

Handläggare
Lena Larsen

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2019-02-21

Telefon: 08-508 220 23

Verksamhetsberättelse och bokslut 2018

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner verksamhetsberättelsen med bokslut 2018, inklusive bilagor, och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Nämnden begär att ackumulerat netto 11,8 mnkr avseende resultatenheter överförs till 2019.
3. Nämnden godkänner upplösning av fyra resultatenheter inom både avdelningen för förskolan och äldreomsorgen.
4. Nämnden begär ombudgetering med 1,0 mnkr för sopsorteringskärl och 0,8 mnkr för trygghetsskapande åtgärder samt 0,5 mnkr för LED belysning.

Sammanfattning

Nämnderna har i uppföljningen redogjort för uppnådda resultat och analyserat eventuella avvikelser för verksamhet och ekonomi jämfört med verksamhetsplanen och det förväntade resultatet. Uppföljningen har fokuserat på nämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål och verksamhetsmål med tillhörande analyser av utfallet. Måluppfyllelse och ekonomiskt resultat har redovisats under respektive mål.

Målen har i huvudsak uppfyllts. Det ekonomiska resultatet visar på ett överskott om 3,6 mnkr före resultatöverföringar och 5,9 mnkr efter resultatöverföringar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom samtliga avdelningar och samordnats av administrativa avdelningen. Ärendet behandlas i förvaltningsgruppen 12 februari 2019.

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys	4
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål	9
1. Ett Stockholm som håller samman	9
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	9
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla.....	13
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	19
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	24
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	26
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande.....	28
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	30
2. Ett klimatsmart Stockholm	40
2.1 Energianvändningen är hållbar	40
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	41
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	42
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva.....	43
2.5 Stockholms miljö är giftfri.....	44
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund.....	46
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	46
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion.....	47
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad.....	47
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	48
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	51
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	52
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	53
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika.....	53
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor.....	55
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering.....	60
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention.....	63
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	64
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla.....	66

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	70
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning.....	72
Uppföljning av ekonomi	73
Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget.....	73
Resultatenheter	84
Investeringar	84
Försäljningar av anläggningstillgångar.....	85
Verksamhetsprojekt (driftsprojekt).....	85
Ombudgeteringar	85
Medel för lokaländamål.....	86
Analys av balansräkning.....	86
Övrigt.....	87
Kvalitetsarbete	88
Övrigt	90

Bilagor

- Bilaga 1: SLK blanketter
- Bilaga 2: Bokslutsrapport
- Bilaga 3: Uppföljningsrapport för internkontroll
- Bilaga 4: Kvalitetsredovisning förskola 2018
- Bilaga 5: Kompletterande uppföljning
- Bilaga 6: Slutrapport klimatinvesteringsmedel LED
- Bilaga 7: Slutrapport klimatinvesteringsmedel Vitvaror
- Bilaga 8: Uppföljning av trygghetsinvestering Nybohov
- Bilaga 9: Uppföljning av trygghetsinvestering hundrastgård
- Bilaga 10: Uppföljning av trygghetsinvestering Västertorps T-bana
- Bilaga 11: Nyckeltal 2018 Hägersten-Liljeholmen

Sammanfattande analys

Stadsdelsnämnden redovisar i detta ärende att den inom ramen för tillgängliga resurser i huvudsak bedöms uppnå målen för verksamheterna och därför bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål för år 2018. Det ekonomiska resultatet visar ett överskott med 3,6 mnkr före resultatöverföring och efter budgetjusteringar samt 5,9 mnkr efter resultatöverföringar.

Förvaltningen bedömer att 20 av kommunfullmäktiges 26 mål för stadsdelsnämndens verksamhetsområden har uppnåtts helt under året och att 6 mål har uppnåtts delvis. Nämndens alla 29 mål är uppfyllda samt merparten av indikatorerna har helt eller delvis uppnåtts. Ett arbete pågår för att ytterligare förbättra måluppfyllelsen och utveckla ekonomistyrningen.

Ett Stockholm som håller samman

Nämnden bedömer att inriktningsmålet om ett Stockholm som håller samman har uppfyllts.

Hägersten-Liljeholmen har en hög andel barn inskrivna i förskola, knappt 97 procent. Alla sökande erbjuds förskoleplats inom garantitiden. Stadsdelsnämndens 62 förskolor hade enligt SCB:s statistik per den 15 oktober 4 684 barn inskrivna fördelat på 283 barngrupper.

Verksamheten omfattar även en allmän förskola och fyra öppna förskolor. De stora utmaningarna i ett växande stadsdelsområde är kompetensförsörjning samt att bibehålla och utveckla verksamheternas kvalitet. Inom förskoleverksamheten har följande nyckelfaktorer identifierats:

- Rekrytera och behålla kompetent personal och säkerställa en likvärdig kompetensförsörjning
- Skapa utmanande och likvärdiga pedagogiska miljöer på förskolorna
- Ha tillräcklig bemanning över hela dagen
- Möjliggöra tid för reflektion, kompetensutveckling för att verksamhetsutveckling
- Adekvat stöd för barn i behov av särskilt stöd

Socialtjänsten har som mål att skapa jämlika livsvillkor för alla stadsdelsområdets invånare. Förebyggande arbete, tidiga insatser och insatser från den egna öppenvården prioriteras både när det gäller barn, unga och deras familjer samt vuxna med missbruk. Rättssäkerheten i arbetet med barn- och ungdomsutredningar har förbättrats då handläggningstider för utredningar och förhandsbedömningar blir kortare. Vuxna missbrukares livssituation förbättras efter insatser från förvaltningen. Förvaltningens socialpsykiatriska verksamheter fokuserar på att brukaren ska få ett gott bemötande och att delaktigheten för brukaren utvecklas. Att motverka hemlöshet och verka för mer självständiga och permanenta boendelösningar för hemlösa bland socialtjänstens målgrupper har prioriterats och gett resultat i en minskning av antalet hemlösa. Samhällsvägledning till nyanlända har byggts upp.

Nämnden har arbetet förebyggande mot barn och unga i stadsdelsområdet, bland annat genom drogförebyggande utbildningsinsatser i skolan, relevanta aktiviteter på fritidsgårdarna, uppsökande fältförlagt arbete och samverkan om ANDT-frågor. Nämnden har arbetet för att utveckla fritidsverksamheterna så att dessa motsvarar de önskemål och behov som finns hos stadsdelsområdets unga.

Nämnden har prioriterat det trygghetsskapande arbetet högt under året. Arbetet har skett i nära

samverkan med polisen, Trafikförvaltningen i Stockholms län, lokalt näringsliv och stadens berörda nämnder och bolag. Efter inventering och analys ansökte och beviljades nämnden trygghetsmedel för att göra en omgestaltning av en otrygg plats utanför tunnelbanan i Västertorp och att anlägga en hundrastgård i närheten av denna plats. Nämnden har fortsatt arbeta med att följa upp skötsel och renhållning i parkerna, arbetet har givit goda resultat och en tydlig förbättring har skett.

Äldreomsorgens insatser och arbete har bidragit till att skapa en trygg äldreomsorg med god kvalitet. Äldres hälsa, välbefinnande och delaktighet har stått i fokus för äldreomsorgens alla verksamheter och insatser. Prioriterade områden under året har fortsatt varit maten och måltiden samt demensvården och den palliativa vården med fokus på kompetensutveckling, till exempel har hemtjänstens profilerade enhet, "demensgruppen" blivit Silviahems-certifierad. Kvalitetshöjande insatser har genomförts både i vardagen och genom särskilda temaveckor och evenemang i verksamheterna. Syftet har varit att skapa en meningsfull dag med aktiviteter, utevistelse, kulturupplevelser och trivselstunder för social samvaro för de äldre. Äldreomsorgens mötesplatser har genom Seniorhälsan erbjudit ett brett utbud av olika aktiviteter. En femte mötesplats, Axelsbergs aktivitetscenter, öppnades under året. Några uppskattade evenemang i verksamheterna och på mötesplatserna har varit temaveckorna om kost och hälsa i maj som avslutades med en matfestival på Fruängsgården, dialogcafé den 13 juni vid Axelsbergs aktivitetscenter med temat "Må bra på äldre dar", äldreomsorgens kulturvecka i slutet på augusti, dagsutflykter samt parcyklar som erbjudit boende utevistelse i närmiljön på ett nytt sätt.

Ett klimatsmart Stockholm

Nämnden bedömer att inriktningsmålet om ett klimatsmart Stockholm har uppfyllts.

Nämnden har bidragit till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta med att öka energieffektiviteten i verksamheterna, minska uppkomsten av avfall och genomföra åtgärder i nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för giftfri förskola. Men hjälp av klimatinvesteringsmedel har byten av vitvaror, köksutrustning och belysning möjliggjorts, de nya maskinerna och belysningen är moderna och energieffektiva med låg klimatpåverkan. Nämndens medarbetare har uppmuntrats att använda elcyklar, kollektivtrafik eller cykel vid resor inom tjänsten. En stor del av nämndens verksamheter som hanterar mat har möjlighet till matåtervinning i verksamhetslokalerna.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Nämnden bedömer inriktningsmålet om ett ekonomiskt hållbart Stockholm har uppfyllts.

Stadsdelsnämnden har bidragit till kommunfullmäktiges mål genom att samverka med högskolor och universitet i regionen inom områdena förskola, socialtjänst, äldreomsorg och administration i syfte att stärka kopplingen mellan verksamhet, praktik, utbildning och forskning.

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att samarbeta med Stockholm Business Region med ambitionen att hitta nya former för dialog och samverkan med lokala näringslivet. Arbetet med att utveckla och hitta former för hur näringslivsrådet skulle kunna se ut har fortlöpt. Nämnden ingår i Stockholm Business Regions nätverk för stadsdelar för

erfarenhetsutbyte och mer information om stadsdelsnämndens uppdrag. Lokala företagargrupper deltar i samverkansforum gällande trygghet.

Stadsdelsnämnden har bidragit till målet genom ett aktivt deltagande i lokala företagargrupper och möten med Stockholm Business Region. Nämnden har samarbetat med Stockholm Business Region med ambitionen att införa ett näringslivsråd tillsammans med det lokala näringslivet i stadsdelsområdet. Arbetet med att utveckla och hitta former för hur näringslivsrådet skulle kunna se ut har pågått.

Antalet bidragshushåll har ökat även om bidragstagandet i stadsdelsområdet fortfarande legat på låga nivåer. Bidragstagare har getts individuellt utformade insatser från förvaltningen och samverkan har skett med Jobbtorg, arbetsförmedling, vårdcentral och försäkringskassan inom ramen för FINSAM.

För att bidra till att fler jobbar och försörjer sig själva har förvaltningen arbetat med att personer som uppbär ekonomiskt bistånd ska ges ett individuellt anpassat stöd i syfte att komma vidare till självförsörjning.

Det ekonomiska utfallet visar ett överskott med 3,6 mnkr före resultatöverföring och ett överskott med 5,9 mnkr efter resultatöverföringar. Förvaltningen har arbetat kontinuerligt för att resurserna ska användas effektivt.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Nämnden bedömer att inriktningsmålet om ett demokratiskt hållbart Stockholm har uppfyllts.

Stadsdelsförvaltningen har fortsatt arbetet med att minska sjukfrånvaron bland medarbetare. Detta arbete har intensifierats genom ett särskilt uppdrag för "Hållbart arbetsliv". En arbetsmiljöhandbok har utarbetats.

Barnets rättigheter och delaktighet har stärkts genom ett socialtjänstens myndighetsutövande enheter arbetar med att implementerar barnrättsarbetet i alla ärenden som berör barn.

Under året har tillgängligheten till rådgivning och insatser för personer som utsatts för våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck ökat i och med att ett relationsvåldscentrum har öppnats.

Stadsdelsnämnden erbjuder individuellt anpassade stödinsatser till personer med funktionsnedsättning. Utförarenheterna inom funktionsnedsättningsområdet bedriver ett aktivt utvecklingsarbete för att öka brukarnas delaktighet och självständighet.

Beställarenheten äldre gör utredningar i stadens kartläggings- och bedömningsinstrument vilket ger ett allsidigt underlag för beslut. En intervjuguide används som stöd i utredningsarbetet där vikten av att ställa könsneutrala och jämställda frågor tas upp. Frågor finns som rör nutrition, våld i nära relation, hbtq samt uppmärksammar barnperspektivet. Beställarenheten äldre är hbtq-diplomerad.

Nämndens arbete under året

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har bestått av 13 ledamöter och 13 ersättare enligt följande:

Ledamöter Jessica Jorntun (MP) ordförande, Abit Dundar (L) vice ordförande, Eva Fagerhem (S), Mathias Walldén (S), Malte Sigemalm (S), vakant (S) till 29 januari, Lina Pennlert (S) från 29 januari, Johan Faxér (MP), Ann-Marie Strömberg (V), Anette Hellström (M), Lars Svärd (M), Tomas Tetzell (M), Tita Bergquist (M) och Anna Wåglund (L).

Ersättare Lina Pennlert (S) ersättare till 29 januari, Siliva Aydin (S), Bror Eriksson (S), vakant (S) till 29 januari, Märith Gruvaeus (S) från 29 januari, Folke Amnö (S) från 29 januari, Maria Skalin Alströmer (MP), Maria Ljuslin (V) Susanne Sjöblom (M), Mikael Nilsson (M), Anna Maria Sundmark (M) till 29 januari, Henrik Lundberg (M) från 29 januari, Herje Larsson (L), Hans Tjernström (C) och Lovisa-Teolinda Pettersson (KD).

Stadsdelsnämnden har haft 11 nämndsammanträden under 2018.

Sociala delegationen

Stadsdelsnämnden utsåg en social delegation för beslut i enskilda ärenden som bestått av fem ledamöter och fyra ersättare.

Ledamöter Eva Fagerhem (S) ordförande, Lars Svärd (M) vice ordförande, Johan Faxér (MP), Ann-Marie Strömberg (V) och Herje Larsson (L).

Ersättare Bror Eriksson (S), Maria Ljuslin (V), Tita Bergquist (M) och Lovisa-Teolinda Pettersson (KD).

Sociala delegationen har haft 15 sammanträden under året.

Teman

- Lokala arbetet för att förebygga brottslighet och öka tryggheten i Hägersten-Liljeholmen - Charlotta Erlandsson, lokalpolisområdeschef i Skärholmen och Clas Cederlid.
- Budget- och skuldrådgivning - Malin Henriksson och Nadja Lioudvig.
- Dataskyddsförordningen (GDPR) - Johanna Erlandsson stadsledningskontoret.
- Information och exempel på pågående klimatarbete - Björn Hugosson stadsledningskontoret.
- Stockholmsenkäten 2018 - Anders Carstorp och Clas Cederlid
- Relationsvåldscentrum Sydväst - Anna Tsekas

Viktiga nämndärenden

Exempel på viktiga nämndärenden som handlagts under året utöver de ordinarie styr- och uppföljningsdokument (verksamhetsplan, kvalitetsgarantier, budgetärenden och verksamhetsberättelse) har varit:

Nya förskolor

- Ny förskola i kvarteret Marievik, Liljeholmen – inriktningsbeslut
- Ny förskola på fastighet Kraghandsken 5 i Fruängen - inriktningsbeslut (Ellen Fries)
- Ny förskola på fastigheten Teatersällskapet 3 i Hägersten - genomförandebeslut
- Ny förskola på fastigheten Packrummet – inriktningsbeslut

Remisser i urval

- Handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden
- Modernisering av sociala system
- Riktlinjer för barnsäkerhet i stadens förskolor
- Strategi för romsk inkludering
- Stockholms stads riktlinjer för nationella minoriteters rättigheter
- Trafikförändringar i SL-trafiken 2018/2019
- Reviderat idrottspolitiskt program 2018-2022
- Förslag till reviderade riktlinjer gällande ledsagning och ledsagarservice
- Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat - Förslag till matstrategi för Stockholms stad
- Stockholms stad program för alkohol- narkotika-, dopnings- och tobakpolitiken 2018-2021
- Färdplan för ett Stockholm för alla - en rapport från kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm
- Revidering av regler för intagning och plats i förskola och pedagogisk omsorg

Detaljplaner

- Förslag till detaljplan - Utbyggnad för Centrala Telefonplan, Tvåflingan 5 (Tellus)
- Förslag till strukturplan för Lövholmen 12 m.fl. i stadsdelen Liljeholmen
- Förslag till detaljplan för Lönelistan 1 i stadsdelen Västberga
- Förslag till detaljplan för Västberga 1:1 intill kvarteret Pucken i Västertorp och Fruängen
- Förslag till detaljplan för Lokatten 1 Axelsbergs centrum
- Förslag till detaljplan för fastigheten Baretten 2, Fruängen

Skrivelser för beredning

Det har lämnats sju skrivelser från nämndens ledamöter som lämnats till förvaltningen för beredning. Förvaltningen har redovisat alla.

- Ökad trygghet i Hägersten-Liljeholmen - skrivelse från (M)
- Barns säkerhet och trygghet i Hägersten-Liljeholmen - skrivelse från (M)
- Har barngrupperna ökat eller minskat i Hägersten-Liljeholmen sedan 2014 - skrivelse från (M), (L) och ey (C)
- Varför ökar avslagen till äldreboenden - skrivelse från (M) och (L) ey (C)
- Införa städdagar - skrivelse från (L) och (M)

- Åtgärder om trygghetsskapande arbetet - skrivelse från (L) och (M)
- Öka tryggheten i Vinterviken - skrivelse från (M)

Medborgarförslag

Det har lämnats in elva medborgarförslag som nämnden uppdragit åt förvaltningen att bereda.

- Hundrastgård i Elektraparken
- Hyra roddbåtar i Vinterviken
- Hundrastgård vid Trekanten
- Sannadalsparken i Gröndal
- Informationstavlor runt Trekanten
- Barnvagnsramp vid strandpromenaden i Gröndal
- Hundrastgård i Axelsberg
- Attraktiv badplats vid Trekanten
- Synliggör ledar- eller assistanshund i kommunala lokaler
- Utgym i Gröndal
- Central mötesplats för unga i Västertorp

Upphandlingar

Upphandlingar som beslutats av nämnden är upphandling av nattpatrullsinsatser vid Hägersten-Liljeholmens hemtjänst samt deltagande i gemensam upphandling av vikariehanteringssystem.

Några övriga ärenden

- Fördelning av verksamhetsbidrag 2018
- Kartläggning av hälso- och sjukvårdsinsatser
- Tillgänglighet i offentlig miljö och till stadens service – svar på revisionsrapport

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: "Stockholm är en stad som får alla att växa. Här har alla barn och vuxna framtidstro och möjligheter att förverkliga sina liv. Stockholm är en sammanhållen stad som sjuder av liv och rörelse i alla stadens delar. Den offentliga välfärden är en grund för livskvalitet och trygghet för stockholmarna under livets alla skeden."

Stadsdelsnämnden har formulerat nio nämndmål som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett Stockholm som håller samman. Hur nämnden bidrar till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet. Nämnden bedömer att fem mål för verksamhetsområdet har uppfyllts helt och två delvis under året samt att alla nio nämndmål har uppfyllts.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förskola

En hög andel av barnen som bor i Hägersten-Liljeholmen är inskrivna i förskolan. Alla sökande erbjuds förskoleplats inom garantitiden. Stadsdelsnämndens 62 förskolor hade enligt SCB:s statistik per den 15 oktober 4 684 barn inskrivna fördelat på 283 barngrupper. Därutöver finns en allmän förskola och fyra öppna förskolor. Anledningen till att nämndmålet bara antas kunna uppfyllas delvis är svårigheten med att rekrytera förskollärare och att hålla nere barnantalet i barngrupperna i ett växande stadsdelsområde. De stora utmaningarna är att i ett växande stadsdelsområde bevara och utveckla kvalitén. Inom förskoleverksamheten är nyckelfaktorer som identifierats:

- Kunna rekrytera och behålla kompetent personal, säkerställa en likvärdig kompetensförsörjning
- Skapa attraktiva och utmanande miljöer på förskolorna trots små ytor och höga kostnader
- Ha tillräcklig bemanning över hela dagen
- Tid för reflektion, kompetensutveckling är viktigt för att ge verksamhetsutveckling och goda förskolemiljöer
- Ge adekvat verksamhetsstöd för barn i behov av särskilt stöd

Medarbetarna är den främsta resursen för en god kvalitet i förskolan. Det råder brist på utbildad och kompetent personal. För flera enheter medger inte ekonomin att ha samma höga ambitionsnivå vad gäller andelen förskollärare som Kommunfullmäktiges årsmål.

Det gäller att forma organisationen så att förskolan kan ta vara på befintlig kompetens för att stödja där det saknas utbildning och erfarenhet. Det är något lättare att rekrytera nya förskollärare till de förskolor där det finns andra förskollärare.

Kompetensutvecklingsåtgärder görs bland annat med stöd av extramedel för att fortbilda medarbetarna. Att kunna locka nya kompetenta medarbetare är också viktigt för förskolans kvalitet. Samarbete med flera läroanstalter pågår för att erbjuda studenter praktik inom förskolan med utbildade och kompetenta handledare.

Medvetenheten om läroplanens innehåll och vad barnen bör få ta del av och vara med om under sin förskoletid är hög bland förskolans ledning och merparten av personalen. Medarbetarnas kunskaper och skicklighet är avgörande faktorer för verksamhetens kvalitet. Samtal och reflektioner bidrar till att medarbetarna fokuserar på de väsentliga uppgifterna. Fortbildning ökar förståelsen för uppdraget och utförandet av arbetet. Nätverk är ett bra verktyg för både reflektion och fortbildning.

Föräldrar lämnar synpunkter på hur de uppfattar förskoleverksamheten i den årliga förskoleundersökningen.

Det "Sammanfattande omdömet" från vårdnadshavarna med barn i kommunala förskolor i Hägersten-Liljeholmen visar på en mindre nedgång 2018 jämfört med 2017. Index 2018 uppgår till 87 jämfört med 88 år 2017. Resultatet för Hägersten-Liljeholmen är en enhet högre jämfört med stadens kommunala förskolor totalt 2018.

Förskolorna arbetar med värderingar och att stödja och utveckla sociala relationer inom gruppen. Konflikthantering och att förebygga konflikter tillhör också förskolans grundläggande arbete. Centralt är förskolans arbete med barnens delaktighet i den dagliga verksamheten. Vad barnen är intresserade av påverkar verksamhetens innehåll och miljö.

Barn och kultur

Då en så hög andel barn deltar i förskolans verksamhet är det också i förskolans verksamhet som många barn kan möta och pröva kultur. Förskoleenheterna utformar en plan för vad ett barn bör få erfarenhet av och pröva under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande. Planen ger en färdriktning för förskolans arbete med hur varje barn ska få möta och pröva olika former av kultur. Det finns svårigheter med att erbjuda professionella möten med kulturutövare för framförallt de minsta barnen. Bristen på lokaler och kulturaktiviteter i närområdet försvårar detta.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	1 %			1 %		1 %	3,0 %	VB 2018
Analys								
Nämndens resultat ligger stabilt på 1%. Sammantaget resultatet för hela staden är 2,6%. Bidragstagandet bland barnfamiljer i stadsdelsområdet är relativt lågt.								
  Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	36,2 %	2 %	34 %	36,2 %	33 %	41 %	41 %	VB 2018
Analys								
Stadens mål om 41 % förskollärare i verksamheterna nås inte. Den stora bristen på förskollärare i Stockholmsregionen påverkar rekryteringsmöjligheterna. Under 2019 planeras intensifierade kompetensförsörjningsinsatser för att öka andelen förskollärare och säkerställa undervisning i enlighet med skollag.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel nöjda föräldrar	87 %	86 %	88 %	88 %		90 %	90 %	2018
Analys Stadens mål om 90 procent nöjda föräldrar nås delvis. Resultatet från stadens årliga brukarundersökning visar att 87 % av föräldrarna är nöjda med sitt barns förskola vilket är en mindre nedgång i jämförelse med 2017 då 88 procent av föräldrarna var nöjda med sin förskola. Förskolorna arbetar kontinuerligt med att utveckla och förbättra dialoger och mötesföra i syfte att skapa möjlighet till delaktighet och påverkan för föräldrarna.								
  Antal barn per grupp	16,6 barn/avd.			15,9 barn/avd.	16 st	16	16	VB 2018
Analys Stadens mål om i genomsnitt 16 barn i grupperna nås delvis. Förskoleplats erbjuds inom stadens garantitid om tre månader och balanseras mot andra mål som budget i balans och lokalernas utformning. Barnantalet är något högre än KF:s årsmål och har ökat sedan årsskiftet 2017-2018 medan antalet barngrupper är något lägre.								
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	5,4 st			5,2 st		4,9	4,9	VB 2018
Analys Stadens mål om 4,9 barn per medarbetare nås delvis då resultatet visar 5,4 barn per medarbetare. Antalet barn varierar något över tid. Förskolorna har fler barn inskrivna i verksamheten under första halvåret. Från sommaren och till årsskiftet sjunker antalet barn i förskoleverksamheten. Antalet barn per medarbetare balanseras mot mål om förskoleplats inom garantitiden, tre månader, och budget i balans.								
  Inskrivningsgraden i förskoleverksamheten (2-5 år)	97 %			96,8 %		96 %	96 %	2018
  Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,3			3,3		3,5	3,8	2018
Analys Stadens mål om 3,8 nås inte. Kvalitetsindikatorn är oförändrad från 2017 och uppgår till 3,3. Resultaten har minskat något inom områdena skapande verksamhet samt språk och kommunikation. Minskningen är dock marginell och ger inte utslag på det genomsnittliga värdet. Tidigare erfarenhet visar att arbetslag med hög kompetens tenderar att göra bedömningar som understiger deras kapacitet samtidigt som arbetslag med något lägre kompetens tenderar att överskatta sin förmåga. Förskolorna kommer att prioritera utvecklingen av arbetssätt och metoder för att stärka medarbetarnas bedömarkompetens avseende kvalitetsindikatorn.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna följa upp tillämpningen av förskolans socioekonomiska tillägg i stadens resursfördelningsmodell samt göra en kartläggning av nuvarande hantering och bedömningar av ansökningar om tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Stadens uppföljning av tillämpningen av förskolans socioekonomiska tillägg samt kartläggning av hantering och bedömningar av ansökningar om tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd pågår. Förvaltningen avvaktar resultat från uppföljning respektive kartläggning.			
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna arbeta för att förbättra vägledning inför val av förskoleklass samt revidera riktlinjerna för övergång från förskola till skola i enlighet med skolprogrammet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Barnen i förskolan får allsidig utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolorna följer varje barns utveckling och lärande. Nya utmaningar ges utifrån barnens kunskaper, erfarenheter och intressen i språk, matematik, naturvetenskap, teknik och skapande. Digitaliseringen ska komma alla barn till del.

Analys

Utifrån förskolornas utvärderingar och självvärderingar, vårdnadshavarnas synpunkter, samtal och platsbesök bedöms Hägerstens förskolor arbeta väl och mycket väl utifrån uppsatta nämndmål.

Uppdraget att bedriva förskoleverksamhet och ge likvärdiga möjligheter till en god start för det livslånga lärandet är starkt förankrat bland förskolorna i stadsdelen. Det är en mycket hög andel, 97 % av barnen i förskoleåldern som deltar i förskolans verksamhet.

Förskoleenheterna beskriver hur de arbetar systematisk för att utveckla förskolans kvalitet.

Vårdnadshavarna uttrycker också att de är nöjda och mycket nöjda med förskolans verksamhet i brukarundersökningar, även om det finns önskemål om förbättringar till exempel vad gäller information om det egna barnets lärande, önskemål om fler kulturupplevelser med professionella och att den digitala kommunikationen utvecklas.

Medarbetarnas bedömer i sina självskattningar och reflektioner att de arbetar väl och mycket väl i utifrån mål och läroplan. Medarbetarnas förslag till utvecklingsområden sammanfaller i stort med föräldrarnas. De föreslår ökad kompetens och förbättringar på det digitala området bland annat som grund för pedagogisk dokumentation och för att få syn på barnens lärande samt att effektivt kunna kommunicera med föräldrarna. De flesta medarbetarna tycker att de arbetar mycket med skapande och estetiska uttrycksmedel i verksamheten. De menar även att det sker professionella möten med kulturutövare. Här finns dock begränsningar i resurser. Det är ont om lämpliga lokaler i närområdet för barnteater, dans, med mera och bemanning medger inte så många utflykter med mindre grupper.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förskolorna har avslutande samtal inför övergången till skola	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Förskolorna har rutiner för och genomför avslutande samtal i samband med övergången till förskoleklass.			
 Självvärdering av arbetet genom "WKI" ska genomföras i arbetslagen under vårterminen. Resultat av självvärderingen skrivs in i ILS-webben vid T2 rapport.	2018-01-01	2018-08-31	
Analys Samtliga arbetslag inom förskolans verksamheter följer upp kvaliteten på sina verksamheter med stöd av WKI, stadens webbaserade kvalitetsindikator, under våren. Resultaten från uppföljningen utgör ett av flera underlag för fortsatt verksamhetsutveckling. Dialog kring resultaten har förts inom förskoleavdelningen och mellan de olika nivåerna inom avdelningens organisation			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att ge insatser av god kvalitet till de personer som har behov av stöd och insatser. Förebyggande arbete, tidiga insatser och insatser från den egna öppenvården prioriteras både när det gäller barn och unga och deras familjer och vuxna med missbruk. Stadsdelsnämnden bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppnåtts mot bakgrund av att underliggande nämndmål bedöms som uppfyllt samt då målen för 7 av 9 indikatorer uppfylls helt och målen för 2 indikatorer delvis uppfylls.

Förebyggande arbete

Det förebyggande arbetet har bedrivits på flera preventionsnivåer och inkluderar såväl social som situationell prevention, inklusive tillgänglighetsbegränsande åtgärder. Tillsyn av folköl- och tobaksförsäljning samt e-cigarett har genomförts löpande under året och samtliga försäljningsställen har fått tillsyn.

Styrgruppen för ANDT-frågor bestående av representanter från socialtjänstens barn- och ungdomsenhet, preventionssamordnare och enheten Ung fritid har under året arbetat med att förbereda implementeringen av stadens nya ANDT-program. Drogförebyggande information har skickats ut till vårdnadshavare enligt ett årshjul som följer exempelvis skolavslutningar och högtider då ungdomar ofta befinner sig i risksituationer eller gör sin alkoholdebut. Under perioden har antalet fältassistenttjänster utökats från fyra till sex. Fältassistenterna har uppdaterat och reviderat det drogförebyggande skolprogrammet YOLO. Samtliga grundskolor har erbjudits skolprogrammen RoS och YOLO. Fältassistenterna har haft ett nära samarbete med stadsdelsområdets grundskolor. De har deltagit på föräldramöten och presenterat sig för eleverna på skoltid samt funnits tillgängliga på skolorna under terminerna. Fältassistenterna har även arbetat i nära samverkan med polis, socialtjänst och skola för att nå identifiera och unga individer med ökad risk för antisocialt beteende. Nämndens fältassistenter har deltagit i stadens kompetensutvecklingssatsning för fältassistenter. Ungdomsmottagningen har arbetat uppsökande genom att arrangera en "pop up-ungdomsmottagning" på gymnasieskolor och fritidsgårdar där de informerat om verksamheten med syfte för att öka andelen pojkar som besöker mottagningen. En mindre ökning av andelen pojkar kan noteras i besöksstatistiken.

Socialtjänst

Barn och unga

Barn- och ungdomsenheten har bedrivit ett grundläggande arbete med mål och resultat kopplat till verksamhetsplanen. Sedan slutet av 2017 har enhetens resultat kring handläggningstider både vad gäller förhandsbedömningar och utredningar förbättrats vilket stärker rättssäkerheten i handläggningen. Den positiva utvecklingstrenden har fortsatt under hela 2018. Enhetens introduktion, utvecklingsarbete och tydliga fokus på mål i ledningen har givit resultat i alla led. Arbetet med effektiva arbetsprocesser och rutiner inom och mellan grupperna fortgår. Antalet placerade barn och unga har sjunkit något under året samtidigt som antalet insatser i den egna öppenvården ökat något.

Vuxen/missbruk

Under 2018 har totalt 170 personer (42 kvinnor och 128 män) tagit emot insats från någon eller fler av enhetens egna öppenvårdsverksamheter, vilket är nästan en fördubbling jämfört med totalt 88 personer under 2017. Under året har 57 anmälningar enligt LVM inkommit, varav 18 avsett kvinnor. LVM-utredning inleddes i 22 ärenden (19 mån och 3 kvinnor). Två omedelbara omhändertagande enligt § 13 LVM har gjorts under året och i båda fallen ansökte förvaltningen om vård enligt § 4 LVM.

Under året har arbetet med att minska antalet boendeplaceringar fortsatt. Antalet boendedygn per månad har minskat från 769 i januari till 691 i december 2018. 34 personer (8 kvinnor och 26 män) har haft insatsen träningslägenhet, vilket är en ökning med drygt 40% jämfört med föregående år. 30 personer (13 kvinnor och 17 män) har haft försökslägenhet. 4 personer (2 män och 2 kvinnor) har beviljats insatsen Bostad Först.

Socialpsykiatri

Förvaltningens socialpsykiatriska verksamheter har fokuserat på att brukaren ska få ett gott bemötande och att delaktigheten för brukaren förbättras. Inom sysselsättningsverksamheterna verkar en hälsocoach. Förvaltningen driver ett delaktighetsprojektet som omfattar Tora, Kravatten, Droppen/Bruket, Hägergruppen, Kyrkogatans och Triangelns gruppbostad. Genom ett projekt hos Nationell Samverkan för Psykiatrisk Hälsa i samarbete med socialförvaltningen verkar en professionell kamratstödare, Peer-support på träfflokalen Kravatten som stöd och förebild.

Hemlöshet

En grundläggande förutsättning för att skapa jämlika livschanser för alla är att personer som vistas i stadsdelsområdet har stadigvarande självständiga boenden. Då hemlöshet och tillfälliga boendeplaceringar utgör en fortsatt problematik i stadsdelsområdet har förvaltningen arbetat med särskilt fokus på hemlöshet. Förvaltningen har genomfört en riskbedömning rörande hemlöshet. Personer som lever i hemlöshet har fått individuella boendepplaner. Funktionen Bolots har permanentats och verksamheten har lett till att 25 hushåll har fått stöd som medverkat till att de kunnat flytta till en mer stadigvarande boendeform. Det vräkningsförebyggande arbetet har setts över. Arbetet med att erbjuda stöd så att personer med psykosociala problem kan bo i träningslägenhet för att sedan flytta vidare till försökslägenhet har intensifierats. Dessa ansträngningar har sammantaget medverkat till att antalet hemlösa i stadsdelsområdet har sjunkit.

Socialt stöd för nyanlända

Två samhällsvägledare arbetar i stadsdelsområdet med uppsökande samhällsvägledning för nyanlända. Verksamheten består av besök på de boenden för nyanlända som finns i stadsdelen och öppen mottagning på Midsommargården vid Telefonplan och Bjällerkransen i Västertorp samt informationsmöten med olika tema. Samhällsvägledarna har informerat om sin verksamhet internt inom förvaltningen så att socialsekreterare som träffar exempelvis nyanlända anhöriga kan förmedla kontakter för individuell samhällsinformation hos samhällsvägledarna.

Ett samarbete med civilsamhället; Röda Korset, Svenska kyrkan, Föreningen Midsommargården och SHIS Bjällerkransen har resulterat i ett gemensamt projekt ”Föreningsguider i Hägersten-Liljeholmen” som Länsstyrelsen beviljat medel till under 2019.

Syftet är att nya och etablerade svenskar ska få möjlighet att mötas och de nyanlända kan skapa egna nya nätverk och på så sätt etablera sig snabbare i samhället. Två föreningsguider har anställts på halvtid. De söker upp nyanlända för att rent praktiskt kunna informera om och följa med till verksamheter som drivs av föreningar i stadsdelsområdet. En styrgrupp med representanter från projektets samverkansparter är knuten till projektet. En referensgrupp av nyanlända kommer att bildas. Projektet omfattar även en kartläggning av vilka föreningar och verksamheter som finns i stadsdelen. Materialet kommer att samlas i en digital katalog.

Förstärkt föräldraskapsprogram

Under året har förvaltningen genomfört föräldrasatsning för nyanlända föräldrar genom att erbjuda kunskap om föräldraskap i Sverige. Detta är en del i samhällsvägledningen som ges till nyanlända. Familjer med barn och ungdomar har prioriterats särskilt i verksamheten.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom loF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	87,1 %	86,4 %	88,2 %	85,3 %		84 %	84 %	VB 2018
Analys Fortfarande återaktualiseras en större andel pojkar än flickor inom 12 månader från det att insatserna avslutades. Könsskillnaden bedöms inte vara omotiverad. Ett sätt att förstå varför pojkar återaktualiseras i större utsträckning på gruppnivå skulle kunna vara att de redan från början då de aktualiseras har fler riskfaktorer än flickor och därför mer utsatta och mer svårbehandlade. Utifrån den studie hos myndigheten för Vårdanalys och Karlstads universitet som förvaltningen har deltagit i under 2017 och 2018 går det ej att finna några omotiverade könsskillnader i varken aktualisering, utredning eller insats.								
  Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	30,25	31,25 %	29,59 %	23,32	25	25 %	25 %	2018
Analys Resultatet är en kraftig förbättring från föregående år. Detta kan vara resultatet av att socialpsykiatriens utförarenheter under 2018 arbetat med förbättrat brukarinflytande och friskvård. Verksamheterna har haft stöd av Peer-support.								
  Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	46,2 %	53,3 %	22,2 %	47,9 %		37 %	37 %	VB 2018
Analys Årsmålet uppnås och nämndens resultat ligger över stadens snitt. Resultatet är dock kraftigt försämrat för de kvinnor som avslutats under perioden. Detta kan vara resultatet av att flera av de kvinnor som aktualiserats under 2018 har ett mycket omfattande missbruk och svår psykisk ohälsa. Socialtjänsten ansvarar inte för den psykiatriska vården och samverkan med psykiatri fungerar inte optimalt. Detta kan ha medverkat till att kvinnorna avslutats utan att planeringen har kunnat följas.								
  Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	83 %	84 %	81 %	74 %		80 %	80 %	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
Det var stora problem med distributionen av enkäten vilket har medfört att svarsfrekvensen ligger på 36%. Detta medför att det är osäkert om resultatet är tillförlitligt för hela målgruppen.								
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	56 %	59 %	53 %	62 %		60 %	60 %	2018
Analys								
Andelen ungdomar som svarat att de inte använder alkohol i Stockholmsenkäten har minskat från tidigare mätning. Skillnaderna mellan flickors och pojkars resultat har minskat. Trots årets resultat syns en positiv trend ur ett längre tidsperspektiv där fler och fler unga avstår från alkohol. Stadsdelsområdets resultat liknar i stort innerstadens resultat.								
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	84 %	82 %	85 %	88 %		91 %	91 %	2018
Analys								
Andelen ungdomar som svarat att de inte använder narkotika i Stockholmsenkäten har minskat från tidigare mätning. Skillnaderna mellan flickors och pojkars resultat har minskat. Stadsdelsområdets resultat liknar i stort innerstadens resultat. Nämndens drogförebyggande arbete sker framförallt inom skolorna i stadsdelsområdet och ungdomar går i skolan i andra stadsdelsområdet i relativt hög utsträckning.								
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	94 %	92 %	94 %	92 %		90 %	90 %	2018
Analys								
Andelen ungdomar som svarat att de inte använder tobak i Stockholmsenkäten har ökat från tidigare mätning och resultatet ligger över kommunfullmäktiges målsättning.								
  Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	28 %	55 %	45 %	29 %	28 %	26 %	26 %	2018
Analys								
Årsmålet har uppnåtts även om resultatet är något försämrat i förhållande till föregående år.								
  Antal hemlösa	118 st	79 st	39 st	174 st		195 st	tas fram av nämnden	2018
Analys								
Antal kända hemlösa i stadsdelsområdet har minskat. Faktorer som kan ha medverkat till minskningen kan vara satsningen på individuella boendeplaner för de hemlösa som aktuella inom socialtjänsten och att hemlösa missbrukare erbjuds boende i träningslägenhet och därefter försökslägenhet samtidigt som den enskildes ges stöd med vardagsekonomi och budget- och skuldrådgivning. Även insatsen Bostad först påverkar resultatet positivt. Förvaltningen har befarat att gruppen nyanlända skulle riskera hemlöshet om staden avslutat de tillfälliga boendelösningar som erbjudits. Men så har hitintills inte skett vilket gör att antalet hemlösa inte ökar.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla och implementera former för det sociala stödet till nyanlända	2018-01-01	2018-12-31	
<p>Analys</p> <p>Förvaltningen samverkar med arbetsmarknadsförvaltningen i utvecklingen av socialt stöd till nyanlända.</p>			
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens ungdomsmottagningar genomföra en särskild satsning på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	2018-01-01	2018-12-31	
Stadsdelsnämnderna ska implementera rutiner för att säkerställa att hänsyn tas till barnperspektivet i ärenden där en förälder/vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten	2018-01-01	2018-12-31	
<p>Analys</p> <p>Samtliga enheter har rutiner för hur barnperspektivet tas till vara när föräldrar/vårdnadshavare aktualiseras inom socialtjänsten. Enheterna har utsett barnombud och har stöd av barnrättssamordnare.</p>			
Stadsdelsnämnderna ska säkerställa stödet till barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden, exempelvis genom att tillhandahålla särskilda bo-lotsar som ger stöd i bostadssökande och genom kompensatoriska åtgärder riktade till barnen	2018-01-01	2018-12-31	
<p>Analys</p> <p>Bolotsfunktion finns med placering på enheten för ekonomiskt bistånd. Barnens behov av kompensatoriska åtgärder uppmärksammas i handläggningen.</p>			
Stadsdelsnämnderna ska öka delaktigheten för målgruppen inom socialpsykiatri genom att stödja brukarorganisationernas deltagande i brukarråd och brukarrevisioner	2018-01-01	2018-12-31	
<p>Analys</p> <p>Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd</p> <p>En Peersupport (person med egen erfarenhet av psykisk ohälsa) arbetar som kamratstödare på Kravatten (öppen träfflokal för unga vuxna med psykisk ohälsa) och deltar i brukarrådet. Två brukarkonferenser med tema delaktighet har genomförts under året. Brukarrådet har fått en delvis ny struktur under hösten 2018.</p>			

Nämndmål:

Invånarna i stadsdelsområdet lever ett självständigt liv utifrån sina förutsättningar

Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Barn och unga och deras familjer som är i behov av stöd ges individuellt anpassade insatser som ger ett långsiktigt resultat.
- Missbruket minskar i stadsdelsområdet och fler vuxenutredningar avslutas enligt planering. Personer med missbruk erbjuds i första hand insatser i egen regi. Andelen personer som skrivs in i vuxenhetens öppenvård ökar.
- Personer som har beviljats stödinsatser av socialtjänstens socialpsykiatri är nöjda med den

insats som beviljats samt upplever att de kan påverka utformningen av insatsen.

- Hemlösheten minskar i stadsdelsområdet. Antal barnfamiljer som saknar stadigvarande boenden minskar. Personer som är hemlösa ges stöd för att få ett stadigvarande boende. Boendetiderna i tillfälliga boenden är korta och genomströmningen i förvaltningens försöks- och träningslägenheter är god.

- De nyanlända som bor i stadsdelsområdet har en snabb och framgångsrik etablering i samhället.

- Unga i stadsdelsområdet får en bättre psykisk hälsa, minskar sin alkoholkonsumtion och använder narkotika i mindre utsträckning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Arbeta uppsökande mot de målgrupper som vanligtvis är underrepresenterade på ungdomsmottagningarna.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Ungdomsmottagningen har arbetat med konceptet "pop up-ungdomsmottagning". Mottagningen har besökt tre gymnasieskolor i Liljeholmen och en fritidsgård för att möta de unga som vanligtvis inte söker sig till verksamheten och informera om vad ungdomsmottagningen gör. Mottagningen har även genomfört gruppverksamhet i en språkintrouktionsklass i en gymnasieskola. Antalet besök till kuratorer har ökat under perioden och en viss ökning av besök från pojkar kan noteras.			
 Avdelningen för social omsorg ska inventera enheternas arbete med hemlösa, skapa samsyn kring målgrupperna och förtydliga uppdragen till enheterna.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Arbete med aktiviteten är genomfört enligt plan. Förvaltningen har beviljats hemlöshetsmedel för ett projekt riktat till vuxna missbrukare i rehabilitering. Syftet är att inventera deras behov av budget- och skuldrådgivning och ge ökad tillgång till budget- och skuldrådgivning så att deras förutsättningar att erhålla ett självständigt boende förbättras. De myndighetsutövande enheterna har samverkansrutiner som tydliggör respektive enhets uppdrag och klargör hur "gråzonsärenden" ska hanteras.			
 Barn och ungdomsenheten ska löpande följa upp utredningstider och tider för förhandsbedömningar och vidta åtgärder som syftar till att korta tiderna och effektivisera arbetsprocesserna. Resultaten redovisas i T1, T2 och VB	2018-01-01	2018-12-31	
 Personer som beviljas tillfälligt boende av socialtjänsten ska få en individuell boendeplan.	2017-01-01	2018-12-31	
 Samverkan mellan stadens preventionssamordnare och chefer för att nå ökad samsyn kring stadens preventionsarbete.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Preventionssamordnaren har deltagit i stadens nätverk för preventionssamordnare och avdelningschefen för samhällsplanering har deltagit i stadens nätverk för chefer för preventionssamordnare.			
 Utveckla och implementera metoder och arbetssätt för att arbeta förebyggande riktat till unga upp till tonåren.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Enheten Ung fritid har arbetat för att ta fram metoder för att arbeta våldsförebyggande och förhållningssätt till sociala medier med barn i årskurs 6 och deras vårdnadshavare. Fältassistenter har erbjudit ungdomar som identifierar sig som flickor eller ickebinära roller derby-träning en gång i veckan under året i idrottsnämndens lokaler i samarbete med en roller derby-klubb. De två fritidslotsarna som anställdes under året arbetade uppsökande på skolor och andra miljöer där unga vistas för att nå grupper av barn och unga som vanligtvis inte deltar i den öppna fritidsverksamheten.			
 Vuxenenheten ska fortlöpande följa upp nyttjandegraden av egna öppenvårdsinsatser och vidta åtgärder som syftar till att höja graden av nyttjande. Resultaten redovisas i T1, T2 och VB	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till att uppfylla stadens mål genom det fortlöpande arbetet med utveckling, underhåll och renhållning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde har under flera år haft en hög andel invånare som upplever sin närmiljö som trygg. Resultaten i den senaste trygghetsmätningen visade dock att andelen som upplever otrygghet har ökat något och det ser stadsdelsnämnden allvarligt på. Det trygghetsskapande arbetet har därför varit högt prioriterat under året och nya arbetssätt har utvecklats för att intensifiera arbetet. Det trygghetsskapande arbetet har bland annat skett genom Lokala Brottsförebyggande rådet (BRÅ), utifrån handlingsplaner och samverkansöverenskommelsen med lokalpolisområde Skärholmen. Under året har nämnden ansökt och beviljats tillåtelse för stadens mobila ordningsvakter att verka vid Nybohov (Liljeholmen), Trekantsparken (Liljeholmen) och delar av Västertorp enligt 3 § lagen (1980:578) om ordningsvakter (LOV).

Nämnden har arbetat systematiskt med att utreda och analysera den information om upplevd otrygghet som inkommit via officiella kommunikationskanaler och vid dialoger med allmänheten. Den lägesbild som uppdateras löpande inom ramarna för samverkansöverenskommelsen med polisen har varit central för det trygghetsskapande arbetet och samverkan med polisen har fungerat mycket bra under året. Nämndens preventionssamordnare och parkingenjörer har genom ett nära samarbete skapat förutsättningar för att snabbt åtgärda fel och brister som bidrar till otrygghet i stadsmiljön. En framgångsfaktor i trygghetsarbetet har varit den kontinuerliga analysen av inkomna synpunkter från invånare, information från samverkanspartners, den lokala lägesbilden och stadens trygghetsmätningar. På så sätt har stadsdelsförvaltningen haft en uppdaterad och aktuell bild av den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet och kunnat prioritera insatser därefter.

Samverkan

Under året har samverkansformerna gällande trygghetsarbetet utvecklats. Samverkansgruppen Tryggare Trivsammare Centrum har fått en ny struktur och nämnden har valt att utveckla samverkansformen platsamverkan under året. Efter analys av undersökningar och information från samverkansforum och allmänheten kan förvaltningen identifiera platser som har behov av ökad trygghet för att sedan samla aktörer som verkar på platsen för att gemensamt fokusera på att öka tryggheten just där. På så sätt kan aktörerna samordna sina insatser och resurser och få ett större genomslag.

Samverkansgruppen Tryggare Äldre, som fokuserar på trygghetsfrågor ur ett äldreperspektiv, har också fått en ny struktur och kommer framöver att genomföras inom ramen för pensionärsrådet. Syftet med denna förändring är att låta fler aktörer delta och på så sätt skapa en bredare samverkan än tidigare.

Lokala BRÅ har sammanträtt fyra gånger under året och samarbetet har fungerat bra.

Samverkansöverenskommelsen med polisen har uppdaterats under året och arbetet med att uppdatera lägesbilden fortlöper med kontinuerliga avstämningar var fjortonde dag mellan stadsdelsnämnden och lokalpolisen. När det funnits behov har samverkan med polisen ytterligare intensifierats. Polisen har medverkat vid flera medborgardialoger och närmiljövandringar.

Totalt har tre föräldravandringsgrupper varit aktiva i stadsdelsområdet. Nämndens fältassistenter har varit behjälpliga i uppstartsarbetet och har sedan samverkat med grupperna vid sitt fältförlagda arbete på kvällstid.

Platssamverkan

Under året har två grupper för platssamverkan varit aktiva, en med fokus på Västertorp och en med fokus på Liljeholmen. Platssamverkan har sammankallats och samordnats av nämndens preventionssamordnare. Vid uppstarten gick en inbjudan ut till en bred grupp aktörer som är aktiva på respektive plats. Grupperna träffades inledningsvis med täta intervall för att säkerställa att arbetet kom igång för att sedan ses mer sällan. Samverkansgrupperna har fokuserat på att dela aktuell information om platsen, inventerat kunskap inom gruppen och tillsammans skapat en gemensam aktivitetslista att arbeta efter. Flera lyckade aktiviteter har genomförts.

Samverkansgrupperna har bestått av representanter från:

- Polisen
- MTR
- Trafikförvaltningen i Stockholms län
- Svenska kyrkan
- SHIS
- lokala företagarföreningar
- vaktbolag
- trafikkontoret
- idrottsförvaltningen
- lokala handlare
- Stockholms stads mobila ordningsvakter
- Stockholms hem
- centrumägare
- nattvandringföreningar
- fristående och kommunala gymnasieskolor

Nämndens fältassistenter, fritidsgårdar, parkingenjörer och utredare har också deltagit i platssamverkan.

Trygghetsmedel

Med bakgrund av trygghetsmätningens resultat genomfördes två närmiljövandringar i Fruängen respektive Västertorp i mars 2018. De synpunkter och förändringsförslag som framkom under närmiljövandringarna, tillsammans med den lokala lägesbilden som görs inom samverkansöverenskommelsen med polisen, har legat till grund för de ansökningar om trygghetsmedel som nämnden överlämnade i samband med tertiärrapport 1. I samverkan med trafiknämnden ansökte och beviljades nämnden om att göra en omgestaltning av en otrygg

plats utanför tunnelbanan i Västertorp och att anlägga en hundrastgård i närheten av denna plats. Både trafik- och stadsdelsnämnden bidrog med egen finansiering för att möjliggöra ökad slyröjning, ommålning av tunnel och förstärkt belysning för att maximera utväxlingen av investeringarna. I samband med tertialrapport 2 ansökte och beviljades nämnden medel för att placera ut vägbommar på parkvägar och anlägga belysning på en parkväg vid Nybohovsbacken i stadsdelen Liljeholmen. Medlen ombudgeteras till 2019 då de beviljades sent på verksamhetsåret.

Arbetet mot våldsbejakande extremism

Arbetet mot våldsbejakande extremism har fortlöpt som planerat. Nämndens preventionssamordnare har deltagit i stadens nätverk för samordnare och medarbetare i stadens utbildningsprogram. Den lokala arbetsgruppen har arbetat med att ta fram rutiner för stadsdelsförvaltningen.

Skötsel, underhåll och renhållning i parkmiljö

Nämnden arbetar regelbundet med städning och renhållning i stadsdelsområdet, främst genom kontroller och uppföljning av att det upphandlade entreprenörsavtalet för parkskötsel följs. Avstämningsmöten med entreprenören har genomförts löpande under året, något som givit goda resultat. Även införandet av driftportalen har effektiviserat och förenklat uppföljningen. Genom checklistor och uppföljning av dagböcker har kvaliteten kunnat höjas avsevärt.

För att minska nedskräpningen i parkerna har nämnden placerat ut återvinningskärl på strategiska platser i stadsdelsområdets mest populära parker och på picknickplatser. Sommarens värmebölja ledde till ett mycket högt besöksstryck i parkerna. Förvaltningen bedömer att beredskapen för höga temperaturer var god och att det med hjälp av bland annat extra städning och kontroll av skötseln gick att hålla parkmiljöerna i gott skick.

Plaskdamarna var öppna som planerat förutom dammen i Arkenparken som dessvärre fick stängas på grund av stora problem med el- och vattentillförseln. Tekniska åtgärder har genomförts på flertalet plaskdammar i syfte att förbättra kvaliteten, exempelvis har sandfilter bytts.

Stadsodling

Invånare och föreningar har under vintern erbjudits att teckna brukaravtal för stadsodling. I år var intresset för odling mycket stort och totalt var cirka 150 personer engagerade i årets stadsodlingsprojekt. Hela 112 kit för odling bestående av pallkragar och ekologisk jord har levererats till ett femtontal nystartade odlingsgrupper i stadsdelsområdet.

Parkupprustning och ökad tillgänglighet

Inför kommande upprustning av Krausparken i Mälarhöjden genomfördes en webbenkät där invånare kunde inkomma med önskemål och synpunkter. Intresset var stort och enkäten hade omkring 100 svarande. Även parken Blomsterdalen i Liljeholmen står inför en upprustning framöver och arbetet inleddes med en webbenkät med frågor om vad de tycker är det bästa med parken i dag och vad som skulle kunna bli bättre. Cirka 150 personer svarade på enkäten och svaren visar att Blomsterdalen är en mycket omtyckt och välbesökt park – närmare 90 procent av de svarande uppger att de besöker parken flera gånger i veckan. Synpunkterna från de två enkäterna bearbetas och tas vidare i projekten framöver.

Svandammsparken öppnade under sommaren efter upprustningsetapp 1. Parken hade ett högt besöksantal och upprustningen är mycket uppskattad. I slutet av året påbörjades arbetet inför etapp 2 som ska ske under 2019. Även den nya badbryggan vid badplatsen Örnberget har varit mycket välbesökt och fått ett positivt mottagande. Vid badplatsen Trekanten har en badbrygga med en ramp placerats för att öka tillgängligheten. Under året har även lekplatserna Mastparken (Gröndal) och Sjövikskröken/Årstabergsparken (Liljeholmen) färdigställts. I samband med parkens tjugoförårsjubileum fick Fruktparken en ny lekskulptur i form av ett körsbär. Fyra nya hundrastgårdar har färdigställts i stadsdelarna Fruängen, Midsommarkransen, Liljeholmen och Västertorp.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor ♀	80 %	83 %	79 %	82 %		85 %	76 %	2018
Analys Resultatet ligger under nämndens årsmål och har sjunkit något sen året innan. Det är dock viktigt att notera att resultatet ligger över kommunfullmäktiges årsmål. Kvinnors upplevelse av trygghet har ökat något. Resultatet ligger i nivå med 2015 års resultat och under året har en mängd insatser gjorts för att stärka tryggheten i stadsdelsområdet.								
  Stockholmarnas nöjdhet med rent och städlat ♀	74 %	73 %	75 %	64 %		74 %	70 %	2018
Analys Resultatet ligger i linje med nämndens målsättning och över kommunfullmäktiges årsmål. Både kvinnors och mäns resultat är klart förbättrade från föregående år. Tidigare år har kvinnor och mäns resultat varit jämna, utfallet i år innebär att kvinnor är något mer nöjda med renhållningen än män.								
  Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden ♀	72 %	70 %	74 %	62 %		70 %	70 %	2018
Analys Resultatet ligger över nämndens målsättning och även över kommunfullmäktiges årsmål. Både kvinnors och mäns resultat har ökat från föregående år och ligger i nivå med tidigare års resultat. Den största förbättringen syns inom kvinnors nöjdhet där ökningen är stor. Skillnaden mellan kvinnor och mäns resultat har minskat under året.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna verka för ökad trygghet i stadens utemiljöer med fokus på situationell brottsprevention	2018-01-01	2018-12-31	
  Kommunstyrelsen ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp och förvalta de lokala samverkansöverenskommelserna med polisen	2018-01-01	2018-12-31	
  Trafiknämnden ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna, verka för en tryggare utemiljö genom exempelvis förbättrad belysning, parkmöbler och genom att hantera växtlighet i det offentliga rummet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Invånarna är trygga i stadsdelsområdet

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den upplevda tryggheten bland stadsdelsområdets invånare ökar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Erbjudna närmiljövandringar i stadsdelsområdet.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Närmiljövandringar har genomförts i stadsdelarna Västertorp, Fruängen och Liljeholmen. I samband med närmiljövandringarna arrangerades en medborgardialog i respektive centrum. Där deltog politiska representanter från stadsdelsnämnden och tjänstepersoner från stadsdelsförvaltningen och informerade om trygghetsarbetet. Samverkan med polisen och trafikkontoret inför och under vandringarna fungerade mycket bra. Närmiljövandringarna i Liljeholmen och Västertorp gav underlag som användes för att söka trygghetsmedel från staden. Medlen beviljades och möjliggjorde fysiska investeringar i stadsmiljön som syftade att öka tryggheten. Representanter från nämnden och förvaltningen deltog på flera olika arrangemang som genomfördes i stadsdelsområdet för att informera om nämndens trygghetsarbete och samla in synpunkter om närmiljön.			
 Implementera handlingsplanen mot våldsbejakande extremism.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Handlingsplanen reviderades i samband med tertialrapport 1 2018 och arbetet har fortlöpt enligt plan.			
 Utveckla arbetet med vegetationsröjning och belysning som trygghetsskapande insats.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Vid indikation om upplevd otrygghet i stadsmiljön har nämndens parkingenjörer och preventionssamordnare undersökt möjligheten att göra röja sly eller annan vegetation på platsen. Samverkan med trafiknämnden har varit mycket välfungerande, både gällande belysning och vegetationsröjning. Insatser i samband med synpunkter som inkom under medborgardialoger och närmiljövandringar har prioriterats.			

Nämndmål:

Parker i stadsdelsområdet är trivsamma och uppmuntrar till liv och rörelse

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelsområdets parker är rena och säkra genom de insatser som genomförs inom parkdrift och -underhåll.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Effektivisera den löpande uppföljningen av entreprenadavtalet för parkskötsel.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Uppföljning av att avtalet följs har genomförts regelbundet under året, bland annat genom avstämningsmöten med entreprenören, stickprovskontroller och större krav på återkoppling med fotografier. I och med införandet av Driftportalen har kraven på egenkontroll ökat och entreprenören måste bekräfta utförd åtgärd innan fakturering. Under året gjordes inventering av markutrustning på lekplatser för att skapa en bättre överblick och på så sätt i öka kvaliteten i uppföljningsarbetet.			
 Möjliggöra stadsodling på lämpliga platser genom brukaravtal med invånare	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys			
Invånare i stadsdelsområdet erbjöds möjligheten att odla i pallkragar på parkmark i början av året och intresset var mycket stort. Både privatpersoner och odlarföreningar tecknade brukaravtal med nämnden och totalt delades 112 odlingskit bestående av pallkragar och ekologisk jord ut under våren. Stadsodlingen har drivits med ett stort engagemang trots torkan under sommaren.			
✓ Placera kärl för återvinning i stadsdelsområdets parker.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Kärl för återvinning av färgat och ofärgat glas, pappersförpackningar och plastförpackningar har placerats ut i Vinterviken, Aspudsparken, Vippan, Lugnet, Sannadalsparken och Trekantsparken.			
✓ Uppmuntra föreningslivet att teckna brukaravtal om skötsel av park- och naturmark.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
På stadens webbplats stockholm.se finns information om brukaravtal som riktar sig både till privatpersoner och föreningar. I och med satsningen på stadsodling tecknade flertalet föreningar brukaravtal om att nyttja och sköta en del av stadens mark.			
✓ Utveckla samarbetsformerna med nämndens råd för funktionshinderfrågor och pensionärsråd gällande stadsmiljöfrågor	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Representanter från avdelningen för samhällsplanering har deltagit vid ett antal av pensionärsrådets och rådet för funktionshinderfrågors sammanträden och diskuterat framtida samarbete gällande stadsmiljö. I samband med detta kom råden överens om med vilket intervall förvaltningen ska medverka vid möten. Pensionärsrådet hade önskemål om närmare samverkan om trygghetsfrågorna och samverkan med preventionssamordnaren har inletts. För att skapa bättre förutsättningar för råden att svara på remisser och/eller föra dialog med nämnden gällande remissvar har rådets sekreterare delgivit råden detaljplaner eller andra ärenden som kan vara av intresse under handläggningstiden. På så sätt har råden fått remissunderlagen tidigare än förut och möjligheten till samverkan har förbättrats.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till målet genom delta i de detaljplaneprocesser som pågår i stadsdelsområdet och därmed säkerställt effektiva och snabba remissförfaranden. Arbetet har även skett genom ett gott samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden för att i tidigt skede hitta lämpliga platser för nya parker, gruppbestäder, servicebestäder och förskolor. Genom regelbundna avstämningar avseende markanvisningar kommande och pågående detaljplaner har stadsdelsförvaltningen haft god kännedom om hur stadsdelsområdet ska utvecklas på lång och kort sikt.

Under året har nämndens representant deltagit i exploateringsnämndens uppdrag att tillsammans med stadsbyggnads- och trafiknämnden påbörja planeringen för en omvandling av Södertäljevägen närmast Liljeholmen från trafikled till urban miljö. Nämnden har även deltagit i stadsbyggnadsnämndens arbete med det strategiska samband som identifierats mellan stadsdelarna Mälarhöjden och Bredäng samt i det tidiga samrådet gällande utvecklingen av Lövholmen i Liljeholmen.

Nämnden har en målsättning att inrätta nya grupp- eller servicebestäder i samband med nybyggnadsprojekt som bedöms lämpliga och har en aktiv dialog med exploateringsnämnden för att identifiera projekt där bostäder med särskild service kan uppföras. Under året har inga bostäder med särskild service färdigställts, ett

genomförandebeslut om en servicebostad fattades under året. Servicebostaden beräknas öppna i början av 2020 och ytterligare två gruppboheter planeras att öppna samma år.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0			0		0	tas fram av nämnden	2018
Analys Inga bostäder med särskild service var planerade att färdigställas under verksamhetsåret. Nämnden har en kontinuerlig dialog med exploateringskontoret för att framföra behovet av ett tillskott på bostäder med särskild service.								

Nämndmål:

Stadsdelsnämnden är en aktiv part i all stadsutveckling

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelsnämnden kan tidigt uppmärksamma behovet av både förskoleplatser och bostäder med särskild service. Det leder till att personer med funktionsnedsättning får en lämplig bostad i stadsdelsområdet och antalet förskoleplatser motsvarar invånarnas behov.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnden bevakar kontinuerligt möjligheterna att skapa bostäder med särskild service både i befintliga lokaler samt nyproduktion.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen har bevakat möjligheten att tillskapa bostäder med särskild service i samband med nybyggnation av bostäder i stadsdelsområdet genom att föra dialog med exploateringskontoret i samband med markanvisning och genom bra samverkan med fastighetskontoret. Representanter från förvaltningen har varit en aktiv part i detaljplaneprocessen i flertalet projekt under perioden och har även i de sammanhangen framfört behoven av bostäder med särskild service.			
 Stadsdelsnämnden har en tät dialog med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden för att tillgodose behovet av nya förskolor.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen har deltagit i SAMS-arbetet för att bevaka möjligheten att samplanera skolor och förskolor i stadsdelsområdet. Representanter från förvaltningen har varit en aktiv part i detaljplaneprocessen i flertalet projekt under perioden och haft regelbundna avstämningar med stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och SISAB gällande förskoleutvecklingen på kort och lång sikt. Det egna prognosarbetet har utvärderats och utvecklats för att öka träffsäkerheten.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet bland annat genom att parklekarna och den öppna fritidsverksamheten erbjuder ett varierat utbud av aktiviteter.

Utvecklingsarbete

Arbetet med att utveckla den öppna fritidsverksamheten har fortsatt under året. Syftet med utvecklingsarbetet har varit att skapa en verksamhet som är anpassad efter dagens ungas behov och intressen samtidigt som den har ett tydligt förebyggande syfte. Den process som påbörjades genom att en extern processledare anlätades under vintern 2017 fortsatte under våren 2018. Syftet var att ge inspiration och idéer om verksamhetsutvecklingen samt att göra medarbetarna delaktiga. Senare anställdes en projektledare som arbetat med att konkretisera och implementera den nya inriktningen tillsammans med ansvarig enhetschef och medarbetarna. I projektet identifierades fyra utvecklingsområden som särskilt viktiga: prevention, jämställdhet, delaktighet och digitalisering. Projektledaren har tagit fram en struktur för hur fritidsverksamheterna ska arbeta med dessa områden och för enhetens systematiska kvalitetsarbete kommande år.

Arbetet med att utveckla fritidsverksamheten för unga mellan 13 och 18 år samt för barn och unga med funktionsvariationer har fortsatt under året.

De två fritidslotsarna som anställdes i början av året arbetade nära fritidsgårdarna och grundskolorna för att öka de underrepresenterade målgruppernas tillgång till fritidsverksamheterna. Fritidslotsarna besökte regelbundet grundskolorna i stadsdelsområdet och arbetade delvis i verksamheterna på fritidsgårdarna för att stärka kopplingen till skolan. Enheten Ung fritid har under året genomgått stadens HBTQ-utbildning för att bli HBTQ-diplomerade. Enheten blev inte diplomerade på grund av att alla medarbetare inte hade möjlighet att delta vid alla tillfällen, trots det var satsningen lyckad och gav ökad kunskap.

Lovaktiviteter för barn och unga

Under årets skollov erbjöd nämndens verksamheter ett brett utbud av kostnadsfria aktiviteter för barn och unga i stadsdelsområdet. Aktiviteterna genomfördes av fältassistenter, fritidslotsar, fritidsgårdspersonal och feriearbetande ungdomar. Nämndens har erbjudit jul-, sport-, påsk- och höstlovsaktiviteter för barn och unga med funktionsvariation.

Dagkolloverksamhet erbjöds under flera veckor och med en rad olika inriktningar: konst-, musik-, skulptur- och kortfilmskollo samt två veckor av roller derby-träning. Konstkollet gjordes i samarbete med konsthallen Färgfabriken och deltagarna fick ställa ut sina verk på konsthallen. Ett skulpturkollo genomfördes med en yrkesverksam konstnär och fritidspersonal. För att få tillgång till rätt verktyg och lokaler genomfördes kollo i samarbete med en fristående grundskola som lånade ut sina slöjdlokaler. Skulpturerna monterades och ställdes ut i gatumiljön i Liljeholmen i samverkan med trafiknämnden.

Fältassistenterna gjorde ett "escape room" i en av nämndens tomma lokaler. Aktiviteten var mycket populär bland unga och för att fler skulle kunna ta del av aktiviteten bjöds fältassistenter från hela staden in att ta med sig deltagare från sitt stadsdelsområde.

Fritidsgårdarna arrangerade bussutflykter varje vecka bland annat till bad och äventyrsparker för att ge fler unga möjligheten till ett aktivt sommarlov. Fritidsgårdarna arrangerade även temaveckor med aktiviteter. Fritidsgårdarna gjorde ett antal pop up-aktiviteter i stadsdelsområdet för att möta ungdomarna på de platserna de rör sig dagligen. Den lokala föreningen L.O.S. (Lika Oavsett Skillnader) Fruängen ansvarade för att erbjuda spontana aktiviteter under tre veckor i Fruängen.

Parklekarna var öppna hela sommaren och erbjöd aktiviteter för barn mellan 6 och 15 år. Aktiviteterna bestod bland annat av experimentverkstad, konstverkstad, odling, vattenlek och mosaikverkstad.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	71,2 %	74,3 %	69,4 %			80 %	79 %	2018
Analys Skolelever i åldrarna 10-17 år har besvarat en enkät med frågor om bland annat deras fritidsaktiviteter. Av 2 005 svarande elever är 71 % nöjda eller mycket nöjda med tillgången till meningsfulla idrottsaktiviteter. Av de svarande är pojkar mer nöjda (74 %) än vad flickorna är (69 %). Den totala andelen nöjda ungdomar har minskat från föregående år.								

Nämndmål:

Boende i Hägersten-Liljeholmen har tillgång till ett varierat utbud av fritidsaktiviteter.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Ungdomar upplever att de fritidsaktiviteter som förvaltningen erbjuder motsvarar deras behov och önskemål.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Göra en översyn av stadsdelsområdets befintliga spontanidrottsytor och skapa en långsiktig plan för hur den ökade efterfrågan av dessa ytor kan tillgodoses framöver.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys En inventering och sammanställning av befintliga spontanidrottsytor i stadsdelsområdet gjordes under sommaren.			
 Stadsdelsnämnden anordnar aktiviteter för barn och unga på skolloven i samverkan med föreningsliv och andra samarbetsparter.	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys			
Särskilda lovverksamheter för barn och unga med funktionsvariation har arrangerats under jul-, sport- och påsk- och höstlov. Under sommaren erbjuds stadsdelsområdets barn och unga ett brett verksamhetsutbud i form av dagkolloverksamhet med teman som konst, film, musik och roller derby. Fritidsgårdarna höll öppet på kvällstid några vardagskvällar i veckan hela sommaren och erbjudit utflyktsverksamhet. Pop up-verksamhet erbjöds i Gröndal och Fruängen samt i parklekarna Vippan och Lugnet. Fler av aktiviteterna gjordes i samarbete med lokalt föreningsliv.			
✓	Stadsdelsnämnden implementerar och genomför öppen fritidsverksamhet utifrån den nya inriktningen.	2018-01-01	2018-12-31
Analys			
Utvecklingsarbetet har fortsatt under året och under hösten pågick ett projekt som syftade till att konkretisera hur verksamheterna ska arbeta framöver, ta fram riktlinjer för verksamheternas arbetssätt och implementera dessa. Fyra temaområden har identifierats för det kommande året: prevention, jämställdhet, digitalisering och delaktighet.			
✓	Stadsdelsnämnden uppmuntrar till och möjliggör ungas delaktighet i planerandet av fritidsaktiviteter för unga.	2018-01-01	2018-12-31
Analys			
De öppna fritidsverksamheterna har planerats och genomförts tillsammans med besökande/deltagande unga. Fritidsgårdarna har under året arbetat med olika former för delaktighet, bland annat gårdsråd och besökarrepresentanter. Under året inkom önskemål om utökade öppettider på fritidsgårdarna på lördagar framkommit som ett önskemål, därför har verksamheterna under hösten arrangerat aktiviteter vissa lördagar. En ung invånare kom med förslag om att låta bygga en skateramp i stadsdelsområdet då intresset är stort men ramp saknas, nämnden planerade och genomförde förslaget tillsammans med förslagsställaren. Rampen har använts flitigt och mottagandet var mestadels positivt.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till målet genom att fördela arrangörstöd och verksamhetsbidrag till lokala föreningar som arrangerar kulturevenemang i stadsdelsområdet. Via förskolans verksamhet har en hög andel barn nåtts av kultur. Barnen har fått möta olika professionella utövare men också själva provat på olika uttrycksformer under sin förskoleperiod. En kulturpeng har delats ut till stadsdelsnämndens förskolor som stöd i arbetet för att barnen skall få möta professionella yrkesutövare inom kulturens område.

Den öppna fritidsverksamheten och parklekarna i stadsdelsområdet erbjuder möjligheter till eget skapande för barn och ungdomar. På fritidsgårdarna har besökarna erbjudits kulturupplevelser både inom ordinarie verksamhet och på skolloven. Flera av sommarlovsaktiviteterna hade fokus på kultur och eget skapande. Genom temaveckor och utflykter erbjöds ungdomar att besöka museer och gå stadsvandringar. Barn och unga fick möjlighet att skapa själva i parklekarna och på dagkollo kunde ungdomar prova på att göra film, musik eller skulptur tillsammans med en yrkesverksam konstnär. De kortfilmer som gjordes på ett dagkollo visades sedan på den lokala biografen Tellus i Midsommarkransen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	67,4 %	74,3 %	69,4 %	75,6 %		74 %	74 %	2018
Analys Skolelever i åldrarna 10-17 år har besvarat en enkät med frågor om bland annat deras möjlighet att delta i kulturaktiviteter, såsom musik, teater, sång, bild, låna böcker. Av 2 032 svarande elever är 67 % nöjda eller mycket nöjda med tillgången till meningsfulla kulturaktiviteter. Av de svarande är pojkar mer nöjda (74 %) än vad flickorna är (70 %). Barn och unga boendes i stadsdelsområdet går i skolan i andra stadsdelsområden i relativt hög utsträckning vilket kan påverka resultatet.								

Nämndmål:

Boende i Hägersten-Liljeholmen har tillgång till ett rikt kulturliv.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Varje barn får under sin förskoleperiod möta och själv prova på olika former av kultur och skapande i enlighet med den plan som förskolan tar fram.

Stadsdelsnämndens gruppbestäder och dagliga verksamheter medverkar till att brukarna kan ta del av stadens kulturutbud utifrån den enskilde brukarens intresse och förutsättningar.

Verksamheterna ger utrymme för eget skapande.

De äldre får fritids- och kulturaktiviteter på stadsdelsnämndens öppna mötesplatser och aktivitetscenter. De boende på vård- och omsorgsboende samt dagverksamhetens deltagare får en meningsfull dag.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Barn i förskolan som varit med om två professionella kulturmöten under året.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Nämndens kulturpeng till förskolornas ger ökad möjlighet att nå målet. Samverkan med lokala kulturaktörer och föreningar, som Midsommargården, kulturföreningen Tellus med flera ger ökat utbud av kulturaktiviteter inom stadsdelen. Förskolorna beskriver hur de arbetar utifrån stadens mål för kultur och utformar planer för hur förskolan ska bidra till att vidga barnens kulturmöten, kulturupplevelser och stimulera det egna skapandet.			
 Den öppna fritidsverksamheten erbjuder ungdomar kulturupplevelser i ordinarie verksamhet och under skolloven.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys På fritidsgårdarna och i fritidsverksamhet utanför fritidsgårdarna får ungdomar såväl ta del av som vara med och skapa olika former av kultur. Under sommarlovet arrangerades dagkolloverksamhet med kulturprofil, bland annat kortfilms- och musikkollo och ett konstkollo där barn och unga fick skapa sina egna projekt tillsammans med yrkesverksamma musiker och konstnärer. Under sommaren arrangerades även Konstveckan där deltagarna fick prova på olika konstformer och besöka museum.			
 Förskolan utformar en plan för vad ett barn bör få erfarenhet av och prova under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande. Planen bifogas.	2017-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Förskolorna planerar sitt arbete för att barnen likvärdigt ska erbjudas kulturupplevelser av olika slag.			
✓ Äldreomsorgens verksamheter ska under året anordna en kulturvecka.	2018-01-01	2018-08-31	
Analys Äldreomsorgens kulturvecka i slutet på augusti blev en succé. Det bjöds på färgsprakande program med sång, dans, matupplevelser och underhållning på mötesplatserna och i äldreomsorgens verksamheter.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

◆ Uppfylls delvis

Analys

Stadsdelsnämndens bedömning är att äldreomsorgens insatser och kvalitetsarbete med kompetens- och utvecklingsprojekt har bidragit till att nå stadens mål om att alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet.

Trygghet, delaktighet och meningsfullhet

Äldres hälsa, välbefinnande och delaktighet har stått i fokus för äldreomsorgens alla enheter och insatser. Maten och måltiden, demensvården och den palliativa vården har särskilt prioriterats för kvalitets- och kompetensutvecklingen 2018. Kvalitetshöjande insatser har genomförts både i vardagen och genom evenemang i verksamheterna och på mötesplatserna. Stimulansmedlen för ökad bemanning har särskilt används till kvalitetshöjande insatser i äldreomsorgens verksamheter, såsom att skapa en meningsfull dag med aktiviteter, utevistelse och social gemenskap för de äldre. Äldreomsorgens dietist har stöttat verksamheterna och kostombuden i arbetet kring hälsosam mat och att skapa en trevlig måltid.

Teamarbetet med kontaktman, sjuksköterska, arbetsterapeut och sjukgymnast/fysioterapeut utgör grunden för att säkerställa en trygg och personcentrerad vård och omsorg utifrån den boendes behov och önskemål med fokus på god hälsa och välbefinnande i vardagen. Verksamheterna har därför fortsatt sitt utvecklingsarbete kring teamarbete, kontaktmannaskap och genomförandeplanen. På Fruängsgården har två projekt pågått dels att genom teamarbetet säkerställa att den äldre känner sig trygg vid inflyttningen och dels teamarbete kring kost och nutrition för att förebygga undernäring.

Hemtjänsten har arbetet med att bemanningen planeras så att brukaren får hjälp av samma personal så långt som möjligt. Brukare med demenssjukdom har särskilt prioriterats och fått insatser av hemtjänstens specialiserade hemtjänstgrupp ”demensgruppen” och demensombud. Brukarna har därigenom haft en hög personalkontinuitet. Insatserna syftar till att personen ska kunna behålla sin personlighet, integritet, självbestämmande och sina funktioner så länge som möjligt. Hemtjänstens demensgrupp har certifierats för god demensvård av Silviahemmet.

Palliativa ombud har utbildats och finns i alla verksamheter. Många äldre vill bo kvar hemma till livets slut. Vid de gemensamma ombudsträffarna har palliativa ombuden framfört att den ökade kompetensen gjort att man känner sig tryggare och säkrare i sin yrkesroll när det gäller

att bemöta såväl brukaren som anhöriga vid vård i livets slut.

Hemtjänsten och servicehusen har arbetat med att utveckla sina arbetsätt utifrån ”ramtid” som syftar till ökat brukarinflytande i planeringen och utförandet av insatserna.

På servicehusen och i vård- och omsorgsboendet har veckovisa aktiviteter och temaveckor anordnats med kulturupplevelser, trivselstunder för social samvaro och en trevlig måltid, vilket har bidragit till att skapa en meningsfull vardag för de boende. På Fruängsgården avslutades temaveckorna kring maten och måltidens betydelse med en matfestival i maj. Till sommaren införskaffades två parcyklar som erbjudit de boende ökade möjligheter till utevistelse i närmiljön på ett nytt sätt, vilket uppskattades.

Demensdagverksamheten har erbjudit dagsutflykter och ett varierat utbud av olika aktiviteter som passar både män och kvinnor samt utifrån deltagarnas behov och önskemål.

Välfärdsteknik

Äldreomsorgen har under 2018 haft möjlighet genom särskilda medel investera i välfärdsteknik som kan bidra till ökad trygghet, självständighet och stimulans för de äldre.

Sommarens värmebölja

Sommaren var varm med långa perioder av höga temperaturer, vilket var påfrestande både för de äldre och för äldreomsorgens medarbetare. Uppföljningen visade att äldreomsorgens verksamheter har en god beredskap och kunskap om att hantera och tillgodose de äldres särskilda behov vid värmeböljor samt att personalen har bra arbetsförhållanden. Alla verksamheter har i uppdrag att vara väl förberedda inför ev. värmeböljor genom att planera och informera alla medarbetare om rutinerna. Behovet av placeringar på korttidsboende ökade under sommaren.

Mötesplatser för ett aktivt liv och social gemenskap

Äldreomsorgens mötesplatser vänder sig till alla äldre i stadsdelsområdet och har under året erbjudit ett brett utbud av aktiviteter, dagsutflykter, kultur och gemenskap. Mötesplatserna bidrar till att de äldre mår bra. Mötesplatserna är mycket uppskattade och har som vanligt varit välbesökta under 2018.

Äldreomsorgens verksamhet Seniorhälsan har under sommaren arrangerat 39 dagsutflykter för 225 deltagare. I samverkan med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö anordnas en heldagsutflykt för Sverigefinska seniorer. I samverkan med Kyrkan i Gröndal anordnades en bussutflykt för seniorerna på Trekantens servicehus.

På mötesplatserna och i äldreomsorgens alla verksamheter anordnades en mycket uppskattad kulturvecka i slutet av augusti med musik, dans, matupplevelser och underhållning med clown, jazzband, magdans, körsång m.m. verksamheter. Ett uppskattat evenemang var också dialogcafé den 13 juni på Axelsbergs aktivitetscenter.

Aktivitetscenter (särskild redovisning)

Övertagandet av lokaler (samlingsalen), drift och start av aktivitetscentret har skett i samverkan med fastighetsägaren Micasa och föreningarna som har aktiviteter i lokalerna.

Aktivitetscentret är en öppen mötesplats för seniorer där äldreomsorgen i samarbete med olika aktörer erbjuder ett varierat utbud av aktiviteter och möjlighet till gemenskap. Förvaltningens avdelning för äldreomsorg ansvarar för aktivitetscentret. Personalresurser som avsatts är en

heltids hälsopedagog samt del av personal inom Äldrestöd/Seniorhälsan.

Några exempel på aktiviteter och olika evenemang på aktivitetscentret under 2018.

- Den 13 juni bjöd stadsdelsnämnden och förvaltningen in till ett välbesökt (100 deltagare) dialogcafé med temat "Må bra på äldre dar". Besökarna fick se exempel på olika förebyggande insatser som äldreomsorgen erbjuder och föreningslivets olika aktiviteter. Micasa informerade om seniorboende. Besökarna inbjöds till dialog, där bland annat förslag om olika aktiviteter på Axelsbergs aktivitetscenter framfördes.
- En färgsprakande och uppskattad kulturvecka arrangerades den 27-31 augusti med musik, dans, matupplevelser och underhållning med clown, jazzband, magdans, ringdans, körsång m.m. på aktivitetscentret, mötesplatserna och i äldreomsorgens verksamheter.
- Från hösten har äldreomsorgens verksamhet Seniorhälsan haft fasta veckoaktiviteter såsom senorgymna, lättgymna och yoga samt information från anhängkonsulent, syn- och hörselkonsulent, SPA, allsång och underhållning.
- Pensionärsföreningen SPF har inbjudit till föreläsningar en gång per månad.
- Svenska Kyrkan har haft sånggudstjänst, musikcafé och julotta.

Planering finns för fortsatt utveckling av aktivitetscentret 2019.

Tryggt mottagande i hemmet (särskild redovisning)

Teamet för "Tryggt mottagande" vid beställarenheten äldre består av fem undersköterskor som arbetar heltid samt en arbetsledare på halvtid. Undersköterskorna fungerar dels som koordinatörer vid hemgång, t.ex. genom kontakt med Aleris Rehab för hjälpmedel och dels med att ge de hemtjänstinsatser som personen beviljas. Insatsen "Tryggt mottagande" är tidsbegränsad till ett par veckor per person och sedan övertar ordinarie hemtjänst insatserna. Sedan maj 2018 ingår även Älvsjö stadsdelsförvaltning i Hägersten-Liljeholmens team med chefskap och arbetsledare vid beställarenheten äldre.

Uppföljning visar att både de äldre och anhöriga varit nöjda och känt sig trygga med "Tryggt mottagande" och att insatsen bidragit till ökad trygghet vid hemgång från slutenvården.

Stöd till anhöriga, förebyggande och uppsökande insatser

Äldreomsorgen har i uppdrag att söka upp sammanboende där någon av parterna under året fyller 85 år samt inte är känd av äldreomsorgen. På grund av att "uppsökarverksamheten" inte haft tillgång till dessa uppgifter under en treårsperiod så har under 2018 uppsök genomförts till personer födda 1935-1937. 187 informationsbrev samt foldern "Information till Senior" skickades ut. Anhörigkonsulenterna har haft kontakt med 99 personer. I kontakten framkom det att de flesta mår bra och har ett aktivt liv. Informationen uppskattas och kan vara bra att ha den dagen man behöver hjälp, menar de äldre.

Anhöriga har erbjudits att delta i anhänggrupper, anhörigsamtal, hembesök, råd och stöd av anhörigkonsulent samt inbjudits till föreläsningar med olika teman. De anhöriga har varit mycket nöjda med insatserna.

Beställarenheten äldre har medverkat i ett förvaltningsövergripande arbete för samverkan och utveckling av det vräkningsförebyggande arbetet inom stadsdelen.

Rättssäker och likställig biståndsbedömning

Äldreomsorgen ska vara jämställd, tillgänglig och likvärdig samt ha ett folkhälsoperspektiv. Beställarenheten äldre svarar för myndighetsutövning för personer 65 år och äldre.

Biståndsbedömningen sker utifrån den enskildes behov och förutsättningar inom ramen för gällande lagstiftning, socialtjänstlagen (SoL), lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), lag om riksfärdtjänst, stadens mål och riktlinjer.

Biståndshandläggarna informerar om och ska erbjuda, de som är i behov av bistånd, insatser i form av hemtjänst, boendestöd, vård- och omsorgsboende, korttidsboende, servicehus, dagverksamhet, avlastning, avlösning, ledsagarservice och trygghetslarm. Den äldre har genom information uppmärksamats på sin boendesituation och vilka möjliga lösningar som kan finnas. Stadens har tagit fram en gemensam informationsfolder kring detta. Biståndshandläggarna har också informerat om mötesplatserna.

Utredningarna görs i stadens kartläggnings- och bedömningsinstrument vilket ger ett allsidigt underlag för beslut. En intervjuguide används som stöd i utredningsarbetet där vikten av att ställa könsneutrala och jämställda frågor tas upp. Intervjuguiden har utökats med frågor som rör nutrition och våld i nära relation och hbtq. Beställarenheten äldre är hbtq-diplomerad.

Ärendegenomgångar har genomförts dagligen för att säkerställa en rättssäker och likställig biståndsbedömning. För att få en utomstående granskning/bedömning av beställarenhetens bedömningar och beslut inbjöds strateg från äldreförvaltningen för att delta vid några ärendegenomgångar. Detta visade att beställarenheten bedömningar var i linje med övriga stadens bedömningar samt att enheten är mycket noggrann i att låta alla som önskar få ansöka om det som de vill ansöka om, att deras ansökningar prövas samt att beställarenheten ger skriftliga beslut som är överklagningsbara.

Beställarenheten äldres utvecklingsarbete kring demensvården i samverkan med kognitiva mottagningen på Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge har fortgått under året och fortsätter även under 2019.

Skype (videosamtal via datalänk) har används för vårdplanering och samordnad individuell plan (SIP), vilket kan öka den äldres möjligheter till delaktighet.

I januari 2018 trädde lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i kraft. Övergången till nya samverkansrutiner skedde i november. Samverkan och utveckling av SIP är viktigt.

Kompetensutveckling

Äldreomsorgens målsättning är att alla medarbetare ska erbjudas kompetensutveckling dels fortlöpande utbildning inom sina yrkesområden och dels ökad kompetens inom äldreomsorgens prioriterade områden såsom bemötande, maten och måltiden, demensvård och palliativ vård samt ledarskapsutveckling.

- Medarbetare har gått stadens undersköterskeutbildningar som finns i fem steg.
- Medarbetare har deltagit i värdegrundsutbildning.
- Utbildningar kring våld i nära relation har genomförts.
- Föreläsningar kring bemötande och demens del 2 genomfördes under våren. Totalt deltog 180 medarbetare. Under 2017 genomfördes föreläsningar kring demens, del 1. Båda utbildningsinsatserna har finansierats genom kompetensutvecklingsansatsen.

- Den kommunala hemtjänstens specialiserade hemtjänstgrupp ”demensgruppen” fick sin Silviahems-certifiering i februari 2018 efter genomförd demensutbildning under 2017. Utbildningsinsatsen har finansierats genom kompetensutvecklingssatsningen.
- Demensombud har utbildats.
- 46 palliativa ombud har utbildats under 2017 och 2018. Utbildningsinsatsen 2017 har finansierats genom kompetensutvecklingssatsningen.
- 17 anhörigombud har utbildats under hösten.
- Hygienutbildning har genomförts genom Vårdhygien.
- Kompetensutveckling för äldreomsorgens olika ”ombud” har pågått under hela året genom utbildningsinsatser och gemensamma träffar.
- Äldreomsorgens dietist har samlat kostombuden för gemensamma utbildningsinsatser och träffar.
- Äldreomsorgens processledare har stöttat ParalSol handledarna och BPSD-administratörerna i dokumentationsarbetet. (*BPSD, Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demens*).
- Utbildning i förflyttningsteknik för medarbetarna och sommarvikarier har genomförts.
- Biträdande enhetschefer inom utförarverksamheterna har genomgått ledarskapsutbildning kring organisation, ledarskap och kvalitet, 7,5 högskolepoäng vid Ersta Sköndal.
- Beställarenheten äldres samtliga medarbetare har utbildats kring de nya riktlinjerna för handläggning inom socialtjänstens myndighetsomsorg samt de nya riktlinjerna för ledsagning och ledsagarservice.
- Biståndshandläggare har deltagit på föreläsningar kring anhörigbehörighet och framtidsfullmakt, samlarbeteende samt posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) hos äldre.
- Två biståndshandläggare och en biträdande enhetschef har genomgått en utbildning på Karolinska institutet (KI) kring våld i nära relation, som omfattat 3,5 högskolepoäng.
- Tre biståndshandläggare har deltagit i utbildning om psykisk ohälsa, som omfattat 6 högskolepoäng.
- Biståndshandläggare deltagit i utbildningsdagar kring juridik och psykisk ohälsa.
- Äldreomsorgens processledare och dietist avslutade en coachutbildning i förbättringsarbete vid Karolinska institutet, KI, och QRC Stockholms Coachingakademi.
- Chefer och skyddsombud har deltagit på förvaltningens arbetsmiljöutbildning.
- Nyanställda har deltagit på förvaltningens introduktionsdag.

Boendeplanering för tryggt och tillgängligt boende

Moderna och anpassade bostäder som tillgodoser de äldres behov, efterfrågan och önskemål är en prioriterad fråga. En utmaning för planeringen är den demografiska utvecklingen där antalet äldre över 85 år minskar under de närmaste åren för att därefter öka kraftigt. Under denna ”mellanperiod” finns en överkapacitet av servicehuslägenheter och vård- och omsorgsboende.

För stadens löpande äldreboendeplanering har stadsdelsnämnderna i samverkan med Micasa och äldrenämnden i uppdrag att årligen ta fram regionvisa äldreboendeplaner för behovsinventering, planering och förslag. Regionernas äldreboendeplaner ligger till grund för

stadens gemensamma boendeplanering, såsom utbyggnad av nya vård- och omsorgsboende, fler seniorboenden och behov av omstruktureringar. Det finns också behov av värdigt boende för personer med psykisk ohälsa och äldre hemlösa.

Stadsdelsnämnden har tillsammans med Skärholmen och Älvsjö tagit fram en äldreboendeplan för region Västra Söderort som visar att det finns en överkapacitet av servicehus och vård- och omsorgsboende under de närmaste åren. På Fruängsgårdens servicehus har ett 40-tal lägenheter stått tomma under året och på Trekantens servicehus 8-10 lägenheter. På Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende har ett våningsplan med 16 lägenheter hållits stängt. Tomgångshyrorna har uppgått till totalt 5,4 mnkr.

Det finns ett behov av upprustning av fastigheterna. En viss upprustning har genomförts på Fruängsgårdens och Trekantens servicehus under året. Micasa inventering av Fruängsgårdens servicehus avseende fastighetens skick och standard har visat på ett omfattande behov av större underhållsarbete som ex. stambyte. Micasa kommer att upprätta en åtgärdsplan som får ingå i den fortsatta boendeplaneringen.

Uppföljning och brukarundersökningar

Inom äldreomsorgen har verksamhetsuppföljningar, observationer, granskningar och egenkontroller genomförts för att säkerställa att den enskilde får en vård och omsorg av god kvalitet som är personcentrerad, trygg och säker. Oanmälda besök har genomförts under kvälls- och nattetid på vård- och omsorgsboende som drivs i egen regi samt på entreprenad. Förvaltningens bedömning är att verksamheterna håller en god kvalitet.

Avtalsuppföljning av Åsengårdens vård- och omsorgsboende, som drivs av en ny entreprenör sedan januari 2018, kommer att ske i februari 2019.

Journalgranskningar och uppföljning av hälso- och sjukvårdsinsatser har genomförts kontinuerligt av MAS och äldreomsorgens processledare med fokus på den palliativa vården och nutritionsprocessen.

Biståndshandläggarna har genomfört individuppföljningar som säkerställer att den enskilde får sina beviljade insatser utifrån sina individuella behov.

Hemtjänstens och Fruängsgårdens kvalitetsobservatörer har genomfört kvalitetsuppföljningar kring bemötande, matsituationen och omvårdnaden.

Staden har genomfört brukarundersökning för dagverksamhet och Socialstyrelsen för hemtjänst, servicehus och vård- och omsorgsboende. Äldreomsorgens årsmål har inte uppfyllts. Det finns dock skillnader mellan olika verksamheter och enheter. Enhetscheferna har tillsammans med medarbetarna gått igenom resultaten för att se vad som behöver förbättras och utvecklas inom sina respektive verksamheter.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen 	63 %	64 %	63 %	57 %		72 %	72 %	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
<p>Årsmålet har inte uppfyllts men nöjdheten med måltiden har ökat jämfört med 2017. Maten och måltiden tillhör äldreomsorgens prioriterade förbättringsområden och lyfts fram i alla verksamheter. Äldreomsorgens dietist har genomfört utbildningsinsatser och regelbundna träffar med kostombuden. På Fruängsgården har temaveckor kring mat och måltiden anordnats och som avslutades med en matfestival i maj.</p> <p>En fördjupad undersökning har genomförts där kostombuden intervjuat ett antal boende/brukare (45 personer) om deras synpunkter kring maten och måltiden. Av svaren framgår att maten och måltiderna har en stor betydelse för de boende. Viktigt är också dukning, lugn och ro vid måltid samt själva smakupplevelsen. Resultaten kommer att användas som underlag i det fortsatta kvalitetsarbetet med mat och måltider på enheterna.</p>								
  Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra	47 %	45 %	48 %	51 %		56 %	56 %	2018
Analys								
<p>För ökade möjligheter till utevistelse har två parcyklar införskaffats till vård- och omsorgsboende och som uppskattats av de boende. Andra former som erbjuds och uppskattas är utevistelse "på gården", promenader och dagsutflykter. Dagsutflykter har genomförts under sommaren.</p>								
  Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen	78 %	76 %	80 %	78 %		85 %	85 %	2018
Analys								
<p>Årsmålet har inte uppfyllts. Av brukarundersökningen framgår att 75 procent på vård- och omsorgsboende tycker att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om utförande av insatser, varav 77 procent av kvinnorna och 70 procent av männen.</p> <p>83 procent av hemtjänstens brukare tycker att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om utförande av insatser, varav 83 procent kvinnorna och 84 procent av männen. Ett förbättringsområde är brukarnas möjlighet att påverka vilka tider man får hjälp. 57 procent tycker att de kan påverka detta.</p> <p>Servicehusen har något lägre resultat.</p> <p>Arbetsätt utifrån ramtid är under utveckling och syftar till ökad delaktighet och möjlighet för brukaren inom hemtjänst och servicehus att påverka hur hjälpen utförs.</p> <p>Alla verksamheter arbetar med att utveckla kontaktmannskapet, teamarbetet och genomförandeplanerna för ökad trygghet och delaktighet.</p>								
  Andel trygga omsorgstagare i äldreomsorgen	86 %	88 %	84 %	85 %		84 %	84 %	2018
Analys								
<p>Årsmålet har uppfyllts. Av resultaten från brukarundersökningen framgår att 86 procent känner sig trygga på sitt vård-omsorgsboende. 91 procent tycker att de får ett bra bemötande från personalen. 79 procent känner sig trygga med sin hemtjänst och 96 procent tycker att de får ett bra bemötande från personalen. Andelen män som känner sig trygga på vård- och omsorgsboende och med hemtjänsten är något högre än för kvinnorna.</p> <p>Brukarnas upplevelse av trygghet är något lägre på servicehus än i hemtjänsten och på vård- och omsorgsboende.</p> <p>Alla verksamheter har fortsatt sitt utvecklingsarbete kring teamarbete, kontaktmannskap och genomförandeplanen, vilket utgör grunden för att ge brukaren trygghet och delaktighet. På Fruängsgårdens servicehus har ett projekt pågått där teamarbetet säkerställer att den äldre känner sig trygg vid inflyttningen.</p>								
  Andelen nöjda omsorgstagare i äldreomsorgen	81 %	80 %	82 %	86 %		85 %	85 %	2018
Analys								
<p>Årsmålet har inte uppfyllts. Av resultaten från brukarundersökningen framgår att 78 procent är nöjda med sitt vård-omsorgsboende. 91 procent har fått önskat vård- och omsorgsboende. Förbättringsområden är fortsatt en meningsfull dag med aktiviteter och möjlighet till utevistelse. 80 procent känner sig nöjda med hemtjänsten. Hemtjänstens</p>								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
<p>förbättringsområden är att komma på avtalad tid och meddela i förväg om tillfälliga ändringar. Brukarna är mindre nöjda på servicehus än i hemtjänsten och på vård- och omsorgsboende. 84 procent är nöjda med sin dagverksamhet, varav 89 procent av kvinnorna och 77 procent av männen. Av brukarundersökningen om dagverksamhet för personer med demenssjukdom i egen regi, framgår bland annat att 100 procent av deltagarna svarat att de känner sig trygga och nöjda med sin dagverksamhet. 86 procent av kvinnorna tycker att de har möjlighet att påverka vilka aktiviteter som ska finnas i dagverksamheten medan 100 procent av männen svarat varken eller. Målsättningen är att dagverksamheten ska erbjuda en meningsfull dag där det finns aktiviteter som passar både kvinnor och män samt utifrån den enskildes individuella behov och önskemål.</p>								
 	Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	11,9		10,8		10	Max 10 personer	2018
<p>Analys Hemtjänsten har arbetet med att bemanningen planeras så att brukaren får hjälp av samma personal så långt som möjligt. Brukare med demenssjukdom har särskilt prioriterats och fått insatser av hemtjänstens specialiserade hemtjänstgrupp "demensgruppen" och demensombud. Brukarna har därigenom haft en hög personalkontinuitet. Hemtjänsten har fortsatt fokus på att planerar bemanningen så att den äldre får hjälp av samma personal, så långt som möjligt.</p>								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet och registreringen i Senior Alert och Svenska Palliativregistret för att få underlag till förebyggande åtgärder i syfte att bland annat minska fallskadorna	2018-01-01	2018-12-31	
<p>Analys Verksamheternas arbete kring riskbedömningar i Senior Alert och registreringar i Palliativregistret har prioriterats. Alla boende på särskilda boendeformer erbjuds riskbedömning för fall, trycksår, undernäring samt munbedömning.</p>			
  Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och föreslå förbättringar som ökar likställigheten i staden samtidigt som det avlastar biståndshandläggare från administrativa uppgifter	2018-01-01	2018-12-31	
  Äldrenämnden ska initiera ett kvalitetsutvecklingsarbete inom särskilt boende för äldre i samarbete med stadsdelsnämnderna	2018-01-01	2018-12-31	
<p>Analys Beställarenheten äldre har deltagit i utvecklingsarbete kring kvalitetsuppföljning.</p>			

Nämndmål:

Äldre får insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva värdigt och självständigt

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Äldre är nöjda med äldreomsorgen och tycker att de är delaktiga och kan påverka planeringen och utformningen av sin äldreomsorg.

- Äldres förmåga att leva värdigt och självständigt stärks.
- Kvinnor och män har likvärdig äldreomsorg.
- Äldre med insatser har inflytande över insatsernas utförande.
- Äldres välbefinnande och nöjdhet ökar med bättre mat och måltidssituation.

- Äldres kunskap om möjligheten att påverka och planera sin boendesituation ska öka.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Alla medarbetare ska erbjudas föreläsning del 2, om bemötande av personer med demenssjukdom	2018-01-01	2018-12-31	
	Analys Föreläsningar om demens och bemötande har genomförts under våren. Totalt deltog xxx medarbetare.			
✓	Dialogmöten och samverkan med pensionärsorganisationerna och andra föreningar vid start av Axelsbergs aktivitetscenter.	2018-01-01	2018-12-31	
	Analys Inför start av aktivitetscentret har förvaltningen samverkat med Micasa, pensionärsföreningarna och seniorboendets Trivselråd. Den 13 juni arrangerades dialogcafé i Axelsberg på temat "Må bra på äldre dar". Information gavs om olika förebyggande insatser för äldre och de aktiviteter som görs av föreningslivet. Dialog fördes bland annat kring aktivitetscentret för äldre i Axelsberg som startar i höst. Ca 100 besökare deltog vid dialogcafé.			
✓	Äldre ska inbjudas till fokusgrupper för synpunkter och delaktighet kring olika utvecklingsområden inom äldreomsorgen.	2017-01-01	2018-12-31	
	Analys Vid dialogcafé den 13 juni diskuterades viktiga frågor, såsom att förebygga fallolyckor, kost och hälsa, aktiviteter och kring information som de äldre önskar. Äldreomsorgens dietist och kostombuden har intervjuat äldre i verksamheterna om vad de tycker är viktigt när det gäller maten och måltiden.			
✓	Äldreomsorgen medarbetare ska årligen genomföra webbutbildning om basal hygien.	2018-01-01	2018-12-31	
	Analys Hygienutbildning har genomförts via Vårdhygien.			
✓	Äldreomsorgens bitr. enhetschef erbjuds att delta i ett ledarskapsprogram för kvalitetsutveckling och förbättringsarbete.	2018-01-01	2018-12-31	
	Analys Äldreomsorgens bitr. enhetschef har deltagit i ledarskapsutbildning kring organisation, ledarskap och kvalitet 7,5 högskolepoäng vid Ersta Sköndal.			
✓	Äldreomsorgens medarbetare ska erbjudas kompetensutveckling av dietist om kost och nutrition samt om måltidens betydelse för de äldres hälsa och välbefinnande.	2017-01-01	2018-12-31	
	Analys Äldreomsorgens dietist har genomfört utbildningsinsatser och regelbundna nätverksträffar för verksamheternas kostombud.			
✓	Äldreomsorgens medarbetare ska genomföra webbutbildningarna om demens.	2017-01-01	2018-12-31	
	Analys Merparten av äldreomsorgens medarbetare har genomfört webbutbildningen demens ABC och flera även demens ABC+. Utbildningarna fortgår under 2018. För 2019 ska verksamheterna genomföra fler kompetenssteg för "Stjärnmärkning" av demenskompetensen.			

Nämndmål:

Äldre som bor på särskilda boendeformer får en god hälso- och sjukvård som är trygg, säker och förebyggande

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

De äldre som bor på vård- och omsorgsboende och servicehus samt de som bor i socialpsykiatrisk gruppboende får en trygg och säker hälso- och sjukvård.

- De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende erbjuds individuella riskbedömningar, som registreras i kvalitetsregistret Senior Alert.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel boende som erbjuds munbedömning, enligt ROAG.	67,81 %			81,77 %		90 %		2018
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. Boende på servicehus och vård- och omsorgsboende ska erbjudas en årlig förebyggande riskbedömning, enligt metoden/instrumentet ROAG (Revised Oral Assessment Guide) och som dokumenteras i hälso- och sjukvårdsjournalen samt registreras i det nationella kvalitetsregistret Senior Alert efter samtycke från den enskilde. Verksamheternas utvecklingsarbete kring munhalsbedömning är fortsatt prioriterat.								
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för fall.	73			91,4		90 %		2018
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. För att förebygga fall erbjuds den boende en årlig fallriskbedömning som görs enligt metoden/instrumentet DFRI, Downton Fall Risk Index och som dokumenteras i hälso- och sjukvårdsjournalen samt registreras i Senior Alert. Verksamheternas utvecklingsarbete kring fallriskbedömning är fortsatt prioriterat.								
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för trycksår.	71			90,6		90 %		2018
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. För bedömning av den boendes risk för att utveckla trycksår används metoden/instrumentet Modifierad Nortonskala samt registreras i Senior Alert. Verksamheternas utvecklingsarbete kring riskbedömning av trycksår är fortsatt prioriterat.								
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för undernäring.	73			90,6		90 %		2018
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. För att förebygga undernäring erbjuds den boende en riskbedömning som görs enligt metoden/instrumentet MNA, Mini Nutritional Assessment samt registreras i Senior Alert. Verksamheternas utvecklingsarbete kring riskbedömning av undernäring är fortsatt prioriterat.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Alla boende ska erbjudas riskbedömning och behov av inkontinenshjälpmedel, enligt bedömningsinstrumentet Nikola.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende har erbjudits individuellt anpassade inkontinenshjälpmedel.			
 Sjuksköterskorna ska genomföra webbutbildning om sårbehandling, palliativ vård och om läkemedel som ökar risken för fall.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Sjuksköterskor har genomfört webbutbildningar om säker läkemedelshantering.			
 Verksamhetschef ska säkerställa att en vårdplan upprättas för vård i livets slut vid väntat dödsfall.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys MAS och äldreomsorgens processledare har genomfört kontinuerliga journalgranskningar av den palliativa vården. Utvecklingsarbetet kring vård i livets slutskede och upprättande av vårdplan är fortsatt prioriterat.			
 Verksamhetschef ska säkerställa att registrering genomförs i BPSD-registret.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Äldreomsorgens processledare har handlett och gett stöd till verksamheternas BPSD-administratörer (BPSD, Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demens) i arbetet med registreringar i BPSD-registret.			

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: "Naturens stillhet nära storstadens intensitet utmärker Stockholm. Smarta lösningar gör det enkelt för alla stockholmare att leva miljövänligt. Utan att äventyra förutsättningarna för framtida generationer växer staden med människan som utgångspunkt och med respekt för naturens gränser."

Stadsdelsnämnden har formulerat sex nämndmål som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett klimatsmart Stockholm. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet. Nämnden bedömer att fyra av sex mål för verksamheten har uppfyllts helt och två delvis samt att alla sex nämndmål har uppfyllts under året.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

 Uppfylls delvis

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till målet genom att arbeta kontinuerligt med miljöåtgärder i verksamheterna i syfte att minska energiförbrukningen och den negativa påverkan på miljön.

Nämnden har tidigare genomfört stora åtgärder i syfte att öka energieffektiviteten och på så sätt minska den negativa miljöpåverkan i verksamheterna. Arbetet med att investera de klimatinvesteringsmedel som nämnden tilldelats löper enligt plan. Under året har ett omfattande arbete med att byta ut äldre vitvaror på Trekantens servicehus och Fruängsgårdens

vård- och omsorgsboende genomförts. Projektet gjordes i samarbete med Micasa och den nya belysningen består av energieffektiv från-/närvarostyrd LED-belysning. Klimatinvesteringsmedlen har även möjliggjort att parkleken i Aspudsparken har fått ny energieffektiv belysning inomhus och utomhus.

SISAB har under året drivit ett projekt för att testa solcellsdriven energi i två av nämndens förskolor.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Köpt energi (GWh)	3,47 GWh			3,5 GWh		2,05 GWh	1785 GWh	2018
Analys								
Hägersten-Liljeholmen är ett stadsdelsområde som växer snabbt och där antalet kvadratmeter verksamhetslokaler ständigt ökar, inte minst inom förskolan som byggs ut i hög takt. Att minska energiförbrukningen samtidigt som nämndens verksamheter växer är således mycket svårt. Periodens utfall är innebär en liten minskning, något som förvaltningen bedömer som ett gott resultat med tanke på utbyggnadstakten. Under året har stora energibesparande investeringar gjorts i nämndens verksamhetslokaler i samverkan med Micasa och SISAB som äger och förvaltar fastigheterna. I flera fall är det bolagen som ansvarar för elförbrukningen vilket gör att energibesparingen främst kommer att märkas i deras mätningar.								

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter är energieffektiva

 Uppfylles helt

Förväntat resultat

Stadsdelsnämnden kommer närmare målet i miljöprogrammet om att minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst tio procent till år 2020.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Inventera och uppdatera befintliga elavtal samt kartlägga den faktiska elförbrukningen.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Inventeringen har gjorts i samarbete med serviceförvaltningen.			
 Regelbundet byta ut äldre vitvaror och belysning mot mer energieffektiva alternativ.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys			
Nämnden beviljades klimatinvesteringsmedel i början av året och arbetet med att göra energieffektiva och miljövänliga investeringar i verksamheterna har pågått med hög intensitet. Två större projekt genomfördes på Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende och Trekantens servicehus.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

 Uppfylles delvis

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till målet genom att följa förvaltningens resepolicy vilket innebär att miljöanpassade transportmedel, såsom att resa kollektivt med tåg eller buss, ska

användas i första hand. Det finns totalt 18 bilar inom förvaltningen, tre av dessa är elbilar och 13 är miljöbilar. Nämnden bedömer att målet har uppnåtts.

Förvaltningen har köpt in 20 stycken elcyklar för att minska användandet av bil i tjänst. Ett antal yrkesgrupper med verksamheter spridda över en stor del eller hela stadsdelsområdet har tillfrågats om möjligheten att använda elcykel. I dagsläget använder fältassistenter och vissa förskolechefer elcykel istället för bil för att ta sig runt i stadsdelsområdet. Även personal inom äldreomsorgens hemtjänst har fått tillgång till elcyklar. Förvaltningen bedömer att det finns fler vinster än miljömässiga med elcyklar då det bidrar till en god arbetsmiljö och är en hälsofrämjande aktivitet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	71,85 %				80 %	85 %	85 %	VB 2018
Analys Användningen av miljöbränsle uppnår inte målet trots att informationsinsatser har gjorts under året. Förvaltningen kommer under 2019 fortsätta att informera om vikten om att tanka miljövänligt.								

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter använder i första hand miljöanpassade transporter

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens transporter sker med miljövänliga fordon enligt nämndens resepolicy.

Analys

Förvaltningen följer stadens resepolicy. Elbilar ersätter bilar som drivs med fossila bränslen i takt med att avtalen löper ut. Förvaltningen har köpt in ett 20-tal elcyklar som ska minska bilåkandet och öka andelen biobränsle.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Ersätta befintliga bilar då avtalet löper ut under året, med elbilar där det är möjligt.	2018-01-01	2018-12-31	
 Genom informationsinsatser säkerställa att de enheter som berörs tankar förnyelsebart drivmedel när detta finns tillgängligt på tankstationerna.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till målet genom att relevanta funktioner och medarbetare har god kunskap om ekosystemtjänster och dagvattenhantering i urban miljö. En bred miljömedvetenhet genomsyrar planeringen när förvaltningen arbetar med drift- och skötselfrågor av park- och grönområden. Även när nämnden arbetar tillsammans med stadsbyggnads-, exploaterings- och trafiknämnden för att utveckla och rusta upp parker- och grönområden är miljöperspektivet tydligt. Vid upprustningar av nämndens parkmiljöer och förskolegårdar har stadsdelsförvaltningen arbetat aktivt med att välja markbeläggning med låg miljöpåverkan. Exempelvis undviks platsgjutet gummi i den mån det går för att minska spridningen av mikroplaster.

Nämnden skapar förutsättningar för invånare att bidra till den biologiska mångfalden, bland annat genom att teckna brukaravtal för en biodling i Vinterviken. Insekts- och fågelholkar har satts upp på flera av platserna för stadsodling och i stadsdelsområdets parker.

Under våren genomfördes Trekantens dag i stadsdelen Liljeholmen. Nämnden samarbetade då med Stockholm Vatten och Avfall och informerade allmänheten om den biologiska mångfalden runt Trekantssjön.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med idrottsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden, arbeta med att tillgängliggöra naturreservaten för stockholmarna samt hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens parker har en rik biologisk mångfald

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Miljöprogrammets mål om att ekosystemtjänster ska främjas i stadsutveckling för att bidra till en god livsmiljö uppnås.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Utveckla rutinerna kring bevarandet av gammal och död ved i naturmark för att främja biologisk mångfald.	2018-01-01	2018-12-31	

Analys

I samband med naturmarksvård uppmanas upphandlad entreprenör att se över möjligheten att bevara gammal och död ved. Det finns behov av att arbeta vidare med information till allmänheten om arbetet med biologisk mångfald för att undvika att stadsmiljön upplevs som skräpig.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till målet genom fortsatt arbete med att säkerställa att

nämndens alla lokaler har möjlighet till matåtervinning och att förhindra uppkomsten av avfall i verksamheterna. Arbetet sker bland annat genom att verksamheterna använder stadens tjänst Stocket för att återbruka möbler som inte längre används i verksamheterna.

Många av stadsdelsområdets parker är mycket välbesökta och populära platser för picknick, vilket ökar risken för nedskräpning. För att minska nedskräpningen i naturmark och skapa förutsättningar för invånarna att bidra till ett resurseffektivt kretslopp har nämnden placerat ut kärl för återvinning av papper, plast och glas på strategiska platser. Under året har stadsdelsförvaltningen arbetat med att anpassa antalet tömningar av sopkärl på offentliga platser efter behov och beställt extra insatser vid tillfällen då det bedöms behövas. Stadsdelsförvaltningen har varit behjälplig i arbetet med att anordna uppsamlingsplatser för julgranar i samverkan med Stockholm Vatten och Avfall

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter minskar mängden avfall

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Det finns kärl för matåtervinning i samtliga av stadsdelsnämndens lokaler.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Sätta in kärl för matåtervinning i de av nämndens lokaler där det inte redan finns.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet med att införa matåtervinning i de lokaler som tillåter det utan större ombyggnationer har fortsatt under året och har skett i samverkan med berörda fastighetsägare.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till stadens mål bland annat genom att inom nämndens förskolor genomföra åtgärder enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola, ha en relativt hög andel ekologiska livsmedel i nämndens verksamheter som hanterar livsmedel, samt att arbeta för ökad medvetenhet och kunskap om Byggvarubedömningen.

Under året har nämndens förskolor arbetat aktivt med att genomföra åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola. Cirka 80 % av förskolorna har under året genomfört alla åtgärder och resterande förskolor har mindre åtgärder kvar för att nå målsättningen i nivå 2.

Stadsdelsnämnden beställer i huvudsak större lokalentreprenader av stadens egna bolag, vilket gör att kravet på Byggvarubedömningen uppfylls. I de projekt där stadsdelsnämnden hyr lokaler i bottenvåningen på bostadshus finns i byggskedet ett nära samarbete med ansvarigt byggbolag. I det samarbetet har nämnden varit tydlig med vilka miljökrav som ställs på ytskikt och fast inredning i förskolorna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	87,1 %			100 %		74,19 %	70%	2018
Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %			100 %		80 %	80%	2018
Analys								
Stadsdelsnämnden beställer i huvudsak större entreprenader av stadens egna bolag, vilket gör att kravet på byggvarubedömningen bedöms uppnås under året.								
Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	61,26			52,97		55 %	45%	2018

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter är kemikaliesmarta

Uppfylls helt

Beskrivning

Vid beställning, upphandling och byggande av förskolor och parker använder stadsdelsnämnden aktuell forskning för att bygga så kemikaliesmarta förskolor som möjligt.

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens förskolor har låg andel kemikalier i ytskikt och fast inredning. Stadsdelsnämndens parker anläggs med miljövänliga material.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Aktivt söka information och ny kunskap om miljöpåverkan av de material som används i verksamheterna.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Arbetet har fortlopt under året. Förvaltningen har bedrivit omvärldsbevakning gällande inredningsmaterial, markbeläggning, lekmaterial och fallskydd. Med anledning av upprustningar inom park och förskola har det funnits anledning att särskilt bevaka och införskaffa mer kunskap om material för exempelvis markbeläggning som inte bidrar till att sprida mikroplaster. Förvaltningen har deltagit i stadens samverkansforum gällande kemikaliesmart förskola.			
Ställa krav på byggbolag att använda miljövänliga alternativ vid nyproduktion av förskolor.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys			
Nämnden ställer alltid krav att byggvarubedömningen eller likvärdigt system används vid nyproduktion av förskolor. Förvaltningen har i de fall det varit möjligt verkat för andra materialval än gummiassfalt på lektytor.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Uppmana och bevaka att upphandlade byggentreprenörer använder sig av BVB (Byggvarubedömningen).	2018-01-01	2018-12-01	
Analys Förvaltningen har uppmanat byggentreprenörer att använda sig av BVB för att göra kemikaliesmarta materialval i byggandet av förskolor och andra verksamheter samt anläggning av parker, lekplatser och förskolegårdar. I nybyggnadsprojekt arbetar förvaltningen aktivt för öka miljömedvetenheten hos byggentreprenörer.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till målet genom att kontrollera när filterbyten sker i nämndens verksamhetslokaler samt att säkerställa att lokalerna har en god luftkvalitet genom att samla in protokoll för obligatorisk ventilationskontroll (OVK-protokoll) från fastighetsägare. OVK-protokollen rapporteras in till miljöförvaltningen årligen och stadsdelsnämnden ser till att eventuella felaktigheter åtgärdas så snart som möjligt. Under året har miljöförvaltningen kontrollerat bullernivåerna på stadsdelsnämndens förskolor. Flera förskolor visade sig ha för höga bullernivåer, något som ska åtgärdas i dialog med miljöförvaltningen. Samtliga åtgärder är beställda och påbörjade, vid årets slut var flertalet åtgärder genomförda.

Nämndmål:

Inomhusmiljön i stadsdelsnämndens verksamheter är sund

● Uppfylls helt

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Följa upp och kontrollera att ventilationsfilter byts en gång per år i verksamheternas lokaler.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Filterbyten sker en till två gånger per år enligt avtalen för nämndens verksamhetslokaler. För att kontrollera att detta genomförs har stickprover genomförts. Stickproverna gjordes både på de verksamhetslokaler som ägs och förvaltas av kommunala bolag och bostadsrättsföreningar.			
✓ Följa upp och utvärdera städrutinerna i nämndens verksamhetslokaler.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Under året gjordes en utvärdering av städrutinerna som visade att det finns behov av utveckling inom området. Det finns dock ingen eller mycket liten möjlighet för nämnden att på egen hand påverka eller förändra dessa rutiner då de styrs av stadens centrala ramavtal.			

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: Stockholm är nytänkandets centrum i världen. Det gynnsamma innovationsklimatet får företag och människor att blomstra. Näringslivets mångfald och det livslånga lärandet ger alla stockholmare frihet att följa och förverkliga sina drömmar. Stockholm är en central nod i ett globalt nätverk av framgångsrika städer. En stad i världen, men också en världens stad som attraherar internationella entreprenörer, studenter och besökare."

Stadsdelsnämnden har formulerat fyra nämndmål som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett ekonomiskt hållbart Stockholm. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet. Nämnden bedömer att alla fem mål för verksamhetsområdet och alla fyra nämndmål har uppfyllts under året.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

 Uppfylls helt

Analys

Antalet praktikplatser och platser för verksamhetsförlagd utbildning ligger över årsmålet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	128					100	Tas fram av nämnden	VB 2018

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att samarbeta med Stockholm Business Region och samverka med lokalt näringsliv. Under året har samverkan kring trygghet stärkts ytterligare och de lokala företagarföreningarna har medverkat i platssamverkan i Västertorp och Liljeholmen. Inom ramen för platssamverkan har stadsdelförvaltningen genomfört trygghetsskapande aktiviteter tillsammans med företagarföreningarna. Nämnden har tagit del av den näringslivsanalys som gjordes av Stockholm Business Region AB.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stockholm Business Region AB ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämnden har god samverkan med det lokala näringslivet

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att stadsdelsnämnden har etablerade kontakter med det lokala näringslivet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Genomföra näringslivsdialoger två gånger om året i samverkan med berörda nämnder och bolag.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Dialog med näringslivet har företrädesvis skett inom trygghetsområdet. Centrumägare, fastighetsägare, lokala handlare, företagsföreningar och vaktbolag har deltagit mycket aktivt i platssamverkan gällande Västertorp och Liljeholmen. Inom ramen för platssamverkan har förvaltningen bjudit in till regelbundna möten.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att ge individuellt stöd och insatser till de personer som saknar egen försörjning och som ansöker om ekonomiskt bistånd. Stödet syftar till att den enskilde ska bli självförsörjande och är anpassat efter den enskildes försörjningshinder. Stadsdelsnämnden bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppnåtts mot bakgrund av att underliggande nämndmål bedöms som uppfyllt samt då fyra av de sju indikatorerna har uppnåtts helt, två har delvis uppfyllts och endast en ej har uppfyllts.

Andelen bidragstagare i befolkningen har ökat. Ökningen gäller både vad gäller kvinnor och män. Det faktiska antalet hushåll har också ökat och ligger i snitt på 490 hushåll. Ökningen består av nyanlända i etablering som av olika skäl samtidigt har behov av ekonomiskt bistånd. Ensamkommande ungdomar som studerar på gymnasiet och samtidigt uppbär ekonomiskt bistånd utgör en allt större grupp. En förändring i avdelnings arbete med hemlösa påverkar också då fler ärenden med tillfälliga boendelösningar handläggs som ekonomiskt bistånd.

Andelen långvariga bidragstagare har fortsatt att öka både avseende kvinnor och män. Ökningen kan bero på att fler bidragstagare i stadsdelen uppbär försörjningsstöd utifrån ohälsa och socialmedicinsk problematik. Dessa försörjningshinder påverkas inte av en god arbetsmarknad och bidragstiderna blir långa.

Av de personer som uppbär ekonomiskt bistånd är den största gruppen arbetslösa med eller utan ersättning från a-kassa eller Försäkringskassa. Personer som är arbetssökande hänvisas till stadens jobbtorg för att erbjudas stöd i arbetssökandet samt eventuella insatser för att öka anställningsbarheten.

I syfte att öka anställningsbarheten hos långvariga bidragstagare erbjuder förvaltningen olika typer av arbetsmarknadsåtgärder såsom Stockholmsjobb (kommunal visstidsanställning) och offentligt skyddad anställning (OSA). Anställningar med Stockholmsjobb görs i samarbete med arbetsförmedlingen.

Den näst största gruppen bidragstagare i stadsdelsområdet är personer som är sjukskrivna med eller utan ersättning från Försäkringskassan. Förvaltningen har samarbetat med konsultläkare under 2018 i syfte att öka möjligheterna till självförsörjning för personer med långvariga sjukskrivningar. Förvaltningen har medverkat i FINSAM-projektet Multikompetenta team.

Den tredje största gruppen bidragstagare har socialmedicinska skäl för sitt bidragsbehov vilket inte sällan innebär en missbruksproblematik. Enheten för ekonomiskt bistånd samarbetar med förvaltningens vuxenenhet som erbjuder stöd och behandling till personer med missbruk. Målet med rehabiliteringen är att personen ska bli fri sitt missbruk och på sikt kunna stå till arbetsmarknadens förfogande.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen 	0,87 %	0,95 %	0,79 %	0,76 %		0,8 %	1,6%	VB 2018
Analys Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd Andelen bidragstagare i befolkningen har ökat och detta avspeglas också i det ökade ärendantalet. Ökningen sker både vad gäller kvinnor och män. Ökningen förklaras med ett ökat antal nyanlända som av olika skäl är i behov av ekonomiskt bistånd och unga vuxna personer som tidigare varit ensamkommande barn och som nu är i behov av försörjningsstöd för att kunna slutföra sina gymnasiestudier. En förändring inom avdelningen gör också att fler hemlösa med behov av tillfälligt boende handläggs som ekonomiskt bistånd.								
  Andel unga som varken arbetar eller studerar							Faststälts 2018	2018
Analys Indikatorn infördes i budget 2018. SLK:s utredning visar att uppföljning endast kan göras med ca två års eftersläpning, vilket gör den bättre lämpad att följa upp på andra sätt än som indikator.								
  Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare 	0,56 %	0,6 %	0,52 %	0,53 %		0,55 %	1,1%	VB 2018
Analys Andelen långvariga bidragstagare har fortsatt att öka både avseende kvinnor och män. Nämnden resultat ligger avsevärt under staden snitt och KF:s årsmål. Resultatet kan bero på att fler bidragstagare i stadsdelen uppbär försörjningsstöd utifrån ohälsa och socialmedicinsk problematik. Dessa försörjningshinder påverkas inte av en god arbetsmarknad och bidragstiderna blir långa.								
  Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb 	16 st	10 st	6 st	5 st		22 st	1 000 st	VB 2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
Årsmålet 2018 om att 22 personer ska erhålla stockholmsjobb har inte uppfyllts då flera av de personer som varit aktuella för insatsen inte kunnat påbörja anställning p g a att det visat sig att de har haft behov av andra insatser innan eller parallellt med arbete. För dessa personer har starten av stockholmsjobb fördröjts.								
  Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	28 st	5 st	23 st	20 st		20 st	500 st	VB 2018
  Antal tillhandahållna platser för feriejobb	454			335		350 st	9 000 st	VB 2018
Analys								
Förvaltningen har arbetat aktivt med att få in platser för feriearbetande ungdomar och har kunnat erbjuda andra förvaltningar platser.								
  Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	43			42		35 st	1 000 st	VB 2018
  Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	400 st	191 st	209 st	335 st		320 st	9 000 st	VB 2018
Analys								
Årsmålet har uppnåtts då 400 ungdomar har haft feriearbete i förvaltningens regi.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska genom jobbtorgen för unga i Kista, Skärholmen och vid Globen, och i samarbete med stadsdelsnämnderna förstärka det uppsökande och stödjande arbetet för unga utan sysselsättning och med komplex problematik samt utveckla insatser för målgruppen.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Förvaltningen har samverkat med Jobbtorget unga i denna fråga.			
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden för att öka delaktigheten och den ekonomiska jämställdheten i staden.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Förvaltningen har samverkat med Jobbtorget i denna fråga.			
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna öka utbytet mellan stadsdelarna kring sommarjobben för att öka sammanhållningen i staden och möjliggöra för fler att testa arbete i andra stadsdelar än där man bor.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd			
Förvaltningen har erbjudit sommarjobbsplatser till andra stadsdelar inom ramen för detta samarbete.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska arbeta aktivt med villkor för sysselsättningsfrämjande åtgärder vid upphandlingar.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Vid de upphandlingar där det är tillämpligt ingår det i förfrågningsunderlaget att entreprenören skall verka för sysselsättningsfrämjande åtgärder.			
  Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utveckla samverkan med det lokala näringslivet och civilsamhället för att skapa förutsättningar för jobb, integration och social hållbarhet med en särskild inriktning mot unga.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen har ett gott samarbete med det lokala civilsamhället rörande nyanlända och pågående kontakter med det lokala näringslivet. Utifrån dessa förutsättningar utvecklas ett samarbete med denna inriktning.			
  Stadsdelsnämnderna ska, exempelvis inom ramen för sina olika verksamhetsområden, öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att komma i arbete.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys I kompetensförsörjningsarbetet har arbetsgivaren särskilt uppmärksammat personer med funktionsnedsättning vid val mellan personer med likvärdig kompetens. Ungdomar med funktionsnedsättning har prioriterats vid tillsättning av feriearbete.			

Nämndmål:

Invånarna i stadsdelsområdet är självförsörjande

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen invånare i stadsdelsområdet som uppstår ekonomiskt bistånd ska minska. Vid mätningen för tertial 2, var andelen bidragstagare i förhållande till befolkningen 0,77 procent.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Enheten för ekonomiskt bistånd ska fortlöpande följa upp antalet arbetslösa bidragstagare som står utan aktiviteter från Arbetsförmedlingen, Jobbtorget eller stadsdelsförvaltningen och vidta åtgärder för att antalet ska minska. Resultaten redovisas i T1, T2 och VB.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd Socialsekreterare följer upp att arbetslösa försörjningsstödstagare har relevanta aktiviteter som syftar till att finna arbete. Under 2018 har antalet försörjningstagare som kodats med försörjningshinder som arbetslösa utan ersättning från AF och utan aktiviteter sjunkit.			
 Enheten för ekonomiskt bistånd ska ta fram arbetsmaterial och rutiner för socialt förändringsarbete och säkerställa att dessa tillämpas. Resultaten redovisas i T1, T2 och VB.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet med långvariga försörjningsstödstagare fortsätter i form av samverkan genom Samordningsförbundet. Implementeringen av stockholmmodellen för arbete med personer som står långt från arbetsmarknaden har påbörjats. Några handläggare har fått utbildning i modellen och har införlivat modellens arbetssätt. Projektet Multikompetenta team som innebär samverkan mellan försäkringskassan, arbetsförmedlingen, landstinget och jobbtorg har implementerats. Intern samverkan med vuxenheten och äldreomsorgen finns formulerad i samverkansrutiner.			
 Förvaltningen prioriterar ungdomar som har funktionsnedsättning till feriearbete.	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

 Uppfylls helt

Analys

Arbetet med att personal ska ha adekvat utbildning och möjlighet att kompetensutvecklas i arbetet pågår ständigt. Nämnden har utöver tidigare planerad kompetensutveckling ansökt om medel från Kompetensutvecklingsatsningen och planering för de beviljade satsningarna har pågått under året. Nämnden bedömer att målet har uppnåtts.

Nämndmål:

Medarbetarna erbjuds möjlighet till kompetensutveckling

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla tillsvidareanställda medarbetare har adekvat utbildning för sin befattning och har möjlighet att kompetensutvecklas.

Analys

Medarbetarsamtalet utgör grund för den individuella kompetensutvecklingen och den övergripande kompetensförsörjningsplanen.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidrag till att kommunfullmäktiges inriktningsmål har uppnåtts. Nämnden har haft en ekonomi i balans och har arbetat kontinuerligt under året för att resurserna ska användas väl med fokus på resultat och effekter för våra invånare.

Nämnden har bidragit till kommunfullmäktiges mål genom att se till så att nämndens verksamheter har rymts inom fastställd budget.

Utfallet för helåret före resultatöverföringar visar ett överskott med 3,6 mnkr mot budget. Efter resultatöverföringar redovisas ett överskott med 6,0 mnkr mot budget.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	99,7 %			100 %		100 %	100 %	VB 2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	99,8 %			100,5 %		100 %	100 %	VB 2018
  Nämndens prognossäkerhet T2	0 %			0 %		+/- 1 %	+/- 1 %	2018

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter har en långsiktigt hållbar ekonomi

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Verksamheterna bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt.

Analys

Utfallet för helåret före resultatöverföringar visar ett överskott med 3,6 mnkr mot budget. Efter resultatöverföringar redovisas ett överskott med 6,0 mnkr mot budget.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Antalet familjehem i egen regi ska utökas.	2018-01-01	2018-12-31	
 Vård- och placeringskostnader för ensamkommande flyktingbarn anpassas till de statliga ersättningsnivåerna.	2018-01-01	2018-12-31	
 Öka chefernas kunskap om månadsuppföljningar och prognossäkerhet.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Ekonomifunktionen har tagit upp det på ekonomiutbildningen och vid prognosmöten under året.			

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: "Ingenstans är demokratin mer vital än i Stockholm. Stockholmare är delaktiga i stadens utveckling och känner samhörighet med sin stad. Deras engagemang tas tillvara och ger riktning åt framtiden. Stockholm är ett föredöme i skyddet av de mänskliga rättigheterna. Lika rättigheter och stora möjligheter kommer alla till del i en stad tillgänglig för alla."

Stadsdelsnämnden har formulerat tio nämndmål som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett demokratiskt hållbart Stockholm. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

Nämnden bedömer att sex mål för verksamhetsområdet har uppfyllts helt och två har uppfyllts delvis samt att alla tio nämndmål har uppfyllts under året.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att arbeta med jämställdhetsintegrering inom alla verksamheter. De olika verksamheterna har arbetat utifrån sitt eget verksamhetsområde och utifrån sin karaktär valt metoder för att säkerställa en jämställd service till invånarna.

Verksamheterna har arbetat med utgångspunkten att alla brukare och invånare, oavsett kön, ska ha tillgång till de resurser som individen har behov av. Inom de verksamhetsområden där beslutsfattande har verksamheterna säkerställt att beviljandet av insatser sker på lika villkor. För att säkerställa detta har några enheter följt upp sitt beslutsfattande och granskat ärendenur ett jämställdhetsperspektiv. Flera enheter har under året genomgått HBTQ-diplomeringsprogram.

Under året arrangerades en obligatorisk föreläsning om normkritiska verktyg för jämlikhet och jämställdhet. I samband med föreläsningen fanns möjligheten att även delta i en efterföljande fördjupande workshop för en mindre grupp. Syftet var att ge ny och uppdaterad kunskap om normkritik och jämställdhet och att inspirera fler att vidareutveckla sitt arbete ytterligare.

För att säkerställa att jämställdhetsanalyser görs i tjänsteutlåtanden används stadens vägledning för arbete med jämställdhetsanalyser i tjänsteutlåtanden. Stadsdelsförvaltningen har deltagit i stadens jämställdhetsnätverk.

Kvinnors organisering

I Hägersten-Liljeholmen har en stor andel av kvinnorna en hög utbildningsnivå och en stor andel förvärvsarbetar. De är i hög grad självförsörjande och delaktiga i samhällslivet. Valdeltagandet är högt liksom antal inkomna medborgarförslag. Kvinnorna är i hög grad organiserade, av de 26 föreningar som ansökt om verksamhetsbidrag 2018 har de flesta fler kvinnliga än manliga medlemmar.

Stadsdelsnämnden har arbetat med jämställdhetsintegrering inom alla verksamheter. Under året arrangerades en obligatorisk föreläsning om normkritiska verktyg för jämlikhet och jämställdhet. Det är viktigt att alla blir bemötta med respekt utifrån faktiska behov oavsett kön.

Förstärkt föräldrastödsprogram, under året bildades enheten Sociala stödet för nyanlända. Etableringsrådgivarna har mött nyanlända på boenden och hos aktörer i civilsamhället. I mötet med nyanlända föräldrar har information om barn och ungas rättigheter getts.

Nyanlända kvinnor löper större risk än män att inte lära sig svenska och att inte bli etablerade i samhället. Att nå denna målgrupp med aktiviteter utanför hemmet som skapar nätverk är prioriterat inom Länsstyrelse-projektet ”Paragraf 37”. Inom ramen för projektet finns en referensgrupp med cirka tio nyanlända kvinnor boende i stadsdelen, där nyanlända kvinnors egna erfarenheter och önskemål särskilt tillvaratas. Två föreningsguider har anställts i projektet varav en är en kvinna med språkkompetens och egen erfarenhet av att vara nyanländ, som särskilt har lyft stadsdelens nyanlända kvinnor, deras organisering, egenmakt och deltagande i stadsdelens föreningsliv. Samhällsvägledarna har gett samhällsvägledning på

stadsdelens största genomgångsboende SHIS i Västertorp på dagtid, där förvaltningens medarbetare når många föräldralediga kvinnor som är hemma dagtid.

Målet med skolprogrammet Respekt och Självrespekt är att öka tryggheten bland ungdomar genom att främja en växande självrespekt och respekt gentemot andra, så att ungdomar lär sig att kunna dra gränser och motstå destruktivt gruptryck. Att väcka funderingar och tydliggöra vad som är tillåtet eller otillåtet för att tydligt skilja mellan frivillighet och tvång. Tillsammans med skolklasser i årskurs 8 har fältassistenter haft olika värderingsövningar. De teman som har diskuterats och jobbat med är respekt, självbild, normkritiskt tänkande, gränsdragningar och bemötande. Ungdomarna har i grupp arbetat med att gestalta begreppen bra-känsla, respekt, självrespekt samtycke/ömsesidighet och normer i bild, film eller skrift. Syftet är arbeta fram förebyggande metoder/program som ger ungdomar stöd och hjälp att hitta sunda värderingar, tankemönster och normer kring sexualitet och könsroller.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	100 %				100 %	100 %	100 %	VB 2018
Analys Egenupprättade och relevanta tjänsteutlåtanden har under året innehållit en jämställdhetsanalys.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna stödja kvinnors organisering med målet att öka kvinnors makt och inflytande i det offentliga rummet.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämnden fördelar makt och resurser jämställt

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

En ökad kunskap om fördelning av resurser.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Alla enheter deltar vid jämställdhetsföreläsningar och jämställdhetsnätverk som arrangeras under året.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys I augusti anordnades en obligatorisk föreläsning för nämndens alla chefer och vissa nyckelpersoner med rubriken "Normkritiska verktyg för jämlikhet och jämställdhet" med experten Sandra Dahln. I samband med föreläsningen fick cheferna möjligheten att delta i en fördjupande workshop tillsammans med föreläsaren för att få vägledning och stöttning i hur de ska komma vidare med sitt arbete med jämställdhetsintegrering i verksamheterna.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

◆ Uppfylls delvis

Analys

Nämnden bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och underliggande nämndmål delvis kommer att uppnås under året.

Allmänt

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom ett aktivt arbete för att vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor. Arbetet med att sänka sjukfrånvaron är i fortsatt fokus med inriktning på rehabiliteringsarbete och strukturerat arbetssätt för att sänka sjukfrånvaron. En Arbetsmiljöhandbok utarbetas och kommer att implementeras under 2019. Medarbetarenkäten har genomförts och resultaten diskuterats på arbetsplatsträffar under våren. Handlingsplaner har tagits fram på enheterna. Årshjul för verksamhetsplanering och systematiskt arbetsmiljöarbete har utarbetats och implementerats.

Stadens personalpolicy implementeras och kommuniceras i ett tidigt skede genom den introduktionsutbildning som genomförs två gånger per år. Den ligger också till grund för det dagliga arbetet med HR-relaterade frågor i verksamheterna. De riktlinjer som ingår i personalpolicyn diskuteras även kontinuerligt i samband med arbetsplatsträffar och chefsforum.

Kompetensutveckling

Ett flertal utbildningsinsatser för chefer och biträdande chefer har genomförts på övergripande nivå. En grundutbildning i Arbetsmiljö, inklusive organisatorisk och social arbetsmiljö och rehabilitering samt utbildning i Kompetensbaserad rekrytering har hållits. Vidare har Chefsforum hållits varje fredag efter nämndens sammanträden. Chefsforum riktar sig till förvaltningens chefer och biträdande chefer. Aktuella frågor tas upp och externa föreläsare har bjudits in under olika teman, bl a har det hållits en föreläsning om kränkningar och sexuella trakasserier.

Handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetsituation

Stadens handlingsplan för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetsituation från 2016 syftar till att anställda inom socialtjänsten och äldreomsorgen ska ges goda förutsättningar att utöva sitt arbete i enlighet med professionellt kunnande, yrkesetik och med lagstiftningens intentioner. De anställdas förutsättningar att utföra sitt arbete är avgörande för kvaliteten på verksamheternas tjänster.

Arbetet på enhetsnivå fortgått under 2018. Avdelningarna för social omsorg och äldreomsorgen har tagit emot 8 socionompraktikanter under 2018 och en snabbspårspraktikant från arbetsförmedlingen. Ett lokalt kompetens- och utvecklingsforum med representanter från de myndighetsutövande enheterna har startat i maj 2018. Forumet verkar på uppdrag från avdelningarna kring gemensamma utvecklingsfrågor. Ett lokalt dialogcafé har genomföras till i samband med en idé- och inspirationsdag i oktober 2018. Enheterna arbetar vidare med de utvecklingsbehov som belystes.

Kompetensutvecklingsåtgärder

Social omsorg

Utbildning för medarbetare och chefer inom grupp- och servicebostäder, boendestöd, daglig verksamhet, personlig assistans inom funktionshinderområdet och socialpsykiatri. (Ansökan 29)

Utbildningsåtgärden omfattar samtliga medarbetare hos utförarverksamheterna inom funktionshinderområdet och socialpsykiatri och berör fyra teman.

Ledarskap

42 chefer, arbetsledare och samordnare inom verksamheterna har genomfört ledarskapsutbildning under 2017 och 2018. Effekten är en tryggare organisation med mognare ledning som kan arbeta konstruktivt i förändringsarbete och med gemensamt arbetssätt. Ett ledarskap som arbetar för att utveckla arbetslagens medarbetare, metoder och arbetssätt.

Mänskliga rättigheter och normkritiskt arbete

237 medarbetare deltog i föreläsning om kommunikation och mänskliga rättigheter i mars 2018. Effekten är att medarbetare förstår vikten av mänskliga rättigheter och vikten av kommunikation så att den enskilde brukaren kan utöva sina mänskliga rättigheter.

12 medarbetare deltog i studiecirkelledarutbildning i lågaffektivt bemötande. Effekten är att kunskapen sprids i verksamheterna om det mycket användbara och respektfulla förhållningssättet som leder till ökat självbestämmande och ökad delaktighet för brukaren. De utbildade cirkelledarna håller studiecirkel i ämnet i verksamheterna.

10 medarbetare har gått utbildning i digitalt kommunikationsstödsprogram. Effekten av detta är att programmet kan implementeras i verksamheten. Programmet ger stöd i kommunikationen så att brukare kan utöva sina mänskliga rättigheter.

Demens

140 medarbetare deltog i föreläsning om demens. Effekten är en säkrare verksamhet för brukare som utvecklat demens och tidigt åldrande. Arbetssätt och bemötande kan förändras i ett tidigare skede för den enskilde brukaren.

130 medarbetare deltog i seminarium och handledning om demens. Effekten är ökad kunskap och fungerande arbetssätt som leder till god omvårdnad.

Kost och måltid

122 medarbetare deltog i utbildning om matsäkerhet. Effekten är att samtliga verksamheter har kunskap om matsäkerhet och välbefinnande.

Utbildningen Bra mat och måltidsglädje för 250-300 medarbetare hålls i januari 2019. Syftet är att ge kunskaper om vad som är bra mat utifrån livsmedelsverkets rekommendationer.

Tvåårig systemisk påbyggnadsutbildning i psykosocialt arbete riktad till erfarna socialsekreterare vid barn- och ungdomsenheten

13 socialsekreterare vid barn- och ungdomsenheten har påbörjat utbildningen. Två socialsekreterare har bytt arbetsgivare under utbildningsperioden och kommer inte att slutföra utbildningen. Effekten av utbildningen är fördjupad teoretisk och praktisk kunskap om sociala

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Sjukfrånvaro ♀	8,4 %	6,6 %	8,7 %	8,6 %		7,5 %	tas fram av nämnden	VB 2018
  Sjukfrånvaro dag 1-14 ♀	2,8 %	2,2 %	2,9 %	2,7 %		2,5 %	tas fram av nämnden	VB 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna stödja stadsdelsnämnderna i hur äldreomsorgen kan organisera sin ledningsorganisation för att främja det närvarande ledarskapet	2018-01-01	2018-12-31	
  Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra och utvärdera en pilot med schemalagd reflektionstid i hemtjänsten	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Hägersten-Liljeholmens hemtjänst har deltagit i projektet med schemalagd reflektionstid som varit lärorikt. Reflektionshandledarna har kommit igång med gruppmöten där medarbetarna tagit upp olika problemområden. Gruppen lyfter upp frågan, samtalar, dokumenterar och tar fram en åtgärdsplan.			

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens medarbetare är professionella, engagerade och har en god arbetsmiljö med en väl fungerande samverkan med de fackliga organisationerna.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Delaktighet och ett bra arbetsklimat finns på nämndens arbetsplatser. Engagerade chefer och medarbetare bidrar till bra verksamhet och en god arbetsmiljö. Dialog om arbetsmiljö och verksamhet förs på arbetsplatsträffar och i samverkansgrupper. Kvinnors långtidssjukfrånvaro närmar sig männens lägre värde. Medarbetarnas arbetsvillkor förbättras och engagemang och trivsel ökar, vilket ger bättre resultat i medarbetarenkäten. Indikatorerna under 4.2 används för uppföljning av det förväntade resultatet.

Analys

Arbetsmiljö

Stadsdelsförvaltningens enheter har arbetat på många olika sätt för att erbjuda en god arbetsmiljö ur fysiskt och psykosocialt perspektiv. Ett utvecklat systematiskt arbetsmiljöarbete och delaktighet har varit viktiga faktorer för att i samverkan skapa bra arbetsförhållanden och trivsel. Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har genomförts. Medarbetarenkäten, medarbetarsamtal och skyddsronder har bidragit till att identifiera brister och ge underlag för åtgärder. Ergonomiska åtgärder har gjorts både

avseende hjälpmedel och kunskap. Personalförstärkning har gjorts och arbetsfördelning har setts över vid behov. Hälsokontroll för nattpersonal har gjorts. Kompetensutveckling och handledning bidrar till en bättre arbetsmiljö. Ett arbete för att intensifiera ett mer hållbart arbetsliv har inletts, där ett av målen är att sänka sjukfrånvaron.

Medarbetarna har uppmuntrats till fysisk aktivitet bland annat genom stegtävling, STAR-aktiviteter, friskvårdstimme och friskvårdssubvention.

Kompetensutveckling

Att alla medarbetare har rätt kompetens är en förutsättning för kvaliteten i verksamheten och bidrar till en god arbetsmiljö för alla. Introduktionsprogram för nyanställda ger en gemensam bas att stå på. Handledning har också inneburit kompetensutveckling. Individuella kompetensutvecklingsplaner i linje med verksamhetens behov har utarbetats för alla medarbetare.

För chefer har det genomförts utbildning i kompetensbaserad rekrytering.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Procentuell andel medarbetare som har en ofrivillig deltidsanställning	0,1			0,6		0,5		VB 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Alla enheter ska utifrån medarbetarenkätens resultat göra en handlingsplan, som åtgärdas och följs upp under året.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Huvuddelen av enheterna har upprättat handlingsplaner i enkätverktyget - några har hanterat resultatet på annat sätt, t ex direkt i arbetsplatsträffar.			
 Allmän visstidsanställning ska fasas ut.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Antalet allmän visstidsanställda har minskat kraftigt. Från 477 personer i september 2017 till 75 personer i september 2018.			
 Andelen timavlönade medarbetare ska minska.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Antalet timanställda ligger liksom 2017 på över 1.000 personer. Den pågående upphandlingen av vikariehanteringssystem kan förväntas minska behovet att anställa timvikarier.			
 Chefsutbildningar i arbetsmiljö, arbetsrätt inklusive samverkan ska genomföras.	2018-01-01	2018-12-31	
 Enheterna ska i VB 2018 redovisa arbetet utifrån förvaltningens jämställdhets- och mångfaldsplan.	2018-01-01	2018-12-31	Avvikelse
Analys De jämförelsetal som ska redovisas hämtas till största delen från Nyckeltalsinstitutets jämställdhetsindex JÄMIX. Dessa uppgifter levereras dock inte förrän den 25 februari			
 Inom ramen för handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation ska lämpliga former för ett lokalt kompetens- och utvecklingsforum tas fram och implementeras.	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Ett lokalt kompetens- och utvecklingsforum startats under 2018. Forumet involverar medarbetare från samtliga myndighetsutövande enheter inom socialtjänsten. LKUF får uppdrag från ledningsgrupperna och medverkade i planering och genomförande av en konferens i oktober 2018.			
✓ Nyrekrytering av deltidsanställda ska endast ske efter noggrant övervägande.	2014-01-01	2018-12-31	
✓ Resultaten från den återkommande enkäten om socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation ska sammanställas och analyseras på enhets- och förvaltningsnivå och vid behov ligga till grund för riktade insatser.	2018-01-01	2018-12-31	
✓ Utbildning i kompetensbaserad rekrytering ska genomföras.	2018-01-01	2018-12-31	
✓ Verktyg och rutiner för arbetsmiljöarbete ska förbättras och göras kända.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys En Arbetsmiljöhandbok har utarbetats och kommer att implementeras under 2019.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

◆ Uppfylls delvis

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att aktivt arbeta för att leva upp till mänskliga rättigheter och genom att motverka diskriminering. Nämndens verksamheter följer upp och analyserar förekomsten av diskriminering genom brukar- och medarbetarenkät. I verksamheterna bedrivs ett aktivt bemötandearbete där värdegrund och allas likas värde diskuteras, bland annat på arbetsplatsträffar. Stadsdelsnämndens förskolor arbetar kontinuerligt med likabehandlingsplaner med syfte att främja likabehandling, jämställdhet och förebygga kränkningar. Beställarenheten äldre arbetar kontinuerligt med att medvetandegöra medarbetarnas syn- och tankesätt för hbtq-frågor och använder i utredningsarbetet en könsneutral intervjuguide. Beställarenheten äldre är hbtq-diplomerad.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
◆ Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	94 %	92	95	94 %		98 %	Öka	2018
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. I stadens brukarundersökning för dagverksamhet finns fråga om diskriminering, som lyder "Upplever du att du under de senaste tolv månaderna har diskriminerats i kontakt med verksamheten". Resultaten från 2018 års brukarundersökning visar att 94 procent har svarat nej, 6 procent har svarat att de ej vill svara. 100 procent av brukarna tycker att de får ett bra bemötande av personalen och 97 procent av brukarna har svarat att de har förtroende för personalen. Dagverksamheten lyssnar på och tar reda på deltagarnas önskemål, så att det finns aktiviteter som passar både män och kvinnor samt utifrån individuella behov och önskemål.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	91 %	91 %	91 %	84 %		98 %	Öka	2018
Analys Svarsfrekvens 47%. Resultatet är kraftigt förbättrat från föregående år men ligger något under stadens snitt. Ingen skillnad i svar mellan kvinnor och män.								
  Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	93 %	90 %	96 %	92 %		98 %	Öka	2018
Analys Det var stora problem med distributionen av enkäten. Svarsfrekvensen var 37% vilket gör att det är osäkert om resultatet är tillförlitligt för hela målgruppen.								
  Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	100 %	100 %	100 %	98 %	100	98 %	Öka	2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med civilsamhället och genom befintliga mötesplatser verka för att nå och stärka kunskaperna hos fler föräldrar om barn och ungas rättigheter. Kommunstyrelsen ska vara behjälplig i arbetet	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Etableringsrådgivarna möter nyanlända på boenden och hos aktörer i civilsamhället. I mötet med nyanlända föräldrar till nyand föräldrar ges information om barn och ungas rättigheter.			

Nämndmål:

Flickor och pojkar i förskolan utvecklar förståelse för vårt samhälles grundläggande demokratiska värden

 Uppfylles helt

Förväntat resultat

Likabehandlingsplanerna följs upp, utvärderas, hålls aktuella och revideras utifrån barngruppernas specifika behov. Förskolorna bidrar till likvärdighet samt breddar barnens lekmönster och intressen.

Analys

Förskolorna arbetar med normer och värden för att stödja och utveckla sociala relationer inom gruppen. Konflikthantering och förebygga konflikter tillhör också förskolans grundläggande arbete. Centralt i förskolans verksamhet är arbete med barnens delaktighet i den dagliga verksamheten. Vad barnen är intresserade av påverkar verksamhetens innehåll och miljö.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Förskolorna kartlägger barngrupperna för att främja barns lika rättigheter, intressen, relationer och utvecklingsmöjligheter	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Vid större förändringar av barngruppen, såsom vid höstterminen när många barn slutar och nya tillkommer, görs en översyn av barngruppen för att planera en verksamhet som utmanar och möter behoven. Förskolorna ser över och utvecklar sina rutiner för detta.			
✓ Redovisa när barnsäkerhetsrond är utförd.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet med barnsäkerhetsronderna pågår på alla förskolor.			

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter utgår från mänskliga rättigheter, är fria från diskriminering och alla som kommer i kontakt med nämndens verksamheter bemöts likvärdigt

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla som har kontakt med förvaltningens verksamheter bemöts med kunskap och respekt.

Analys

Stadsdelsnämnden arbetar aktivt för att leva upp till mänskliga rättigheter och genom att motverka diskriminering. Nämndens verksamheter följer upp och analyserar förekomsten av diskriminering genom brukar- och medarbetarenkät. I verksamheterna bedrivs ett aktivt bemötandearbete där värdegrund och allas likas värde diskuteras, bland annat på arbetsplatsträffar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar med att uppfylla kommunfullmäktiges mål genom att barnperspektivet uppmärksammas i alla de ärenden där barn direkt eller indirekt berörs. Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet och underliggande nämndmål har uppfyllts.

Stadsdelsnämnden har genomfört *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022* genom att skapa ett barnrättsnätverk för socialtjänstens myndighetsutövande enheter med barnombud och chefer från de medverkande enheterna. Nätverket har stöd av förvaltningens barnrättssamordnare. Nätverket har haft 4 träffar under 2018. Nätverket har satt sig in i stadens stödmaterial och det har spridits till samtliga enheter. Barnkonventionen har gått igenom och diskuterats i såväl nätverket som avdelningens ledningsgrupp.

Barnrättsombuden har inventerat hur långt de olika enheterna har kommit i barnrättsarbetet, vilken kompetensutveckling som behövs och vilket stöd i övrigt som behövs. Behovet att öka barns delaktighet och ha möten med barnet som underlag för beslut och bedömningar har uppmärksamats. Behovet av ökad kompetens i att ha samtal med barn utifrån olika åldrar och mognad har lyfts. Arbetet med en implementeringsplan kommer att slutföras i februari 2019. Berörda enheter tar del av staden utbud av nätverk och kompetensutveckling rörande barnrätt. Barnrättssamordnaren deltar i staden utbildning för barnrättssamordnare.

Avdelningen för samhällsplanering har genomfört Västra Götalandsregionens webbutbildning "Barnkonventionen - från teori till praktik". De deltagande bestod bland annat av lokalintendenter, lokalstrateg, utredare, preventionssamordnare, parkingenjörer och avdelningschef. Syftet med utbildningen var att öka kunskapen bland medarbetarna och diskutera hur barnkonventionen förverkligas inom avdelningens ansvarsområden. En lokalintendent deltog i konferensen "Lekplatser och barns utemiljö" för öka kunskapen om hur stärka barnperspektivet i kan stärkas planeringen av nya förskolor.

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter beaktar barnperspektivet och uppfyller de krav som anges i FN:s barnkonvention

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens verksamheter tar tillvara barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Barnens synpunkter och behov är synliga i alla beslutsunderlag som berör barn.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Socialtjänstens myndighetsutövande enheter uppmärksammar barnperspektivet i alla ärenden som direkt eller indirekt berör barn. För att säkerställa att så sker i alla ärenden får enheterna i uppdrag att i sina tertialrapporter och verksamhetsberättelser redogöra för hur arbetet enligt barnkonventionens intentioner fortgår, vilka rutiner som finns och hur man följer upp att dessa efterlevs.	2017-04-21	2018-12-31	
Analys Samtliga socialtjänstens myndighetsutövande enheter har arbetat med att implementera Program för barnets rättigheter och inflytande 2018-2022 och redogjort för detta i sina verksamhetsberättelser.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till att uppfylla stadens mål genom att samtliga verksamheter arbetar för att uppmärksamma våld i nära relation och genom att våldsutsatta erbjuds stödinsatser av god kvalitet. Stadsdelsnämnden bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppnåtts mot bakgrund av att underliggande nämndmål bedöms som uppfyllt samt då en av de tre indikatorerna har uppnåtts helt.

Förvaltningen har verkat för att fler våldsutsatta kvinnor och män, flickor och pojkar ska uppmärksammas. Detta har skett genom kompetensutveckling, samtal på APT och information till alla enhetschefer om RVC och deras arbete. Förvaltningen verkar för att skapa goda och kända rutiner för samverkan med RVC.

Den 1 september invigdes Relationsvårdscentrum Sydväst (RVC). Verksamheten är ett samarbete mellan stadsdelarna Skärholmen, Hägersten- Liljeholmen och Älvsjö och drivs av Skärholmens stadsdelsförvaltning. Målgruppen är personer boende i dessa tre stadsdelsområden, från 18 år och uppåt som antingen är utsatt eller utsatt någon för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck. Verksamheten svarar för både utredning och insatser och erbjuder insatser i form av individuella samtal, gruppverksamhet, skyddat boende samt stöd i rättsprocessen.

Barnens situation uppmärksammas i samtliga utredningar som genomförs av Relationsvårdscentrum. RVC har säkerställt att alla barn som placerats på skyddat boende har erbjudits skolgång.

RVC har varit i kontakt med fler kvinnor än män. Anledningen till detta är att det är fler kvinnor som varit hjälpsökande samt att största delen av de ärenden som aktualiserats på RVC är hjälpsökande våldsutsatta kvinnor.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel medarbetare som gått utbildning kring att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, konsekvenser av det och hur man kan prata om detta	2	2	3			50 %	Tas fram av nämnden	2018
Analys								
Förvaltningens mål om 50 procent nås inte. Av förskolans cirka 1100 medarbetare har 8 deltagit i KI:s utbildning om att upptäcka barn som lever i våld i nära relationer. Samtliga av dessa var kvinnor. Att så få deltagit beror på svårigheter för verksamheterna att avsätta den tid som en högskoleutbildning kräver. Flera förskoleenheter har dock haft andra former av information och diskussion om ämnet på sina respektive apt-träffar.								
  Andel medarbetare som har genomgått utbildning om att upptäcka våldsutsatthet och konsekvenser av detta inkl särskilt utsatta grupper	50	41	53			50 %	Tas fram av nämnden	2018
Analys								
Årsmålet uppnås om 50% då det gjorts satsningar inom alla verksamhetsområden för att medarbetare ska genomföra utbildningarna.								
  Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	158 st			124 st		100 st	tas fram av nämnden	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognosis helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
Sedan 1 september 2018 driver Skärholmens SDF Relationsvårdscentrum sydväst med upptagningsområde Skärholmen, Älvsjö och Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområden. Det är troligt att verksamheten har blivit mer känd och tillgänglig för personer som utsatts för våld i nära relationer i och med samordningen och att antalet personer som sökt hjälp därför har ökat.								

Nämndmål:

Hägersten-Liljeholmen är ett stadsdelsområde där ingen behöver vara rädd för våld

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Våldsutsatta personer som kommer i kontakt med förvaltningens verksamheter får stöd och skydd utifrån sina behov. Den våldsutsatta möter medarbetare i nämndens verksamheter som har kompetens att uppmärksamma situationen och ge rätt vägledning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Inrätta ett Relationsvårdscentrum för region sydväst tillsammans med stadsdelsförvaltningarna Älvsjö och Skärholmen, med Skärholmen som vårdstadsdel. Under året ses även möjligheterna att sammanföra respektive stadsdelsförvaltnings Relationsvårdsteam över.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Gemensamt RVC startade 1 september 2018.			
 Relationsvårdsteamet inom Enheten för ekonomiskt bistånd ska erbjuda socialtjänstens enheter utbildning och information om hur våld upptäcks och våldsutsatta uppmärksammas.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Fram till och med augusti 2018 erbjöd relationsvårdsteamet inom enheten för ekonomiskt bistånd information och utbildning till socialtjänstens enheter.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att erbjuda individuellt anpassade stödinsatser till personer med funktionsnedsättning. Utförarenheterna inom funktionsnedsättningsområdet har bedrivit ett aktivt utvecklingsarbete kring att öka brukarnas delaktighet och självständighet. Stadsdelsnämnden bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppnåtts mot bakgrund av att de underliggande nämndmålen bedöms som uppfyllda samt då 3 av de sju indikatorerna har uppnåtts helt samt att 4 delvis har uppfyllts.

Antalet personer som ansöker om insatser med anledning av funktionsnedsättning har ökat och senaste mätillfället visar sammantaget på ökade prestationer. Målgruppens behov och övriga sociala situation har förändrats över tid. Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är vanliga men även missbruksproblematik och andra sociala problem förekommer mer frekvent. Det råder fortsatt osäkerhet om rättspraxis rörande assistansersättning vilket skapar oro och osäkerhet.

Förvaltningen har genomfört flera organisatoriska förändringar bland utförarenheterna. Samtliga är förändringar som syftar till att möjliggöra utveckling så att verksamheterna kan möta de krav som ställs nu och i framtiden och fortsätta att vara attraktiva för både brukare och medarbetare.

Utförarverksamheterna inom funktionsnedsättningsområdet har medverkat i EU-projektet DigIT som avslutades sommaren 2018. Projektet syftade till att skapa bättre förutsättningar för delaktighet och medbestämmande med hjälp av digital teknik. Användandet av olika digitala kommunikationshjälpmedel har ökat inom främst grupp- och servicebostäderna.

Gruppboendena har under 2018 drivit projektet MALK (mätinstrument för ökad livskvalitet) med lokala utvecklingsmedel. Projektet syftar till att öka brukarnas makt och tillgänglighet och tydliggöra vilka rättigheter som brukare har.

De dagliga verksamheterna Steget Framåt och Glasade gången har en tydlig inriktning mot att de brukare som kan och vill ska närma sig den öppna arbetsmarknaden. Glasade gången har ett samarbete kring praktikplatser och subventionerade anställningar med Jobbtorg Stockholm inom ramen för Iwork.

Utförarenheterna har under 2018 kunnat erbjuda sina medarbetare olika typer av utbildningar inom ramen för kompetensutvecklingssatsningen. Se vidare under mål 4.2.

Kommunikatörerna arbetar kontinuerligt med de prioriterade kommunikationskanalerna och informationen på stadens webbplats samt uppdatering av förvaltningens närvaro i sociala medier.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	91 %	89 %	89 %		88 %	88 %	2018
Analys Svarsfrekvens 58%. Utfallet har stadigt förbättrats sedan 2016. Männen är mer nöjda än de kvinnor som besvarat enkäten.								
  Andel nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	85 %	84 %	86 %	96 %		95 %	90 %	2018
Analys Svarsfrekvens 51%. Resultatet är försämrat sedan föregående år. Kvinnor är mer nöjda än män.								
  Andel nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				88 %		88 %	88 %	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
Resultat kan inte redovisas då den frågan inte ställs i SKL nationella undersökning för grupp och servicebostäder inom LSS som staden deltog i höstas.								
  	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	91 %	93 %	90 %	93 %	93 %	89 %	2018
Analys								
Svarsfrekvens 51%. Resultatet ligger under stadens snitt och innebär en försämring från föregående år. Männerna som besvarat enkäten är mer nöjda än kvinnorna.								
  	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	79 %	78 %	80 %	89 %	88 %	tas fram av nämnden	2018
Analys								
Svarsfrekvens 48%. Resultatet är försämrat sedan föregående år. Kvinnorna som besvarat enkäten är något mer positiva till sin bostad.								
  	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	78 %	77 %	81 %	76 %	77 %	77 %	2018
Analys								
Svarsfrekvensen 56%. Resultatet är förbättrat från föregående år. Kvinnorna som besvarat enkäten upplever i högre grad att de kan påverka insatsens utformning än männen.								
  	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	80 %	84 %	73 %	76 %	75 %	tas fram av nämnden	2018
Analys								
Svarsfrekvens 57%. Resultatet är förbättrat sedan föregående år och ligger över stadens snitt. Männerna är mer nöjda än kvinnorna.								
  	Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	88 %	89 %	85 %	95 %	91 %	91 %	2018
Analys								
Svarsfrekvens 49%. Resultatet är en försämring från föregående år och ligger under stadens snitt. Männerna upplever större trygghet än kvinnorna.								

Nämndmål:

Den interna och externa kommunikationen kännetecknas av att den är aktiv, tillgänglig och trovärdig.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen invånare som vet var information finns för att komma i kontakt med stadens verksamheter ska öka.

Andelen medarbetare som har tillgång till den information de behöver för arbetet ska öka.

Analys

Målet bedöms ha uppnåtts. Kommunikationsenheten arbetar kontinuerligt med de prioriterade kommunikationskanalerna och informationen på stadens webbplats och stadsdelsförvaltningens sociala medier har uppdaterats kontinuerligt. Projektet för att föra över information om förskole- och äldreomsorgsverksamheter till nya webbplatser med mobilanpassad version av funktionen Hitta Service har genomförts. Motsvarande arbete för övriga verksamheter har inletts.

När det gäller stadsmiljöfrågor pågår arbetet med att nå berörda målgrupper och allmänhet med information om planerade och pågående upprustningar på ett så effektivt sätt som möjligt. Inför upprustningarna av Krausparken och Blomsterdalen samlades synpunkter in via digitala enkäter, som mer än 100 personer i olika åldrar svarade på. Information om upprustningarna har också spridits genom media, sociala medier, anslag på plats och direktutdelade blad i brevlådan till närboende. Även informationen om möjligheten att stadsodla nådde ut mycket bra, och resulterade i ett stort intresse och engagemang i att bilda odlargrupper.

Arbetet för att göra det lättare att hitta relevant intern information för medarbete och chefer inom stadsdelsförvaltningen pågår och går framåt, Som exempel kan nämnas att andelen medarbetare som nås av de interna nyhetsbrev ökar kontinuerligt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Information på jämför service, webb och intranät ska uppdateras kontinuerligt samt ses över en till två gånger per år.	2017-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Personer med funktionsnedsättning lever ett självständigt liv och deltar på lika villkor i samhället

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Kvinnor och män med funktionsnedsättning som beviljas stödinsatser av socialtjänsten ska vara nöjda med den insats som beviljats samt uppleva att de kan påverka utformningen av insatsen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Bedriva verksamhet på eftermiddags/kvällstid för ungdomar 13-17 år med funktionsnedsättning.	2015-01-01	2018-12-31	
Analys Verksamheten pågår.			
✓ De skillnader i nöjdhet som finns mellan kvinnor och män i resultaten från stadens brukarundersökningar inom funktionsnedsättning analyseras och insatser vidtas för att höja nöjdheten och utjämna könsskillnaderna.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys De dagliga verksamheterna har analyserat resultaten från 2018 års brukarundersökning utifrån skillnader i nöjdhet mellan kvinnor och män			
✓ Förvaltningen gör, tillsammans med Skärholmens och Älvsjö stadsdelsförvaltningar en översyn för att undersöka förutsättningarna för en samlad organisation vad gäller assistansverksamhet. Om översynen stöder en gemensam organisation så är avsikten att den ska genomföras under 2018.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen har medverkat i att ta fram ett beslutsunderlag för ett eventuellt samgående med Skärholmens och Älvsjö SDF. Beslut om huruvida samgåendet ska genomföras kommer att fattas under 2019.			
✓ Förvaltningen ska initiera en brukarstyrd tillgänglighetsinventering inom ramen för feriearbete för ungdomar i syfte att ta reda på hur väl socialtjänsten är tillgänglig för olika typer av funktionsnedsättningar.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Inventeringen genomfördes av en grupp feriearbetande ungdomar under sommaren 2018.			
✓ Se över möjligheten till taktila skyltar inom stadsdelsområdet.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen har undersökt möjligheten till uppförande av taktila skyltar i aktuella parkupprustningar men inte funnit något lämpligt projekt under året.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

● Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms uppnås genom ett långsiktigt arbete för att öka invånarnas inflytande och stärka samverkan med lokalsamhället.

Förutom de insatser som nämns under nämndmålen nedan, kan särskilt nämnas att ett flertal tillfällen till möten och dialog mellan invånare och stadsdelsnämndens politiker har genomförts i samband med evenemang under året. Detta för att skapa naturliga kontaktytor och sänka trösklarna för dialog. Den 20 maj arrangerade förvaltningen evenemanget Trekantens dag. Dagen genomfördes i samverkan med det lokala föreningslivet och andra berörda aktörer i närområdet och inom staden, i syfte att stärka kontakten med det civilsamhället och öka invånarnas möjlighet att komma i kontakt med de förtroendevalda. Ett framträdande tema under dagen var sjön Trekanten och miljön i och runt sjön. Dagen blev välbesökt och utvärderingen efteråt visade att de medverkande föreningarna gärna ser detta som ett årligt återkommande arrangemang.

Närmiljövandringarna i Västertorp och Fruängen i mars genomfördes med ett inledande tillfälle till dialog med allmänheten på temat lokala trygghetsfrågor. Stadsdelsförvaltningen och stadsdelsnämnden medverkade också vid Västertorps marknad den 2 juni för att informera och ta upp synpunkter, i samverkan med Västertorp företagarförening. I december följdes detta upp med medverkan på Västertorps julmarknad, då platssamverkan stod i fokus, och ett dialogtillfälle i Västertorp då genomförda insatser i efter vårens närmiljövandring följdes upp. I december genomfördes även närmiljövandring i Nybohov och dialog om trygghetsfrågor i Liljeholmen, tillsammans med Polisen Skärholmen.

Den 14 juni genomfördes ett uppskattat dialogcafé i samverkan med föreningar och andra som arbetar med målgruppen äldre i Axelsberg, tema förebyggande insatser för äldre. Även här deltog representanter för stadsdelsnämnden för att ta emot synpunkter och förslag.

På parkernas dag den 25 augusti arrangerade stadsdelsförvaltningen ett evenemang för att fira att den populära lekplatsen Fruktparken i Liljeholmen fyller 20 år. På programmet stod bland annat karneval, samba och skapande.. Även här deltog representanter för stadsdelsnämnden för att ha dialog med boende och dessutom inviga en ny jubileumsskulptur tillsammans med barnen.

Under året genomfördes också flera möten med lokala föreningar på temat samverkan kring det initiala sociala stödet och fritidsaktiviteter för nyanlända, som har resulterat i fortsatt samverkan på området.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flicko r	Perio dens utfall VB 2017	Progn s helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor	39 %	41 %	38 %	36,5 %		40 %	42	2018
Analys								
Indikatorn mäts genom stadens demokratiundersökning som genomfördes första gången 2017. Demokratiundersökningen är en attitydundersökning. Resultatet är sammanvägt och baseras på svaren på följande påståenden: "jag har förtroende för äldreomsorgen i det område där jag bor", "jag har förtroende för (kommunala) förskolan i det område där jag bor", "jag har förtroende för fritid- och kulturverksamheten i det område där jag bor" samt "jag har förtroende för socialtjänsten i det område där jag bor". Frågorna har ställts till ett urval respondenter i olika åldrar, som inte behöver ha haft kontakt med eller erfarenhet av den verksamhet de ska bedöma och svaren kan därför påverkas av annat. Resultaten skiljer sig mycket från de som framkommer i stadens årliga brukarundersökningar, där de tillfrågade har egen erfarenhet av verksamheterna, och där förtroendet för exempelvis förskolan i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde är mycket högt. Svarefrekvensen 2018 var endast 43 %, 269 personer av totalt 630 tillfrågade valde att svara. Resultatet är därmed inte statistiskt säkerställt, och skillnaden mot föregående är marginell.								
  Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö	26 %	27 %	25,33 %	19 %		20 %	25	2018
Analys								
Indikatorn mäts genom stadens demokratiundersökning. Resultatet är ett index baserat på frågorna "Jag vet hur jag kan påverka beslut som rör parker, lekplatser och parklekar i det område där jag bor", "Jag vet hur jag kan påverka beslut som rör gatorna i det område där jag bor. Cykelbanor, gator och trafiksäkerheten" samt "Jag vet hur jag kan påverka beslut som rör torgen i det område där jag bor". Svarefrekvensen 2018 var endast 43 %. Resultatet är därmed inte statistiskt säkerställt, men indikerar att invånarnas kännedom om hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö har ökat något.								

Nämndmål:

Invånare är delaktiga och har möjlighet att påverka

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andel invånare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor ökar och andel brukare som upplever delaktighet i nämndens verksamheter ökar.

Analys

Målet bedöms ha uppnåtts.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stärk kontakter med det lokala civilsamhället.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Civilsamhället har bjudits in att medverka och samverka kring arrangemang som bland annat Trekantens dag, dialog om äldrefrågor och Parkernas dag, men även kring verksamhetsuppdrag som introduktion av nyanlända.			
 Öka invånarens möjlighet att komma i kontakt med de förtroendevalda.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Under året har arbetet för att sprida information om stadsdelsnämnden i förvaltningens egna kanaler och lokala medier fortsatt. Information om stadsdelsnämndens öppna möten har spridits som evenemang på Facebook och via evenemangskalendariet i den lokala nyhetssajten Bättre Stadsdel. Stadsdelsförvaltningens månadsannons med information till allmänheten har anslagits, med hjälp av dagliga verksamheten Nätverket, som affisch på samtliga offentliga anslagstavlor i området. Dessutom sprids månadsannonserna i samverkan med föreningar, bibliotek, medborgarhus och andra nätverkspartners. Tillfällen till medborgarmöten har planerats in i anslutning till externa evenemang och aktiviteter.			
 Öka ungas möjligheter till inflytande och delaktighet i nämndens verksamhetsområde	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämndens inköp har gått genom centralt och gemensamt upphandlade ramavtal där krav ställts för en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar stad. Årsmålet för elektroniska inköp har dock bara uppfyllts delvis. Stadens program för upphandling och inköp följs. Vid upphandlingar har relevanta krav ställts på bemanning, kompetens samt arbetsvillkor för de anställda. Införandet av e-handel har uppmärksammat vikten av avtalstrohet och har under året ytterligare ökat den.

I samband med att avtal löper ut har nämnden i god tid haft möjlighet att ta ställning till om verksamheten ska upphandlas på nytt eller om verksamheten ska återtas i egen regi.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel elektroniska inköp	55 %			41 %		65 %	Tas fram av nämnden	VB 2018
  Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %			100 %		85 %	85%	2018

Nämndmål:

Vid offentliga upphandlingar ställer stadsdelsnämnden krav som bidrar till social, miljömässig och ekonomisk hållbar utveckling

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Tydliga krav i förfrågningsunderlag och avtal. Systematiska avtalsuppföljningar. Ökad andel elektroniska inköp.

Analys

Tydliga krav ställs i förfrågningsunderlag där så är möjligt och avtal följs upp systematiskt. Förvaltningen arbetar för att öka andelen elektroniska inköp.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Arbeta aktivt för att öka andelen elektroniska inköp	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Två utbildningar har genomförts på förvaltningen med utbildare från serviceförvaltningen. Nyanställda uppmanas dessutom att delta i de utbildningar som anordnas centralt av serviceförvaltningen. Vid de regelbundna uppföljningsmötena mellan controllers och enhetschefer går man igenom e-handelsrapporterna			
 Genomföra systematiska avtalsuppföljningar	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Information och anvisningar om hur man arbetar med systematiska avtalsuppföljningar har spridits de medarbetare som gör avtalsuppföljningar.			

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget

Verksamhet (mnkr)	Justerad budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse 2018 före resultatf.	Avvikelse 2018 efter resultatf.	Avvikelse 2017 före resultatf.	Avvikelse 2017 efter resultatf.
Nämnd och administration	50,8	50,7	0,1	0,1	0,0	0,0
Individ och familj	159,2	170,1	-10,9	-10,9	-29,3	-29,3
<i>varav socialpsykiatri</i>	<i>51,0</i>	<i>51,4</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,8</i>	<i>-0,8</i>
Stadsmiljö	14,3	13,4	0,9	0,9	1,3	1,3
Kapitalkostnader	10,6	10,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Förskola	672,9	667,5	5,4	7,2	0,0	7,4
Äldreomsorg	591,7	591,4	0,3	0,0	-5,0	-3,3
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	334,8	335,6	-0,8	0,0	3,1	2,9
Barn, kultur och fritid	31,1	23,8	7,3	7,3	5,9	5,9
Arbetsmarknadsåtgärder	12,2	12,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Ekonomiskt bistånd	65,5	64,3	1,2	1,2	0,2	0,2
<i>varav handläggning</i>	<i>15,6</i>	<i>16,6</i>	<i>-1,0</i>	<i>-1,0</i>	<i>2,3</i>	<i>2,3</i>
Övrig verksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0	15,0	15,0
Drift totalt	1 943,1	1 939,5	3,6	5,9	-9,0	0,0

Tabellen innehåller avrundningsdifferenser.

Stadsdelsnämnden har fördelat medel till verksamheterna i enlighet med kommunfullmäktiges prioriteringar, utan några omfördelningar. Ett avdrag har gjorts med 2,54 % för att finansiera den gemensamma administrationen.

Stadsdelsnämnden redovisar ett överskott med 3,6 mnkr mot budget före resultatöverföring och ett överskott med 5,9 mnkr efter.

Ett verksamhetsområden redovisar underskott, individ- och familjeomsorg. Måluppfyllelsen och det ekonomiskt utfallet har analyserats men inga tydliga samband kan ses.

Resultatenheterna hade vid årets början en ingående fond med 14,1 mnkr. Skillnaden mellan den ingående och utgående resultatfonden är en minskad fond med 2,3 mnkr. Förvaltningen överför en resultatfond med 11,8 mnkr till 2018.

Utfall jämfört med budget per verksamhetsområde
Nämnd och administration

Mnkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2017
Netto	50,8	50,7	0,1	0,0

Utfallet för den gemensamma administrationen visar ett överskott på 0,1 mnkr mot budget.

Individ- och familjeomsorg

Mnkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2017
Netto	159,2	170,1	-10,9	-29,3

Utfallet för individ- och familjeomsorg (insatser för barn- och ungdom, missbruksvård och socialpsykiatri) visar ett sammantaget underskott med 10,9 mnkr.

Barn- och ungdomsenheten visar ett underskott med 4,2 mnkr. Underskottet beror på ökade konsulttjänster samt minskade intäkter. År 2018 är det första året med helårseffekt av det nya ersättningssystemet från Migrationsverket för ensamkommande barn. Ersättningen per dygn är lägre vilket har inneburit att intäkterna sjunkit kraftigt medan kostnaden för köp av platser inte har sjunkit i samma storlek. Intäkter från statsbidrag för flyktingar har förts till verksamhetsområdet.

Insatsdelen inom barn- och ungdomsenheten visar ett överskott med 0,5 mnkr. Överskottet beror på minskade personalkostnader.

Vuxenenheten visar ett underskott med 7,0 mnkr. Underskottet beror bland annat på ökade personalkostnader och högre kostnad för köp av platser. Kostnader för olika boendeformer är en betydande andel av kostnaden för enheten. Intäkter från statsbidrag för flyktingar har förts till verksamhetsområdet.

Utfallet för socialpsykiatrien visar ett underskott med 0,4 mnkr. Underskottet avser utförarsidan inom sysselsättningsverksamheten och boendestödet. Beställarsidan för socialpsykiatri visar ett överskott på 2,5 mnkr.

Stadsmiljö

Mnkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2017
Netto	14,3	13,4	0,9	1,3

Utfallet för stadsmiljö visar ett överskott med 0,9 mnkr. Överskottet beror främst på lägre kostnader för parkskötsel och parkunderhåll. Reservation har gjorts för snöröjning men har inte behövt nyttjas i lika stor grad som avsättningen var.

Kapitalkostnader för parkinvesteringar

Mnkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2017
Avskrivningar	9,5	9,7	-0,2	0,0
Internräntor	1,1	0,9	0,2	0,0
Netto	10,6	10,6	0,0	0,0

Utfallet för kapitalkostnader visar totalt ingen avvikelse mot budget.

Förskola

Mnkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2017
Netto	672,9	667,5	5,4	7,4
Resultatöverföring från 2017			1,8	
Resultatöverföring till 2019			0,0	
Netto efter resultatdispositioner			7,2	

Utfallet för förskola visar 5,4 mnkr i avvikelse mot budget före resultatöverföringar. Då resultatöverföringen på 1,8 reglerats visar resultatet 7,2 mnkr. Inga resultatöverföringar görs till 2019 då enheterna upplöses 2018. Överskottet ligger i att kostnader för uppstart och avveckling av förskolor blev lägre än budgeterat samt att hyreskostnaderna blev lägre (en ny förskola öppnades senare än beräknat). Avskrivningar samt personalkostnader inom staben blev också lägre än beräknat. Kostnader för Öppen förskola hamnade också under budget, då en av verksamheterna stängde ner under året.

	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2018	Bokslut 2017
1-3 år	2 053	2 300	247	2 338
4-5 år	2 993	2 535	-458	2 521
Allmän förskola	16	17	1	17
Familjedaghem	10	0	-10	5
Totalt antal barn	5 072	4 852	-220	4 881

Utfallet för förskolans resultatenheter visar ett underskott med 4,5 mnkr. Under året har en liten förskola, som står för en del av underskottet, avvecklats och i augusti har barnen flyttats till en större förskola. I augusti skulle en stor förskola öppnats i Axelsberg, men inflyttningen fick flyttas fram. Detta har bidragit till större underskott i den berörda enheten då intaget av barn inte blev som det var tänkt. Personalkostnader för barn i behov av särskilt stöd överskrider det socioekonomiska tilläggsanslaget, vilket också bidrar till underskottet.

Resultatenheterna förde över ett överskott från 2017 med 1,8. Då det har gjorts en omorganisering av förskoleverksamheten inför 2019 så kommer de tre resultatenheterna upplösas i samband med bokslut 2018. Detta gör att inga resultatöverföringar görs till 2019.

Äldreomsorg

Mnkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2017
Netto	591,7	591,4	0,3	-5,0
Resultatöverföring från 2017			-0,3	
Resultatöverföring till 2019			0,0	
Netto efter resultatdispositioner			0,0	

Utfallet för äldreomsorg visar ett överskott med 0,3 mnkr jämfört med budget före resultatöverföringar. Efter resultatöverföring redovisas inga avvikelser mot budget.

Fruängsgårdens servicehus är en resultatenhet som visar ett negativt resultat för andra året i rad. Förvaltningen upplöser resultatenheten i samband med bokslutet för 2018 och årets underskott på 1,5 mnkr tillsammans med ingående negativ fond på 0,3 mnkr ingår därmed i årets resultat.

Beställarenheten visar ett underskott med 1,0 mnkr mot budget. Underskottet beror främst på ett ökat behov av placeringar på korttidsboende och permanent vård- och omsorgsboende, främst inom demens, jämför med början av året. I januari var antalet placeringar 450 medan de var 472 i december.

Trots ett ökat behov under året har det genomsnittliga antalet månadsplaceringar inom vård- och omsorgsboenden minskat under 2018 jämfört med 2017. Föregående år låg genomsnittet för antalet månadsplaceringar på 470 medan det genomsnittliga antalet hittills i år är på 460 månadsplaceringar.

Underskottet inom beställarenheten beror även på ett ökat behov av hemtjänstinsatser under året.

Antal placeringar inom beställarenheten	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Månadsplatser för vård- och omsorgsboenden	450	451	456	453	453	456	461	466	463	467	474	472

Hemtjänsten genomförde en omorganisation i början av 2017, vilket trots fortsatt underskott gett resultat, genom ökade intäkter och minskade personal- och lokalkostnader. Enheten visar ett underskott på 0,5 mnkr 2018, vilket är en förbättring med 3,5 mnkr jämfört med 2017. Det minskade underskottet beror även på ett ökat behov av hemtjänstinsatser.

Axelsbergs vård- och omsorgsboende går med fortsatt stort underskott. I oktober 2018 började en ny enhetschef som har påbörjat arbetet med att se över verksamheten och få ner samtliga kostnader. Genomlysningen förväntas ge ett förbättrat resultat under kommande år.

Underskottet inom Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende beror på de tomma lägenheterna som innebär ett stort intäktsbortfall för enheten. Även Fruängsgårdens servicehus samt Trekantens servicehus visar ett underskott på grund av antalet tomma lägenheter.

Kostnaden för äldreomsorgens tomgångshyror är totalt 5,4 mnkr år 2018. Nedanstående tabell visar antalet tomma lägenheter för vård- och omsorgsboenden samt servicehusen.

Genomsnittligt antal tomma dygn		Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Ok	Nov	Dec	Snitt
Axgården	Somatisk	2	1	3	4	4	6	1	1	1	1	1	0	2
	Demens	1	1	0	1	1	1	2	2	0	0	1	0	1
Fruängens vård- och omsorgsboende (varav 16 lägenheter är en stängd avdelning)	Somatisk	0	0	3	2	1	2	0	2	1	2	1	2	1
	Demens	21	22	20	18	19	17	19	17	20	17	17	17	19
Trekantens servicehus		5	6	6	7	5	7	9	11	10	13	14	10	9
Fruängsgårdens servicehus		32	36	36	37	37	39	39	40	37	39	42	44	38

Staben inom äldreomsorg visar ett överskott. Överskottet beror på att det i budget 2018 avsattes pengar för oförutsedda händelser inom äldreomsorgens samtliga verksamheter samt uppstart av ett aktivitetscenter i Axelsberg.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Mnkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2017
Netto	334,8	335,6	-0,8	3,1
Resultatöverföring från 2017			12,6	
Resultatöverföring till 2019			11,8	
Netto efter resultatdispositioner			0,0	

Utfallet för stöd och service till personer med funktionsnedsättning visar ett underskott med 0,8 mnkr före resultatöverföring. Efter resultatöverföring redovisas ingen avvikelse mot budget. Utfallet för beställarsidan visar ett underskott med 5,2 mnkr.

Resultatenheterna och utförarverksamheterna visar sammantaget ett överskott med 5,2 mnkr vilket beror på försäljning av platser.

Verksamhet för barn, kultur och fritid

Mnkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2017
Netto	31,1	23,8	7,3	5,9

Utfallet för barn, kultur- och fritidsverksamhet visar ett överskott med 7,3 mnkr jämfört med budget. Överskottet är främst inom fritidsverksamheten och beror bl.a. på att fältassistenter och personal på ungdomsgårdarna inte har kunnat anställas inom den tid och i den utsträckning som var planerat.

I verksamheten för barn, kultur- och fritid ingår verksamheter för barn- och ungdom (avdelningen för samhällsplanering), kolloverksamhet och kultur- och föreningsbidrag (förskoleavdelningen) samt konsumentrådgivning (avdelningen för social omsorg).

Arbetsmarknadsåtgärder

Mnkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2017
Netto	12,2	12,1	0,1	0,0

Utfallet för arbetsmarknadsåtgärder visar ett överskott med 0,1 mnkr mot budget.

Ekonomiskt bistånd

Mnkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2018	Avvikelse bokslut 2017
Netto	65,5	64,3	1,2	0,2

Utfallet för ekonomiskt bistånd visar ett överskott på 1,2 mnkr mot budget. Överskottet beror ökade intäkter avseende statsbidrag från Migrationsverket.

Budgetavvikelse per verksamhetsområde i jämförelse med tidigare prognoser

(-) = underskott

Verksamhet (mnkr)	Bokslut	T2	T1
Nämnd och administration	0,1	0,1	0,0
Individ- och familjeomsorg	-10,9	-2,5	-8,7
Stadsmiljö	0,9	0,1	0,1
Kapitalkostnader	0,0	0,0	0,0
Förskola	7,2	2,7	5,6
Äldreomsorg	0,0	-2,8	-0,9
Funktionsnedsättning	0,0	1,2	3,5
Barn, kultur och fritid	7,3	3,0	0,3
Arbetsmarknadsåtgärder	0,1	0,1	0,1
Ekonomiskt bistånd	1,2	-1,3	0,0
Övrig verksamhet	0,0	0,0	0,0
Slutligt resultat	5,9	0,6	0,0

Tabellen innehåller avrundningsdifferenser.

Budgetavvikelsen i bokslut 2018 visar ett förbättrat resultat med 5,9 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och ett förbättrat resultat med 5,3 mnkr eller mindre än 2,7 promille jämfört med tertialrapport 2.

Månatliga ekonomiska avstämningar har gjorts på enhetsnivå för att noggrant följa den ekonomiska utvecklingen. Eventuella avvikelser från budget har analyserats. Vissa verksamheter har en större prognososäkerhet än andra beroende på verksamhetens art vilket är en viktig parameter att ta hänsyn till. Arbetet med att förbättra prognos säkerheten pågår och ekonomienheten kommer att fortsätta att informera om rutinen för prognosarbete för att skapa en mer tillförlitlig redovisning och mer rättvisande månadsprognoser. Utbildningar och information har getts under året i syfte att förbättra enheternas kunskap om ekonomisystemet och även prognosarbetet.

Nämnd och administration

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet för verksamhetsområdet ett förbättrat resultat med 0,1 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och samma resultat i jämförelse med tertialrapport 2.

Individ- och familjeomsorg

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet för verksamhetsområdet ett försämrat resultat med 2,2 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och 8,4 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Skillnaderna beror huvudsakligen på högre kostnader än förväntat inom barn- och ungdomsenheten och vuxenenheten.

Stadsmiljö

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet för verksamhetsområdet ett förbättrat resultat med 0,8 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och tertialrapport 2. Förändringen beror på lägre kostnader för parkskötsel och parkunderhåll och att medel som reserverades till snöröjning inte behövde nyttjas.

Förskola

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet för verksamhetsområdet ett förbättrat resultat med 1,6 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och ett förbättrat resultat med 4,5 mnkr jämfört med tertialrapport 2. Skillnaden mellan tertial 1 och 2 beror på att i tertial 2 är beräkningen baserad på att de tre resultatenheterna ska upplösas i samband med verksamhetsberättelse 2018. Skillnaden mellan tertial 2 och bokslut beror delvis på ändrade förutsättningar i budget samt att resultatenheterna gick betydligt bättre än senaste prognosen som lades fram.

Äldreomsorg

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet för verksamhetsområdet ett förbättrat resultat med 0,9 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och 2,8 jämfört med tertialrapport 2. Resultatets avvikelse mot tidigare prognoser beror i huvudsak på ett förbättrat resultat hos hemtjänsten samt att verksamheten i aktivitetscentret i Axelsberg kom igång först under hösten.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet för verksamhetsområdet ett försämrat resultat med 3,5 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och med 1,2 mnkr jämfört med tertialrapport 2. Avvikelsen mot tidigare prognoser beror på ökade kostnader för köp av verksamhet på beställarenheten.

Verksamhet för barn, kultur- och fritid

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet ett förbättrat resultat med 7,0 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och 4,3 mnkr i jämförelse med tertialrapport 2. Skillnaden mellan bokslut och prognoser består främst av minskade kostnader inom fritidsverksamheten där den nya enheten Ung fritid inte har kunnat anställa personal i den omfattning som var planerat.

Arbetsmarknadsåtgärder

I förhållande till tidigare lämnade prognoser stämmer bokslutet väl överens med tertial 1 och tertial 2 och visar ingen avvikelse jämfört med lämnade prognoser.

Ekonomiskt bistånd

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet ett förbättrat resultat med 1,2 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och med 2,5 mnkr jämfört med tertialrapport 2. Skillnaden beror främst på en ökning av utbetalt ekonomiskt bistånd och att intäkter av statsbidrag har förts till Individ- och familjeomsorg.

Kostnads- och intäktsutveckling per verksamhetsområde

(-) = minskade nettokostnader

Verksamhet (mnkr)	Kostnader 2017	Intäkter 2017	Kostnader 2018	Intäkter 2018	Nettoförändring
Nämnd och administration	50,3	-1,6	52,5	-1,8	2,0
Individ och familjeomsorg	262,2	-87,6	244,4	-74,2	-4,5
<i>varav socialpsykiatri</i>	55,5	-7,8	60,6	-9,3	3,6
Stadsmiljö	11,7	0,0	13,5	-0,1	1,7
avskrivningar och räntor	9,0	0,0	10,6	0,0	1,6
Förskola	720,5	-67,8	741,5	-74,1	14,7
Äldreomsorg	727,3	-151,7	747,7	-156,3	15,8
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	380,9	-63,8	401,8	-66,1	18,6
Barn, kultur och fritid	25,3	-2,9	27,3	-3,5	1,4
Arbetsmarknadsåtgärder	13,2	-3,0	15,6	-3,5	1,9
Ekonomiskt bistånd	64,5	-2,2	74,7	-10,3	2,1
<i>varav handläggning</i>	13,5	-0,3	16,9	-0,3	3,4
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalt drift	2 264,9	-380,6	2 329,4	-389,9	55,4

Nettokostnaderna 2018 har ökat med 55,4 mnkr jämfört med 2017. Kostnaderna har ökat med 64,7 mnkr och intäkterna har ökat med 9,3 mnkr.

Nämnd och administration

Kostnaderna har ökat med 2,2 mnkr och intäkterna har ökat med 0,2 mnkr jämfört med 2017. Ökningen av kostnaderna beror främst på ökade löne- och IT-kostnader. Ökningen av intäkterna, beror på bl.a. på ökad ersättning för tillsyn av folköl och tobak, vilket i sin tur beror på att antal utförda tillsyner har ökat.

Individ- och familjeomsorg

Kostnaderna har minskat med 17,8 mnkr och intäkterna har minskat med 13,4 mnkr jämfört med 2017. Kostnadsminskningen beror på minskade placeringskostnader. Minskningen av intäkterna beror främst på det nya ersättningssystemet från Migrationsverket för ensamkommande barn, med avsevärt lägre ersättning.

Stadsmiljö

Kostnaderna har minskat med 1,8 mnkr och intäkterna har ökat med 0,1 mnkr jämfört med 2017. Kostnadsminskningen beror på att kostnaderna för parkskötsel har minskat och att avsättning till snöröjning inte har behövt nyttjas i lika stor grad som avsättningen var.

Förskola

Kostnaderna har ökat med 21 mnkr och intäkterna har ökat med 6,3 mnkr jämfört med 2017. Kostnadsökningen beror i huvudsak på ökade lönekostnader på grund av lönerörelsen. Schablonen ökade med 3 % 2018, vilket också bidragit till ökade kostnader. Ökningen av intäkter beror på att bidragen för AMS-anställningar har ökat med 3,1 mnkr samt att försäljning av förskoleplats till andra kommuner ökat något. Barnomsorgspengen ökade också med 1,7 mnkr.

Äldreomsorg

Kostnaderna har ökat med 20,4 mnkr och intäkterna har ökat med 4,6 mnkr jämfört med 2017. De ökade kostnaderna beror främst på ökade lönekostnader på grund av lönerörelsen samt ökade kostnader för placeringar och hemtjänst, något som också har generat ökade intäkter.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Kostnaderna har ökat med 20,9 mnkr och intäkterna har ökat med 2,3 mnkr jämfört med 2017. Kostnaderna för persontransporter har ökat med 1,9 mnkr jämfört med 2017. Kostnaderna för köpt verksamhet har ökat med 14,0 mnkr under 2018. Personalkostnaderna har ökat med 2,0 mnkr.

Verksamhet för barn, kultur- och fritid

Kostnaderna har ökat med 2,0 mnkr och intäkterna har minskat med 0,6 mnkr jämfört med 2017.

Arbetsmarknadsåtgärder

Kostnaderna har ökat med 2,4 mnkr och intäkterna har ökat med 0,5 mnkr i jämförelse med 2017. Kostnadsökningen beror framför allt på högre lönekostnad på grund av fler feriearbetare och fler personer i Stockholmsjobb. Ökningen av intäkter beror på ökat statsbidrag.

Ekonomiskt bistånd

Kostnaderna har ökat med 10,2 mnkr och intäkterna har ökat med 8,1 mnkr jämfört med 2017. Kostnadsökningen beror på ökat utbetalt ekonomiskt bistånd. Ökningen av intäkterna beror på ökade intäkter från Migrationsverket.

Personalkostnadsutveckling

(-)=minskade kostnader

Verksamhet (mnkr)	Utfall 2017	Utfall 2018	Förändring 2018-2017
Nämnd och administration	31,2	32,0	0,8
Individ och familjeomsorg	105,8	107,5	1,7
Stadsmiljö	1,4	1,4	0,0
Förskola	511,3	525,1	13,8
Äldreomsorg	282,7	291,4	8,7
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	159,3	161,3	2,0
Barn, kultur och fritid	7,0	11,7	4,7
Arbetsmarknadsåtgärder	13,0	15,2	2,2
Ekonomiskt bistånd	10,0	12,7	2,7
Övrigt	0,0	0,0	0,0
Summa stadsdelsnämnd	1 121,7	1 158,3	36,6

Personalkostnaderna har ökat med 36,6 mnkr jämfört med 2017. Ökningen består av volymökningar främst inom barn- och ungdom samt effekter av lönerörelsen.

Inom administrationen har personalkostnaderna ökat med 0,8 mnkr då det har varit färre vakanser.

Inom individ- och familjeomsorg har personalkostnaderna ökat med 1,7 mnkr. Ökningen finns inom verksamhetsområdet socialpsykiatri.

Inom förskoleverksamheten har personalkostnaderna ökat med 13,8 mnkr. Ökningen i huvudsak på den årliga lönerörelsen.

Inom äldreomsorgen har personalkostnaderna ökat med 8,7 mnkr jämfört med år 2017. Ökningen beror på effekter av lönerörelsen.

Inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning har personalkostnaderna ökat med 2,0 mnkr. Ökningen beror på effekter av lönerörelsen.

Inom barn, kultur och fritid har personalkostnaderna ökat med 4,7 mnkr. Ökningen beror främst på att alla fritidsgårdar nu är i egen regi samt att fler fältassistenter har anställts.

Inom arbetsmarknad har personalkostnaderna ökat med 2,2 mnkr. Ökningen beror främst på fler feriearbetare och fler personer i Stockholms jobb.

Inom ekonomiskt bistånd har personalkostnaderna ökat med 2,7 mnkr. Ökningen beror främst på att man under långa sjukdomsperioder hellre har förstärkt personalen än att såsom under 2017 vakanshållits.

Särskilda satsningar

Satsningarna avser dels riktade satsningar till nämnderna i kommunfullmäktiges budget och dels centralt avsatta medel som fördelas under året.

Individ- och familjeomsorg

Genomförande av handlingsplanen: stärkt administrativt stöd och mentorskap Avdelningarna för social omsorg och äldreomsorgen har tagit emot 8 socionompraktikanter under 2018 och en snabbspårspraktikant från arbetsförmedlingen. Ett lokalt kompetens- och utvecklingsforum med representanter från de myndighetsutövande enheterna har startat i maj 2018. Forumet verkar på uppdrag från avdelningarna kring gemensamma utvecklingsfrågor

Drift av fyra regionala relationsvåldsentra, Stadsdelsnämnden har ingått ett samarbete med Älvsjö och Skärholmens stadsdelsförvaltning och bildat RVC Sydväst. Skärholmens stadsdelsförvaltning är ansvarig för driften.

Höjd ersättning för utförare inom socialpsykiatri, har gått till pris- och löneökningar.

Bolotsar för barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden. En bolots har anställts och har hjälpt 25 hushåll att flytta till mer stadigvarande bostad.

Förskola

Schablonökning

Schablonökningen 2018 var 3 % (2,99)

Höjd socioekonomisk ersättning

Den höjda socioekonomiska ersättningen har gett ett ökat anslag till enheterna.

Andel ekologisk mat ska öka

Mellan år 2017 och 2018 har andelen inköpta ekologiska livsmedel minskat med 1,9 procentenheter och mellan åren 2016 och 2018 har ökningen varit 3,1 procentenheter.

Förskolans medarbetare har möjlighet till vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare

Ett 40-tal medarbetare har gått fortbildning en dag i veckan, från barnskötare till förskollärare. Några går också en utbildning till barnskötare. Ett par förskollärare har getts möjlighet att läsa till en magisterexamen. Under 2018 har medel från Kompetensutvecklingssatsningen möjliggjort för ett 20-tal barnskötare att gå utbildningen "Fortbildning för barnskötare med äldre utbildning". En helårsutbildning, "Grundutbildning för barnskötare som arbetar i verksamheten" som startade 2017 har avslutats våren 2018. I denna har ett 30-tal studenter deltagit.

Äldreomsorg

Höjningen av ersättningsnivåerna för hemtjänst och dagverksamhet har använts till pris- och löneökningar.

Ett aktivitetscenter i Axelsberg har startats upp under 2018. Under året har en person anställts till verksamheten.

De ökade resurserna för biståndsbedömning inom hemtjänst och boende har använts till pris- och löneökningar samt fortsatt utveckling av arbetsätt och metoder.

Stöd och service

Den höjda schablonen för vuxen- och barnboende, daglig verksamhet och korttidshem har använts till pris- och löneökningar. Likaså gäller för den höjda ersättningen på personlig assistans.

Verksamhet för barn, kultur och fritid

Två Fritidslotsar har anställts som har arbetat nära fritidsgårdarna och grundskolorna för att motivera fler ungdomar att engagera sig i olika idrotts- eller kulturaktiviteter.

Fritid för alla, arbetet med att utveckla fritidsverksamheten för barn och unga med funktionsvariationer har fortsatt under året.

Lokalt kulturliv, samverkan med lokala kulturaktörer och föreningar, som Midsommargården, kulturföreningen Tellus med flera ger ökat utbud av kulturaktiviteter inom stadsdelen.

Fältassistenter med utökad målgrupp. Fältassistenterna har haft ett nära samarbete med stadsdelsområdets grundskolor. De har deltagit på föräldramöten och presenterat sig för eleverna på skoltid samt funnits tillgängliga på skolorna under terminerna.

Kvinnors organisering, stadsdelsnämnden arbetar med jämställdhetsintegrering inom alla verksamheter. Under året arrangerades en obligatorisk föreläsning om normkritiska verktyg för jämlikhet och jämställdhet.

Förstärkt föräldrastödsprogram, under året bildades enheten Sociala stödet för nyanlända. Etableringsrådgivarna möter nyanlända på boenden och hos aktörer i civilsamhället. I mötet med nyanlända föräldrar ges information om barn och ungas rättigheter.

Resultatenheter

Inom stadsdelsnämnden finns elva resultatenheter, tre inom förskolan, en inom äldreomsorg samt sju inom social omsorg, se bilaga 1. Ett sammantaget överskott om 14,2 mnkr fördes över från 2017. För årets resultat redovisar resultatenheterna ett underskott om 6,8 mnkr. Till 2019 förs det över 11,8 mnkr. Detta gäller Social omsorg, då resultatenheterna för förskola samt äldreomsorg upplöses i samband med bokslut 2018.

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott, till följande år. Överföringen får som mest motsvara 5 % av bruttobudgeten innevarande år. Resultatfondens ackumulerade överförda överskott får maximalt motsvara 10 % av bruttobudgeten. En förutsättning är att resultatenheten har uppfyllt sina åtaganden. Överskott får ackumuleras och föras över under flera år. Underskott ska täckas senast under nästkommande år, annars ska nämnden upplösa resultatenheten i samband med bokslutet.

Mnkr	Resultatöverföring från 2017	Resultat 2018	Resultatöverföring till 2019
Förskoleverksamhet	1,8	-4,5	0,0
Social Omsorg	12,6	-0,8	11,8
Äldreomsorg	-0,3	-1,5	0,0
Summa	14,1	-6,8	11,8

Tabellen innehåller avrundningsdifferenser.

Förskolans resultatenheter visar för 2018 ett underskott med 4,5 mnkr. Resultatenheterna förde över ett ackumulerat överskott från 2017 med 1,8. Sammantaget redovisar resultatenheten för 2018 ett underskott om 2,7 mnkr. Då nuvarande resultatenheter upplöses i verksamhetsberättelsen för att under 2019 istället bli tio enheter, så kommer inga resultatöverföringar göras till 2019. Det sammantagna underskottet på 2,7 mnkr belastar därför i resultatet för 2018.

Social omsorgs resultatenheter förde över ett ackumulerat överskott med 12,6 mnkr från 2017. För 2018 redovisar resultatenheterna ett underskott med 0,8 mnkr som tas ur resultatfonden. Vilket innebär att 11,8 mnkr förs över till 2018.

Äldreomsorgens resultatenhet förde över ett underskott med 0,3 mnkr från 2017. Sammantaget redovisar resultatenheten för 2018 ett underskott om 1,8 mnkr. Eftersom enheten visar ett negativt resultat för andra året i rad, kommer resultatenheten att upplösas i bokslutet 2018. Underskottet på 1,8 mnkr belastar resultatet för 2018.

Investeringar

Stadsdelsnämnden har i budget 2018 tilldelats 39,2 mnkr för investeringar.

Investeringsmedlen fördelas enligt nedan:

Netto (mnkr)	Budget 2018	Bokslut 2018	Prognos T2
Parkinvesteringar			
Aspuddsparken	0,0	0,4	0,4
Svandammsparken	7,0	7,3	7,0
Blomsterdalen	0,5	0,2	0,5
Övrigt	9,2	7,9	8,8
Klimatinvesteringar	16,2	14,7	16,2
Inventarier och maskiner	6,3	6,8	6,3
Summa	39,2	37,3	39,2

Parkinvesteringar

Investeringsutgifterna för Aspuddsparken, Svandammsparken och Blomsterdalen blev 7,9 mnkr, det vill säga 0,4 mnkr högre än budget, vilket beror på att kostnader för Aspuddsparken tillkommit men där ingen budget erhöletts.

Klimatinvesteringsmedel har använts för inköp av nya miljövänliga och energieffektiva vitvaror och för installation av LED-belysning i främst Fruängens vård- och omsorgsboende och Trekantens servicehus. Det har även köpts in el-cyklar för personal med verksamheter spridd över stadsdelsområdet, att använda.

Inventarier och maskiner

Stadsdelsnämndens budget för inventarier och maskiner är 6,3 mnkr men förvaltningen har förbrukat 6,8 mnkr, vilket innebär ett överskridande med 0,5 mnkr. Investeringsbudgeten har bland annat använts till nya möbler, upprustning av nya förskoleavdelningar och uppdatering av trygghetslarm. För alla investeringar av maskiner och inventarier får stadsdelsnämnden betala ökade kapitalkostnader i form av driftkostnader för ränta och avskrivningar

Försäljningar av anläggningstillgångar

Inte aktuellt för stadsdelsnämnden.

Verksamhetsprojekt (driftsprojekt)

Inte aktuellt för stadsdelsnämnden.

Ombudgeteringar

Anslaget för trygghetsskapande åtgärder i Nybohov har inte förbrukats i sin helhet då de erhöles såpass sent på året. Stadsdelsnämnden ansöker om en ombudgetering för trygghetsskapande åtgärder med 0,8 mnkr för att slutföra arbetet.

Klimatinvesteringsmedel för inköp av sopsorteringskärl erhöles i tertialrapport 2. Beställning är gjord men har inte hunnit levereras. Stadsdelsnämnden ansöker om en ombudgetering med 1,0 mnkr.

Stadsdelsnämnden ansöker om en ombudgetering med 0,5 mnkr i klimatinvesteringsmedel för LED-belysning då det inte förbrukats i sin helhet.

Medel för lokaländamål

För 2018 utgår ett bidrag för lokaler inom förskolan med hög hyra. Bidraget utgår med 80 procent av den del av hyran som ligger mellan 1 729 kr - 2 500 kr/kvm och 40 procent för den del av hyran som överskrider 2 500 kr/kvm. Bidraget fördelas via budgetjustering. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har under 2018 erhållit 14,5 mnkr i bidrag för höga hyror inom förskolan.

Analys av balansräkning

Tillgångar (mnkr)	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Skulder och kommunkapital (mnkr)	Bokslut 2018	Bokslut 2017
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	115,0	120,0	Kommunkapital	-74,7	-91,8
Maskiner och inventarier	58,7	33,5	Långfristiga skulder	-1,4	-0,7
Kundfordringar	38,3	27,9	Diverse kortfristiga skulder	-0,2	-0,1
Kortfristiga fordringar	3,5	18,0	Leverantörsskulder	-124,2	-109,2
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	55,2	60,7	Övriga kortfristiga skulder	-32,2	-22,5
Likvida medel	0,2	0,2	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-38,1	-36,0
Summa	270,9	260,4	Summa	-270,9	-260,4

Balansomslutningen har minskat med 10,5 mnkr från den ingående balansen till 270,9 mnkr i årets utgående balans.

Tillgångar

Det bokförda värdet på stadsdelsnämndens anläggningstillgångar har ökat med 20,1 mnkr. Ökningen avser investeringar efter avdrag för avskrivningar. Investeringarna gällande parker har ett netto med 0 mnkr, då det avskrivits lika mycket som aktiverats. Inventarier har ökat med 26,3 mnkr där merparten avser investeringar i klimatförbättrande åtgärder. De pågående investeringsprojekten har minskat med 5,1 då förvaltningen aktiverat även 2018 års klimatinvesteringar.

Kundfordringar har ökat med 10,4 mnkr då förvaltningen har dubbla Paraplyetfakturor mot andra förvaltningar. 2017 hade dessa fakturor förfallodatum 19 december och fanns då inte med i kundreskontran.

Kortfristiga fordringar har minskat med 14,4 mnkr. Förändringen beror på minskade fordringar på Migrationsverket avseende ersättning för ensamkommande flyktingbarn då förvaltningen fått belopp utbetalda under 2018.

Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter har minskat med 5,5 mnkr. På förutbetalda kostnader saknas en stor hyresfaktura avseende förvaltningshuset och på upplupna intäkter beror förändringen främst på att fordran avseende ersättning för ensamkommande flyktingbarn har minskat då förvaltningen fått belopp utbetalda under 2017.

Skulder

Ökningen av leverantörsskulder med 14,9 mnkr beror främst på dubbla fakturor från andra förvaltningar för Paraplyet, samt att Stockholms hems hyresfakturor var så sena att de inte hann betalas före årsskiftet.

Övriga kortfristiga skulder har ökat med 9,7 mnkr. Förändringen beror på utbetald generalschablon för flyktingar, samt utebliven fakturering för LASS-kostnader.

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter har ökat med 2,0 mnkr. Ökningen med 2,2 mnkr för timanställda inom verksamheterna Förskola och Äldreomsorg. Förutbetalda intäkter har ökat med 0,4 mnkr. Förändringen beror på pågående projekt. Upplupna kostnader har minskat med 0,5 mnkr. Förändringen beror på mindre eftersläpningar i faktureringen från leverantörer som säljer verksamhet till förvaltningen.

Stadsdelsnämndens beviljade limit för underförskottskassor är 0,4 mnkr.

Övrigt

Redovisning av medel för hemlöshet – nya verksamheter

Projektet Boekonomisk planering i samverkan med budget- och skuldrådgivning som är ett ettårigt projekt har genomförts under 2018. Projektet har genomförts i en projektgrupp bestående av Vuxenenhetens båda enhetschefer och två projektmedarbetare. Styrgruppen har varit avdelningen för social omsorgs ledningsgrupp som haft två möten under året.

Projektet har genomfört en noggrann kartläggning av vuxenenhetens klienters behov av hjälp från budget- och skuldrådgivare (BUS) för att komma vidare till självständigt boende. Bl.a. genom att identifiera hinder för att målgruppen inte fullföljer planeringen med BUS alternativt får nya skulder kort efter en skuldsanering. Studiebesök på enheter som kommit längre i arbetet har genomförts.

Kartläggningen ledde till insikten om att målgruppen personer med tunga missbruksproblem och social utslagning behöver ett mer intensivt stöd under längre tid. Ett tätt samarbete med stödpersoner som finns kvar runt klienten har bättre effekt för att förhindra att klienten återfaller i gamla mönster.

Enhetens medarbetare samt förvaltningens BUS har under november till december 2018 deltagit i utbildningen "Ekonomi i fokus". Syftet med utbildningen är att implementera ett arbetssätt som tydliggör ansvarsfördelningen mellan BUS, handläggaren och behandlingsassistent/case manager runt klienten. Utbildningen fokuserar på att skapa goda strukturer för att klienten ska få ordning på sin ekonomi och kunna prioritera bland sina räkningar och skulder. Detta är en metod som gett goda resultat för andra förvaltningar inom staden. Upprepade försök att anlita en BUS på timmar har misslyckats.

Huvuddelen av medlen har använts till att med hjälp av en case manager erbjuda hemlösa i aktivt missbruk förstärkt stöd för att klara självständigt boende eller upprättande av boekonomisk planering.

Projektet har lett fram till att Vuxenenheten påbörjat arbetet med att implementera nya arbetssätt i syfte att nå ett mer effektivt samverkan mellan budget- och skuldrådgivare och case manager/boendestödjare. Satsningen på en case manager som jobbat med mer intensivt stöd har varit framgångsrikt i att hjälpa fler klienter till självständigt boende. Förvaltningen har via projektet fått kunskap om goda exempel och metoder från omvärlden.

Projektet visar på vilka utvecklingsbehov som finns för socialtjänstens fortsatta arbete och detta kommer att ligga till grund för utvecklingen under 2019. Bland annat finns planer på att införa en obligatorisk boendekurs för alla som erbjudas träningslägenhet.

Vuxenenheten implementerar arbetssättet/metoden "Ekonomi i fokus" och arbetssättet att med case manager ge ett förstärkt stöd till vuxna missbrukare att klara självständigt boende eller att följa en boekonomisk planering.

Statsbidrag för 2018 - Stärka insatserna för barn och unga med psykisk ohälsa

Stadsdelsnämnden har erhållit medel för att stärka socialtjänstens insatser under 2018–2020 för barn och unga med psykisk ohälsa.

Statsbidraget har under 2018 bekostat utbildning för sju socialsekreterare i fördjupad säkerhetsplaneringsmetod enligt Signs of Safety. Målgruppen är barn som har bedömts ha en hög risk att fara illa av våld och /eller allvarliga brister i omsorgen. Medarbetare på enheten som gått utbildningen har tillsammans med ledningen arbetat fram rutiner och förutsättningar för att implementera arbetssättet/metoden på enheten. Metoden är inte evidensbaserad men har uppvisat positiva resultat kring ökad delaktighet och samarbete mellan myndigheten och barnets naturliga nätverk. Genom att skydda barn från utsatthet i miljön samt aktivt involvera nätverket i skyddsarbetet kan man långsiktigt förebygga att barnen på kort och lång sikt utvecklar psykisk ohälsa. Omfattande forskning på området visar på ett starkt samband med utsatthet i barndomen och långvarig placering utanför det egna nätverket.

Statsbidraget har även bekostat utbildning för två socialsekreterare och en chef i strukturerade risk och-behovsbedömningar enligt SAVRY (Structured assesment of violence risk in youth) för ungdomar med allvarlig kriminalitet och/eller våldsbrott 12-18 år. Utbildningen har bland annat syftat till att öka kompetensen på barn- och ungdomsenheten om barn och unga med antisocialt beteende samt hur det samvarierar med psykisk ohälsa. Ett

strukturerat arbetssätt har ökat kompetensen kring att bedöma vilka individer som behöver intensiva insatser riktade mot att förebygga fortsatt antisocial utveckling. Tidigt våldsdebuterande barn- och ungdomarna som enligt forskning löper en stor risk att utveckla livstidskriminalitet uppmärksammas särskilt. Livstidskriminalitet är förenat med stora kostnader för samhället och individen med risk för långvarig psykisk ohälsa.

Kvalitetsarbete

Social omsorg

Under året har det inkommit 23 skriftliga klagomål eller synpunkter rörande avdelningen för social omsorg från enskilda personer. Av dessa rör 18 myndighetsutövning. Tre klagomål rör enskild LSS-verksamhet. Två klagomål rör SoL- eller LSS-verksamhet i egen regi. Klagomålen och synpunkterna har hanterats vid respektive enhet.

IVO har begärt yttrande rörande klagomål i två enskilda ärenden.

Det har inkommit 12 rapporter enligt lex Sarah från verksamheter i egen regi. 7 har berört myndighetsutövning och 5 utförarverksamhet. Alla rapporter utom en utreds. En rapport gäller ett förhållande där lex Sarah inte går att tillämpa. En lex Sarah-utredning har föranlett en anmälan till IVO.

Det har inkommit 3 informationer om lex Sarah-rapporter från privata utförare.

Äldreomsorg

Under året har det inkommit 17 skriftliga och registrerade synpunkter på äldreomsorgen.

Av dessa har sju synpunkter sammanfattningsvis rört äldreboende, varav tre synpunkter om vård, information och bemötande på vård- och omsorgsboende. Vidare ett klagomål om vården på korttidsboende. Ett förslag om stöt dämpande golv på äldreboende för att förebygga fallskador. Två synpunkter har handlat om servicehus om trygghetslarm och skötsel av altan.

Fyra synpunkter har handlat om insatser inom hemtjänsten, varav fem som utförts av privata hemtjänstutförare och en av hemtjänsten i egen regi. Beställarenheten äldre har fått tre synpunkter som rört fakturainformation, avvikelserapportering och ett enskilt ärende. En synpunkt har framförts om informationen kring aktivitetscentret i Axelsberg.

I Patientnämndens rapport för 2018 till stadsdelsnämnden redovisas åtta inkomna synpunkter. Fem synpunkter har handlat om vård och behandling och två om omvårdnad vid vård- och omsorgsboenden i egen regi samt en synpunkt på vård och behandling vid vård- och omsorgsboende i privat regi.

Information om brister i omvårdnaden enligt lex Sarah, har inkommit från fyra privata hemtjänstutförare.

Förskola

Under året har 35 synpunkter och klagomål som berör förskoleverksamhet registrerats och diarieförts. Samtliga har behandlats enligt förskoleavdelningens rutiner. I huvudsak har de inkomna synpunkterna och klagomålen hanterats lokalt på den aktuella förskolan.

Fyra ärenden har registrerats som anmälan om kränkande behandling. Anmälning om kränkningar redovisas särskilt och även dessa har hanterats enligt förskoleavdelningens

övergripande rutiner med tillhörande handlingsplaner. Samtliga fyra ärenden är avslutade.

Samhällsplanering

Under året har 1 262 synpunkter i form av beröm, fråga, idé och klagomål gällande stadsmiljöfrågor registrerats från invånare inom stadsdelsområdet. Det är en ökning med 47,6 procent sen 2017. Felanmälningarna ingår inte i det redovisade antalet då de går direkt till driftportalen.

Synpunkter registreras via stadens ärendehanteringssystem Synpunktsportalen samt den tillkopplade appen Tyck till. Systemet möjliggör för invånare att direkt via nätet rapportera in synpunkter av olika slag och det bidrar till att inkomna ärenden besvaras och åtgärdas snabbare då rätt tjänsteman genast kan ta del av ärendet. Inkomna synpunkter handlar ofta om frågor kring nedskräpning, snöröjning och önskemål om åtgärder i parker.

När inkomna synpunkter berör andra förvaltningar i staden vidarebefordras de omgående. Synpunkter som berör investeringar genomförs utifrån tillgängliga resurser. Avdelningen strävar alltid efter att besvara och åtgärda inkomna synpunkter så snart som möjligt. Synpunktsportalen är ett viktigt verktyg i detta arbete.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör

Lars Wennberg
Avdelningschef

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2019-02-06
Lars Wennberg, Avdelningschef	2019-02-06